

ÅRSREDOVISNING 2023

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

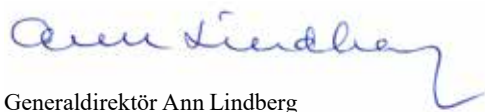

Innehåll

Friska djur - trygga människor	3		
Generaldirektören har ordet	4		
Resultatredovisning	5	Finansiell redovisning	63
Ekonomisk utveckling	6	Finansiell redovisning	64
Hösten med afrikansk svinpest	7	Avgiftsbelagd verksamhet	66
Sjukdomsövervakning och beredskap	9	Resultaträkning	67
Diagnostik och produkter	22	Balansräkning	68
Forskning och utveckling	27	Anslagsredovisning	70
Kunskapsstöd och kommunikation	32	Sammanställning över väsentliga uppgifter	71
Antibiotikaresistens	40	Redovisningsprinciper	72
Agenda 2030	44	Noter	74
Civil beredskap	48	SVA:s insynsråd 2023	78
Uppdragsverksamhet	53	Organisationsschema	79
Särskilda regeringsuppdrag	54	Förkortningar och ordförklaringar	80
Tjänsteexport	56		
Kompetensförsörjning	58		
Systematisk verksamhetsutveckling	61		

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat, samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning för år 2023.

Uppsala den 21 februari 2024

Generaldirektör Ann Lindberg

Friska djur - trygga människor

SVA är en beredskapsmyndighet som ska bistå andra myndigheter och enskilda med veterinärmedicinskt expertkunnande och service.

I uppdraget ingår att utveckla kunskap om och övervaka allvarliga djursjukdomar, sjukdomar och smittämnen som kan överföras mellan djur och människor samt farliga substanser i foder. SVA:s vision "Friska djur – trygga människor" handlar om just detta. Ett gott hälsoläge bland djuren är en förutsättning för att vi människor ska vara trygga. Människors och djurs hälsa är nära kopplade till varandra och till ekosystemet i ett ömsesidigt beroende. Det är lika sant när allt är lugnt, i en kris-situation eller vid höjd beredskap. Myndighetens verksamhet måste därför bedrivas effektivt, ändamålsenligt och med hög beredskap i tät samverkan med andra myndigheter, företag och civilsamhället. Den finansieras genom anslag, avgifter från uppdrag samt bidrag (främst forskningsbidrag).

Resultatredovisningen har upprättats enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Den beskriver SVA:s verksamhetsmässiga resultat för 2023 med utgångspunkt från SVA:s egen vision och verksamhetsplanering, kraven i SVA:s instruktion och andra förordningar, i regleringsbrevet för 2023 och i förhållande till särskilda regeringsuppdrag som har tilldelats SVA.

En beskrivning av resultaten lämnas för verksamhetsområdena Sjukdomsövervakning och beredskap, Diagnostik och analysverksamhet, Kunskapsstöd och kommunikation och Forskning och utveckling. Specifika uppdrag och återrapporteringskrav som efterfrågas i regleringsbrevet redovisas under rubrikerna Antibiotikaresistens respektive Civilt försvar. En motsvarande redovisning ges också av hur Agenda 2030 används i kärnverksamheten, som ett led i omställningen till ett hållbart samhälle.

De särskilda regeringsuppdrag som har tilldelats SVA redovisas under egen rubrik. Utöver detta redovisas också uppdragsverksamhet under egen rubrik.

Åtgärder för att säkerställa väsentliga krav i myndighetsförordningen (ledning och utveckling) redovisas under rubriken Systematisk verksamhetsutveckling.

En god beredskap kräver en bra och kostnadseffektiv sjukdomsövervakning och ett sjukdomsförebyggande arbete som tar hänsyn till effekterna av förväntade klimatförändringar, förändringar hos smittämnen och de risker för smittspridning som följer av globaliseringen där människor, djur och livsmedel i stor omfattning förflyttas mellan länder och världsdelar. För

att SVA ska ha möjlighet att fullgöra sitt uppdrag krävs både en effektiv diagnostik och analyser av smittspridning och sjukdomsläge. Tillsammans lägger det grunden till SVA:s epidemiologiska intelligens: förmågan att systematiskt samla in, sammanställa och kommunicera smittlägesinformation som bidrar till tidiga varningar och lägesbilder som vägleder andra myndigheters agerande.

Beredskapsuppdraget är alla SVA-anställdas angelägenhet. SVA:s sjukdomsövervakning och riskvärderingar gör att myndigheten kan agera proaktivt och ligga steget före. Arbets-sätten stärks kontinuerligt så att de är effektiva, robusta och säkra. Verktygen utvecklas vid SVA:s laboratorier och i olika forsknings- och utvecklingsprojekt. För att klara sitt stödjande uppdrag delar SVA sina kunskaper med omvärlden, både nationellt och internationellt.

SVA:s arbete inom återuppbyggnaden av det civila försvaret har under året fortsatt mot bakgrund av ett svårare regionalt och internationellt säkerhetsläge, det ökade behovet av att se över försörjningen av insatsvaror för SVA:s verksamhet, samt förutsättningarna att verka som expertmyndighet inom sektorn Livsmedelsberedskap och dricksvatten. Förmågan att samverka genom att dela lägesrapporter är viktig och utvecklas i myndighetsövergripande samarbeten och övningar.

De senaste åren har flera oväntade och kostsamma sjukdomsutbrott drabbat svensk djurhållning där smittspridning från miljö, vilda djur och människor har spelat en central roll. Detta har skett trots det generellt goda hälsoläget hos svenska djur och den höga kunskapsnivån hos svenska producenter. Under 2023 fick Sverige sitt första utbrott av afrikansk svinpest. Arbetet med denna mycket uppmärksammade smitthändelse redovisas under en egen rubrik. Tillsammans med Jordbruksverket har SVA under året fortsatt att ha en förstärkt dialog med bland andra näringsens aktörer för att stärka förmågan att möta nya utmaningar och för att bättre kunna förebygga allvarliga smitthändelser i framtiden. Ett gemensamt smittskyddsarbete i nära samverkan mellan bransch och myndigheter är avgörande för att upprätthålla det goda djurhälsoläget i Sverige, där många av de smittämnen som är vanliga i andra länder i dagsläget inte förekommer alls eller endast i mycket begränsad omfattning. Med en stärkt förmåga skapar vi en tryggare livsmedelsförsörjning, både i fred och i krig.

Generaldirektören har ordet

Året 2023 har präglats av många utmaningar: Ett kraftigt försämrat säkerhetsläge, hög inflation och stora, utmanande smitthändelser.

Under året har SVA tillsammans med många andra aktörer hanterat såväl afrikansk svinpest bland vildsvin som utbrott av salmonella och fågelinfluensa hos tamfågel. Mycket positivt har sagts om hanteringen av afrikansk svinpest, och det finns också mycket att vara stolt över. Samtidigt står det alltmer klart att det inte har funnits förutsättningar för att på ett mer flexibelt sätt kompensera drabbade kommuner och företagare, som till exempel under covid-pandemin. Detta kan få konsekvenser för framtida utbrott när det gäller att få följsamhet till de restriktioner som krävs. Regelverken kan behöva anpassas för att bekämpningsinsatser ska bli långsiktigt hållbara. Detta bör bli en central fråga i den djurhälso- och smittskyddsstrategi som SVA och Jordbruksverket arbetar med att utveckla.

Under 2023 har totalförsvarsarbetet präglats av att den nya beredskapssektorn för livsmedel och dricksvatten har satts på plats, med nya arbetssätt. Samtidigt har varje myndighet i sektorn ansvar för att driva förmågeutveckling utifrån sitt eget uppdrag. För SVA innebär det bland annat ansvar för fungerande veterinärmedicinsk diagnostisk laborieförmåga i hela landet, även under störningar, och för fungerande nationell vaccinerberedskap. Båda områdena har starka kopplingar till sektorn Hälsa, vård och omsorg där Socialstyrelsen och Läkemedelsverket är viktiga samarbetspartners.

Under rådande säkerhetsläge behöver SVA också bidra till utveckling på CBRN-området med fokus på B- och C-hot. Både inom sin egen verksamhet, men också inom befintliga myndighetsgemensamma responsnätverk, som zoonossamverkan.

Som kunskapsstödjad myndighet behöver SVA också fortsätta att utveckla kunskap till stöd för en robust djurhållning i kris och krig.

En ny raminstruktion har beslutats inför det stundande Natomedlemskapet. Anpassningar kommer att behöva göras, och jag har varit i kontakt med min finska motsvarighet för att inhämta erfarenheter.

SVA analyserar inte bara prover utan har också en hög kompetens inom epidemiologisk dataanalys, till stor nytta inom såväl utbrotts- som totalförsvarsarbetet. Dessvärre försvåras arbetet ofta av gamla, väl kända, begränsningar. Myndighetens behov av data för riskvärderingar och totalförsvarsanalyser är konstant, men tillgången löses från fall till fall. SVA:s

förutsättningar att utföra sitt uppdrag utifrån perspektivet tillgång till data behöver alltså ses över.

Under året inleddes arbetet med SVA:s framtida lokaler. Dagens fastighet uppfördes åt SVA i samband med flytten från Stockholm 1979. En tid då säkerhet, distansarbete och effektiva diagnostikflöden ännu inte fanns på radarn och innan staden Uppsala börjat expandera söderut. Bedömningen är att dagens lokaler inte på ett kostnadsmässigt försvarbart sätt går att anpassa till framtidens behov. Inte heller finns det fastigheter på marknaden som möter SVA:s unika behov. En nybyggnation är sannolikt det alternativ som står till buds. Att bygga ett nytt SVA är ett högprofilprojekt och en stor investering, men nödvändig för ett gott smittskydd och ett starkt civilt försvar. SVA:s finansieringsmix kan dock komma att behöva ses över för att skapa långsiktigt robusta förutsättningar.

SVA:s verksamhetsstöd och stabsfunktioner har omorganiserats under 2023. Syftet är bland annat att stärka ledning och förvaltning och att omhänderta viktiga utvecklingsfrågor inom digitalisering, infrastruktur och civil beredskap. Direkt undergd finns staben för HR och kommunikation – en signal om att medarbetarna står i centrum för hur vi klarar av att möta den osäkra och föränderliga framtid som hägrar.

Jag bedömer att SVA, med utgångspunkt från instruktion, regleringsbrev och relevant lagstiftning, har fullgjort det uppdrag regeringen ålagt myndigheten för verksamhetsåret 2023.

Ann Lindberg

RESULTATREDOVISNING

Ekonomisk utveckling

SVA omsatte 469 miljoner kronor år 2023. Tabell 1 redovisar intäkter och kostnader per verksamhetsområde, perioden 2021 till 2023. De fyra verksamhetsområdena är Sjukdomsövervakning och beredskap, Diagnostik och produkter, Kunskapsstöd och kommunikation samt Forskning och utveckling.

Intäkterna från anslag ökar. Ökningen avser främst nivåförstärkning till civilt försvar. Utbrottet av afrikansk svinpest hösten 2023 har inneburit att anslagsförbrukningen är högre än prognostiserat. En stor del av det arbetet avser verksamhetsområde kunskapsstöd.

Intäkterna från avgifter har minskat under både 2022 och 2023. Diagnostikintäkterna har minskat i och med utfasningen av covid-19-analyser åt humansjukvården under pandemin. Vaccinintäkterna ökade under 2022, men har minskat under 2023. Det förklaras främst av en minskad vaccinförsäljning till fjäderfä.

Intäkterna från bidrag är något högre 2023 jämfört med 2022. Den lägre nivån under 2021 är en effekt av pandemin då möten och konferenser fick ställas in, flyttas fram eller anpassas utifrån smittläget till mer digitala former.

De stora volymerna av covid-19-analyser åt humansjukvården under perioden 2020 till och med februari 2022 ledde till att den avgiftsbelagda verksamheten tillfälligt utökades. Avgiftsintäkterna har planenligt minskat under 2023. Utgifterna anpassas efter förväntade lägre inkomster. Fördröjningseffekter ger tillfälliga över- eller underskott. För 2023 redovisar SVA ett planerat underskott, även om underskottet blivit något högre än prognostiserat.

SVA:s ekonomi bedöms fortsatt vara i balans, då det finns ett ackumulerat överskott från tidigare år. Figur 1 redovisar resultatutvecklingen vid SVA de senaste fem åren.

En sammanställning över den avgiftsbelagda verksamhet som efterfrågas i regleringsbrevet redovisas i tabell 17, sidan 66.

FIGUR 1. Resultatutveckling 2019-2023, miljoner kronor.

Källa: SVA:s affärssystem för 2023. Årsredovisning 2022 för 2019-2022.

TABELL 1. Sammanställning av intäkter och kostnader per verksamhetsområde, miljoner kronor.

	Sjukdomsövervakning och beredskap			Diagnostik och produkter			Kunskapsstöd och kommunikation			Forskning och utveckling			Summa		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Intäkter															
Anslag	82,1	82,6	101,9	22,1	19,6	19,9	22,4	24,0	28,5	38,3	38,9	33,7	164,9	165,1	184,0
Avgifter	73,0	74,4	61,2	178,3	141,0	131,2	5,4	5,2	6,1	0,0	0,0	0,0	256,7	220,6	198,5
Bidrag	31,4	37,1	38,2	4,2	4,1	4,2	2,8	6,6	7,3	32,4	36,1	35,0	70,8	83,9	84,7
Finansiella	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,9	2,2	0,1	0,9	2,2
Summa intäkter	186,5	194,1	201,3	204,6	164,7	155,3	30,6	35,8	41,9	70,8	75,9	70,9	492,5	470,5	469,4
Kostnader	-187,6	-200,0	-210,5	-202,4	-162,6	-157,9	-30,6	-36,1	-41,4	-70,8	-75,9	-70,9	-491,4	-474,6	-480,7
Verksamhetsutfall	-1,1	-5,9	-9,2	2,2	2,1	-2,6	0,0	-0,3	0,5	0,0	0,0	0,0	1,1	-4,1	-11,3
Transfereringar															
Erhållna bidrag	3,0	2,5	6,6	1,0	2,0	2,9	0,0	0,0	0,0	0,4	2,2	3,0	4,4	6,7	12,5
Lämnade bidrag	-3,0	-2,5	-6,6	-1,0	-2,0	-2,9	0,0	0,0	0,0	-0,4	-2,2	-3,0	-4,4	-6,7	-12,5
Saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat	-1,1	-5,9	-9,2	2,2	2,1	-2,6	0,0	-0,3	0,5	0,0	0,0	0,0	1,1	-4,1	-11,3

Källa: Uppgifter enligt årsredovisning föregående år. Årets belopp utifrån tidredovisning och affärssystem.

Hösten med afrikansk svinpest

Efter nio år med afrikansk svinpest (ASF) inom EU drabbades Sverige under 2023. Arbetet med utbrottet är en av SVA:s viktigaste insatser på flera år.

Utbrottet av ASF är på flera sätt en unik händelse i Sverige och i SVA:s arbete. Sjukdomen hör till de allvarligaste djursjukdomarna med stora ekonomiska konsekvenser. I Sverige är det endast vildsvin som insjuknat och dött, men det är många som drabbats av utbrottet. Allmänhet och näringsverksamhet har inte fått vistas eller bedriva verksamhet i området, tamgrisar har avlivats, internationell handel har påverkats, berörda myndigheter och samverkansparter har lagt ett omfattande arbete på att bekämpa utbrottet och minska risken för spridning samt att minimera både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser av utbrottet.

Övervakningssystemet fångar smittan

Den sjätte september kom analysvaren från SVA:s laboratorium: ASF hade påvisats i Fagersta. Det övervakningssystem som utformats för att upptäcka smittan hade också gjort det. Flera av medarbetarna behövde några minuter för att ta in beskedet, trots att myndigheten i många år varit förberedd på att det kunde hända. En bekräftande fråga att det verkligen var sant, ett djupt andetag, och därefter började jobbet. Maskineriet sattes igång med aktiverad krisorganisation och ökad samverkan internt och externt. Arbetet med allvarliga smittsamma djursjukdomar är alltid högsta prioritet.

Inledningsvis var osäkerheten stor och frågorna många. Vildsvin kan röra sig över stora områden och det var okänt när och hur sjukdomen introducerades och hur långt den hade hunnit sprida sig. Samtidigt behövde beslut fattas av Jordbruksverket om restriktioner för att begränsa smittspridning. SVA:s expertgrupp, i vilken också ingår extern expertis på vildsvinspopulationer och jakt, sammankallades och redan samma kväll fanns förslag framtaget för vilket område som utifrån vildsvinspopulationerna i området borde omfattas av restriktioner.

Målet att återfå sjukdomsfrihet

Redan från dag ett var siktet inställt på att med gemensamma krafter bekämpa utbrottet och återfå sjukdomsfrihet. En viktig del i detta var att snabbt få en bild av utbrottets faktiska utbredning, som underlag för riskbedömningar och vidare hantering. ASF är en blödarfeber och de allra flesta vildsvin som drabbas dör i sjukdomen. För att hitta och provta vildsvinskadavren behöver man fysiskt söka igenom terrängen. Det fanns redan

upparbetade kontakter med jägarorganisationer och den lokala uppslutningen av jägare som bidrog i det tunga arbetet med att finkamma terrängen var fantastisk. Mindre än två dygn efter att smittan konstaterats var SVA-medarbetare på plats i Fagersta för att bidra till att arrangera kadaversöken och införa smittskyddsrutiner. Inledningsvis, innan Jordbruksverkets provtagningscentral var på plats, stod SVA även för själva provtagningen. På SVA analyserades sedan proverna på ett av säkerhetslaboratorierna, med medföljande krävande smittskyddsrutiner.

Parallellt med arbetet i fält och analyser av prover pågick arbetet för att säkra dataflödet från det att kadavret påvisas i skogen till internationell rapportering av påvisade fall. SVA:s webbapplikation ”Rapportera vilt” anpassades nu för att användas av jägarna i fält. Varje kadaver fick en unik identitet som kopplades till den exakta fyndplatsen och till provsvaret.

Även själva sökinsatserna behövde dokumenteras eftersom det är minst lika viktigt att veta vilka områden som är genomsökta utan fynd av kadaver. Inledningsvis fick detta ske genom manuell sammanställning på papperskarta men snabbt togs kontakter mellan SVA, länsstyrelsen, Jordbruksverket och en privat aktör. Ett utvecklingsarbete ledde till att jägarna rapporterade sökinsatser digitalt, vilka sedan sammanställdes dagligen med delvis automatiserade processer. Dessa utgör idag grund för lägesbild och prioritering av framtida sökinsatser.

Risker och kunskapsbehov

Utbrottet och de restriktioner som införts innebar också många riskfrågeställningar och behov av kunskapsunderlag från SVA. Exempel på detta är hur skogs- eller lantbruksmaskiner kan flyttas från en smittad zon på ett smittsäkert sätt eller hur blåljuspersonal ska agera, övervakningsinsatser i grisbesättningar och riskbedömningar i strategiska frågeställningar i bekämpningsarbetet.

Informationsbehovet var enormt. Genom flera olika kanaler nådde SVA i nära samarbete med andra inblandade ut till olika målgrupper. Det hölls vid flera tillfällen lokala informationsmöten på plats i berörda kommuner och tidvis dagliga digitala pressträffar. Pressmeddelanden skrevs och SVA-medarbetare deltog i nationella samverkansmöten såväl som internationella möten. På webben publicerades lägesbilder, webbnyheter, frågor- och svar samt kartor och grafik över provtagna och

Ett vildsvinskranium som påträffades vid sökningen efter döda vildsvin i samband med utbrottet av afrikansk svinpest.
Foto: Andreas Norin/Pantheon.

analyserade vildsvin. Handelspartner och EU-kommissionen följde utvecklingen genom engelska rapporter på SVA:s webb.

I det internationella sammanhanget tickade klockan. Det EU-beslut som fattades efter att smittan upptäcktes var giltigt i 90 dagar och skulle då ersättas med ett nytt beslut. I andra länder har det ofta handlat om att den smittade zonen behövde utökas. Efter tre månader fanns dock så mycket kunskap om utbrottets faktiska utbredning att det var motiverat att minska zonen. Utifrån de kadaversökningar som gjorts och analys av när de smittade vildsvinen dött fanns inga tecken på pågående smittspridning. SVA bidrog med riskvärderingar och beslutsunderlag som stöd för minskning av zonen och lättnader i de nationella restriktionerna i delar av zonen. SVA deltog också i möten med EU-kommissionen och andra medlemsländer inför beslutet.

Närmare målet genom tidigare insatser

I skrivande stund är utbrottet inte över. Det område där smittan påvisats har stängslats in av Jordbruksverket för att undvika att vildsvin som finns i området lämnar området eller att vildsvin utanför området tar sig in och utsätts för smittan. Smittskyddsavlivning av vildsvin pågår och provtagning av dessa sker. Även om det inte finns tecken på pågående smittspridning överlever

viruset länge i markerna och risken är inte över. Ytterligare sökningar kommer att behöva genomföras när snön har smält, men målet är fortsatt att vi återigen ska bli fria från ASF.

Men om vi backar lite, var befann vi oss den femte september? Sedan 2007, då ASF först spridits från Georgien genom Ryssland till EU och därefter även inom EU, har mycket förberedande arbete genomförts. SVA har bedrivit forskning om ASF, bland annat inom biståndsfinansierad forskning vilket varit mycket viktig för kunskapsuppbyggnad kring viruset och dess spridningsvägar. Biståndsforskningen har också byggt upp internationella nätverk. Externfinansierade projekt har också bidragit till kompetens till exempel inom GIS-området som var avgörande för det utvecklingsarbete som genomfördes inom utbrottet. Övervakningen av vildsvin har anpassats och intensifierats. SVA hade en väl fungerande diagnostik på plats, en väl prövad epizootiberedskap, upparbetade samarbeten med jägarnätverk och en stor samlad kompetens, erfarenhet och målmedvetenhet. Planer har tagits fram, övningar har genomförts och regelbundna samverkansmöten har hållits med Jordbruksverket, andra myndigheter, jägarorganisationer och näringen. All denna förberedelse har stärkt vår förmåga. En förmåga som vi nu använder i bekämpningen av ASF och som också bidrar till ett starkt totalförsvär.

Sjukdomsövervakning och beredskap

Flera stora sjukdomsutbrott har präglat året. SVA bevakar också fortsatt sjukdomsläget hos många djurslag.

Uppdrag och verksamhetsmål

Som expert- och beredskapsmyndighet ska SVA följa och analysera utvecklingen av sjukdomar bland vatten- och landlevande vilda och tama djur, samt bidra till att zoonoser (smittsamma sjukdomar eller smittämnen som på ett naturligt sätt kan spridas mellan djur och människor) kan förebyggas och bekämpas. SVA ska också upprätthålla en effektiv vaccinberedskap.

Verksamhetens mål för 2023

- » En effektiv beredskap.
- » Sjukdomsövervakningen och det förebyggande arbetet är relevant och kostnadseffektivt.
- » Kännedomen om smittläget ska vara god.

Sjukdomsövervakning och beredskap vid SVA

SVA använder sig av många olika informationskällor för att skaffa sig en god uppfattning om hälsoläget och sjukdomssituationen bland djur, både i Sverige och utomlands. Myndigheten står för huvuddelen av diagnostiken i kontroll- och övervakningsprogram för lantbrukets djur, odlingsfisk, blötdjur, kräftor och vilt. SVA har också tillgång till sjukdomsinformation genom övriga diagnostiska uppdrag vid sina egna laboratorier. Därutöver ger SVA:s experter fortlöpande kunskapsstöd till andra myndigheter, branschorganisationer, veterinärer och djurägare vid frågor om smittämnen, smittskydd, sjukdomsövervakning, smittspridning, metoder för provtagning och diagnostik. Omvärldsbevakningen inkluderar bland annat trender och förändringar i hur fågelinfluensa, afrikansk svinpest och andra sjukdomar sprids i Europa och resten av världen.

Sammantaget ger detta SVA viktig kunskap om aktuella hälsoproblem, större sjukdomsutbrott eller utbrott av nya djursjukdomar i Sverige. SVA:s experter medverkar också i ett stort antal internationella expertpaneler och nätverk som ger en god omvärldsbevakning. Det ständiga informationsutbytet bidrar i hög grad till SVA:s förmåga att upprätthålla en förutseende beredskap. Vid sjukdomsutbrott, som det med afrikansk svinpest i Sverige under året, mobiliserar SVA en bred kompetens till en nationell expertgrupp. Gruppen kan även aktiveras vid en förändrad hotbild.

De senaste åren har präglats av ett flertal oväntade och kostsamma sjukdomsutbrott i svensk djurhållning där smittspridning från miljö, vilda djur och människor spelat en central roll. Omfattande utbrott av fågelinfluensa i fjäderfäbesättningar, utbrott av en allvarlig salmonellatyp (*Salmonella Choleraesuis*) hos grisar och vildsvin, samt utbrott av SARS-CoV-2 hos minkar visar att dessa delvis nya scenarier där smitta från och bland vilda djur och miljön har fått en ökad betydelse för den svenska djurhållningen. I förlängningen kanske också för människan. Det senaste i raden är utbrottet av afrikansk svinpest på vildsvin i Fagerstatrakten. Trots det generellt goda hälsoläget hos svenska djur och den höga kunskapsnivån hos svenska producenter har det visat sig vara en stor utmaning att upprätthålla ett tillräckligt gott smittskydd för att därmed undvika introduktion av smittämnen från vilda djur och miljön även i moderna animalieproducerande anläggningar.

Mot bakgrund av denna de senaste årens utveckling fick SVA tillsammans med Jordbruksverket två regeringsuppdrag under 2021–2022. I dessa arbeten lyfts ett antal åtgärder och förändringar för att ytterligare förstärka och anpassa smittskyddet i den svenska animalieproduktionen till de delvis nya förutsättningarna. Under 2023 har arbetet fortsatt, främst genom att upprätthålla en löpande kontakt och samtala med berörda organisationer i frågorna.

Beredskap

SVA har ett viktigt ansvar som beredskapsmyndighet. Ansvarsfördelning och rutiner vid smitthändelser klargörs i beredskapsplaner som uppdateras regelbundet. Planerna ger också stöd för en omfördelning av SVA:s resurser när situationen kräver det. I och med att SVA alltid har en beredskap kan misstankar eller bekräftade utbrott hanteras effektivt. Arbetet som påbörjades 2022, med anpassning av myndighetens beredskapsplaner till så kallad Nato-standard, har fortsatt. De har också prövats i samband med utbrottet av afrikansk svinpest. Under utbrottet befann sig SVA i stabsläge med höjd beredskapsnivå (gult läge) i två månader. Därefter sänktes nivån till grön, men med fortsatt stabsläge. Grönt läge är att betrakta som normalläge. Gult läge innebär att arbetet fokuseras på den aktuella händelsen och att annan verksamhet då får stå tillbaka samt att det underlättar möjligheten att omfördela resurser inom SVA för att arbeta med

händelsen. Vid smitthändelser som denna är statsepizootologen krisledningschef. Beredningsplanens flexibilitet gör att den ger stöd för arbete både med sjukdomsberedskap och krisberedskap. En utvärdering av SVA:s arbete under svinpestutbrottets inledande skede påbörjades under 2023 för att identifiera vad som har fungerat bra och vad som kan förbättras.

Samverkan

Arbetet med utbrottet av afrikansk svinpest har inneburit en hög grad av samverkan, vilket också har varit en av de tydligaste framgångsfaktorerna. SVA har samverkat lokalt, regionalt, nationellt och internationellt och även internt på en hög nivå. Samverkan har särskilt omfattat myndigheter, branschorganisationer, jägarorganisationer, jägare, olika experter och privata företag.

Arbetet med Jordbruksverkets och SVA:s gemensamma smittskydds- och djurhälsostrategi har fortsatt under året, men pausades under hösten på grund av utbrottet av ASF. Arbetet återupptas under början av 2024. Syftet med strategin är att öka vår förmåga i det delvis nya scenario för smittsamma djursjukdomar som myndigheterna ser och som kräver att smittskyddsarbetet utvecklas för att värna människors och djurs hälsa, samt tillgången på säkra livsmedel.

Blodprov som tas på djur i samband med slakt är en viktig metod för provinsamling och används bland annat för att bevisa frihet från flera djursjukdomar. Under året har SVA tillsammans med Gård och Djurhälsan, Växa, Livsmedelsverket och Jordbruksverket samarbetat för att utveckla systemet inom projektet SAMSS 2.0. Där kartläggs framtida behov och tänkbara alternativa system som kan möta dessa behov identifieras. I framtiden blir de här proven också centrala för salmonellaövervakning på tamgrisar. Under året har förekomsten av antikroppar mot salmonella hos tamgris undersökts i en baslinjestudie. Syftet har varit att skapa beslutsunderlag för en framtida hantering och övervakning av salmonella hos gris.

Effektiv vaccinberedskap

SVA upprätthåller en effektiv vaccinberedskap genom att ha personal med rätt kompetens, upparbetade strukturer samt logistik och fastställda rutiner för uppgiften och kan snabbt ändra i lagerhållningen när nya behov uppstår. En förutsättning för vaccinberedskapen är att SVA kontinuerligt hanterar och säljer vaccin. Under 2023 hade SVA 41 beredskapslicenser för 26 olika vacciner. En licens omfattar ett djurslag. SVA har också tillgängliggjort vaccin för fortsatt vaccinering mot mjältbrand i identifierade riskområden i Östergötland och Närke samt för vaccinering av brevdovor och utställningsdovor mot paramyxovirus 1, ett virus som också kan orsaka newcastlesjuka hos tamhöns.

Under året har SVA inlett en kartläggning och behovsanalys av den svenska vaccinberedskapen för djur. Vaccinbehovet varierar mycket mellan olika djurslag. Syftet är att utreda hur en framtida nationell veterinär vaccinberedskap skulle kunna se ut och vilka behov som finns, i synnerhet med avseende

på ansvarsfördelning, prioritering av resurser, lagerhållning och samverkan.

Övervakning

Årets programbundna övervakning har genomförts på ett liknande sätt som tidigare år. SVA:s roll varierar i olika övervakningsprogram, från att ha ett fullständigt ansvar för genomförandet till att enbart verka som underleverantör av diagnostik inom övervakning.

I den årliga rapporten ”Surveillance of Infectious Diseases in Animals and Humans in Sweden” redovisar SVA och andra myndigheter utfall och betydelse av de olika övervakningsaktiviteter som genomförs för allvarliga djursjukdomar och zoonotiska smittämnen.

Under våren tog SVA fram förslag på en ny treårig nationell övervakningsplan för åren 2024-2026, som Jordbruksverket sedan fastställde. Övervakningsplanen lägger tonvikt på vilka smittämnen och tillstånd som ska övervakas och hur. Den baseras på en systematiserad arbetsprocess på SVA med hotbildsanalyser, kategorisering och förprioritering av smittämnen, där Folkhälsomyndigheten bidrar med en hotbildsanalys för zoonoser. I år underlättades arbetet genom användningen av ett egenutvecklat verktyg för hotbildsanalys. Planen är att verktyget ska utvecklas ytterligare och ge stöd i flera arbetsmoment, samt även underlätta kommunikation av hotbildsanalyserna i andra sammanhang.

Under året har ett förberedande arbete genomförts inför EU:s kapacitetsbyggande hälsoprogram EU4Health som inleds 2024 med olika övervakningsaktiviteter inriktade på zoonotiska smittämnen. Webbverktyget Rapportera fästing lanserades i början av maj och SVA har fått in över 20 000 rapporter med foton på fästingfynd över hela landet. Verktyget används för att övervaka och ge tidiga varningssignaler om fästingars förekomst och utbredning. När klimatet blir varmare sprids nya och gamla fästingarter till nya miljöer och med dem eventuella nya smittämnen. I ett kommande steg ska fotona granskas med hjälp av artificiell intelligens för att underlätta artbestämning av fästingarna. Verktyget är en del av det internationella projektet IDAlert som utforskar nya metoder för övervakning av klimatets effekter på infektionssjukdomar i Europa.

SVA:s unika kompetens inom epidemiologi och dataanalys har under året bidragit till utvecklingen av flera prototyper av olika verktyg för att underlätta tillgängligheten av data från olika källor, både internt och externt. Som exempel kan nämnas en applikation som ska ge djurägare stöd för att bedöma smittrisker vid inköp av nötkreatur, bland annat genom att data om antibiotikaanvändning redovisas. Ett verktyg för bättre kalvhälsöarbete har också utvecklats för enklare datasammanställningar. Ett internt verktyg på SVA sammanställer data om salmonellautbrott för en bättre situationsförståelse. För arbetet under utbrottet av afrikansk svinpest i Fagerstatrakten har den dataanalytiska kompetensen varit kritisk. Verktygen som utvecklades under utbrottet hade en central roll i att sjukdomsövervakningen i det smittade

Erika Karlstam, patolog på SVA, genomför fältobduktion av ett vildsvin drabbat av afrikansk svinpest, öster om Fagersta.
Foto: Erik Ågren/SVA.

området kunde effektiviseras. De bidrog också till en snabb lägesförståelse för alla inblandade parter.

Allvarliga smittsamma djursjukdomar 2023

Ett av målen med sjukdomsövervakningen är att upptäcka smittsamma djursjukdomar i ett tidigt skede. Det finns särskilda regelverk för övervakning och bekämpning av allvarliga smittsamma djursjukdomar och infektioner, där vissa kan orsaka sjukdom hos människa. Grundregeln är att den som tror att ett djur har drabbats av allvarlig smittsam djursjukdom ska meddela veterinär som i sin tur ska anmäla det till Jordbruksverket och länsstyrelsen. De flesta misstankar rapporteras i praktiken först till SVA för rådgivning och bedömning av behovet av provtagning. Om en sådan sjukdom påvisas i ett pågående övervakningsprogram ska det också anmälas till Jordbruksverket och länsstyrelserna. Jordbruksverket och SVA utreder rapporterade misstankar tillsammans och SVA ansvarar för diagnostik, riskvärdering och annan expertrådgivning. Många misstankar kan avskrivas efter en mindre utredning utan provtagning. Alla misstankar som kommer in till SVA och avskrivs utan provtagning rapporteras till Jordbruksverket. Vissa misstankar

kräver dock provtagning för att de ska kunna avskrivas eller bekräftas.

Under 2023 har 210 utredningar om allvarlig smittsam djursjukdom genomförts genom undersökning och analys vid SVA (tabell 3). I 7 fall påvisades sjukdom (tabell 4).

I början av året konstaterades newcastlesjuka hos värphöns sedan en djurhållare fattat misstanke om sjukdom och kontaktat SVA. Djurhållarens värphöns hade gått ner i produktion och lade fler ägg med mjukt skal. Analyser bekräftade misstanken och en bekämpning inleddes, vilket innebar att vidare smittspridning kunde stoppas.

Under hela våren och sommaren förekom utbrott av högpatogen fågelinfluensa bland vilda fåglar i flera delar av landet. Genom fallviltundersökningen, vilket innebär en undersökning av dött vilt, följer SVA utvecklingen av sjukdomen. Baserat på kunskapsunderlag från SVA beslutade Jordbruksverket att införa så kallade högriskområden med särskilda restriktioner i syfte att skydda tamfåglar från smitta. Endast tre anläggningar med tamfågel drabbades under året, varav en med föräldradjur för slaktkyckling.

En variant av influensavirus som var anpassad till skrattnås orsakade en omfattande dödlighet i fågelkolonier under försommaren. I Stockholmsområdet sammanföll

Flera fall av fågelinfluensa hos däggdjur har påvisats i Europa under året. I Sverige drabbades flera rödrävar med dödlig utgång efter att ha ätit smittade fåglar. Foto: Torbjörn Lilja/Naturfotograferna/IBL Bildbyrå/TT.

utbrottet bland skrämmåsar med att rävspopulationen i området hade unga valpar. De antas vara särskilt mottagliga för infektion, och flera fall av fågelinfluensa hos räv följde. Utbrott bland katter i Polen och bland farmade pälsdjur i Finland ledde till ett behov av ökat fokus på fågelinfluensa hos däggdjur för att snabbt identifiera fall och eventuella tecken på anpassning av virus. Övervakningen av däggdjur, främst av fallvilt, förstärktes i Sverige.

Den 6 september påvisade SVA afrikanskt svinpestvirus hos vildsvin i Fagerstatrakten. Månaderna efter det var SVA:s arbete, i nära samverkan med andra, fokuserat på att förstå smittans utbredning, få kontroll på smittspridningen och bekämpa sjukdomen för att i slutändan kunna visa att Sverige åter är fritt från sjukdomen. Under den första månaden av utbrottet lade SVA:s medarbetare tillsammans ned ungefär en och en halv årsarbetskraft på arbetet, men därefter har intensiteten minskat. Bekämpningsarbetet och förberedelser för att förklara området fritt från smitta fortgår. Det kommer också att fortgå under stora delar av 2024, även om ingen ytterligare smitta påvisas. SVA:s bedömning är att inget vildsvin har dött av ASF i det smittade området sedan slutet av september och att ingen aktiv smittspridning pågick vid årsskiftet 2023/2024.

Mer om arbetet med svinpestutbrottet redovisas på sidan 7.

Förekomst av zoonoser

Under 2023 konstaterades utbrott av *Salmonella Enteritidis* på en stor värphönsanläggning. Infektion med denna salmonellatyp ger inte sjukdom hos djuren, men bakterierna kan finnas i äggen och orsakar sjukdom hos människa. Trots omfattande sanering har nya flockar smittats på samma anläggning. Samma bakteriestam har dessutom hittats på en anläggning med föräldradjur. Som en följd av smittan har tillgången på ägg för konsumenter påverkats. Under hösten smittades ytterligare tre anläggningar av *Salmonella Enteritidis*, men av andra stammar som inte var relaterade till varandra. Det förekommer utbrott hos fjäderfä även i andra EU-länder och det finns kopplingar till internationell handel genom den avelspyramid som präglar fjäderfäbranschen. I både Nederländerna och Belgien har utbrott förekommit hos människor och djur. Eftersom det inte har gjorts någon sammanhållen internationell smittutredning finns många obesvarade frågor om utbrotten kvar. På svenskt initiativ har det under hösten förts samtal med EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet European Food Safety Authority (EFSA), EU-kommissionen och ett par andra EU-länder för att dela information och öka samarbetet med smittspårning. I förlängningen kan det leda till att antalet smittade anläggningar minskar och färre människor drabbas.

Under året påvisades *Salmonella Typhimurium* i två stora grisbesättningar. De är inte relaterade till varandra, men det finns misstankar att smittan har funnits kvar på anläggningarna efter utbrotten 2020 och 2021 och åter har blossat upp.

Sent under 2022 påvisades den nötanpassade salmonellatypen *S. Dublin* i en mjölkbesättning i Kronobergs län. Under 2023 påvisades smitta i ytterligare två närbelägna mjölkbesättningar. Bakteriestammarna i dessa tre besättningar liknar varandra, vilket tyder på lokal spridning av smittan. Smittspårning och epidemiologiska utredningar pågår.

Den nationella övervakningen av salmonella hos vildsvin har fortsatt under 2023. *Salmonella Choleraesuis* påvisas fortfarande i vildsvin i de fem län där smittan tidigare konstaterats.

Andra aktuella hot

Under det gångna året har två närbesläktade svidknottsburna virusjukdomar, epizootisk hemorragisk sjukdom (EHD) och blåtunga (BT) spridits inom EU. Sjukdomarna drabbar idisslare och kan potentiellt få betydande konsekvenser för djurhälsa och ekonomi. EHD är en sjukdom som främst drabbar nötkreatur och hjort. Den rapporterades för första gången i EU redan under hösten 2022, då i form av enstaka utbrott i Italien och Spanien. Under 2023 har sjukdomen fått en mer omfattande spridning i Sydeuropa, i synnerhet i södra Frankrike med många tusen drabbade besättningar. Parallellt med denna utveckling har olika typer av BTV, som främst drabbar får men även nötkreatur, spridits i ett antal länder inom EU. Frankrike drabbades av en ny typ (BTV-8) med över tusen fall på nötkreatur och flera hundra fall på får. I Nederländerna har en annan ny typ (BTV-3) gett upphov till en massiv smittspridning med flera tusen drabbade får och nötbosbesättningar med varierande grad av sjukdom. Enstaka fall har också rapporterats från Belgien, Tyskland och Storbritannien. Risken för fortsatt spridning av i synnerhet BTV-3, som verkar väldigt välanpassad till de svidknott som finns i Nordeuropa, måste bedömas som hög och det kan inte uteslutas att smittan når Sverige under kommande år. I Sverige övervakas sjukdomen genom klinisk övervakning, men också specifikt genom undersökning av tankmjölk från besättningar i riskområden.

Hälsoläget bland svenska djur

Bland sport- och sällskapsdjur är den aktiva sjukdomsövervakningen liten. SVA får information om sjukdomsläget hos dessa djurslag via diagnostiska uppdrag, forskningsprojekt och genom kontakter med djurägare, organisationer och veterinärer. SVA:s generella övervakning av sjukdomsläget bland vilda djur och vild fisk sker genom obduktioner och undersökningar av döda djur som hittas av allmänheten och sänds in till SVA. Iakttagelser och rapporter från allmänheten som bland annat inkommer via sva.se, är också viktiga bidrag. Viltövervakningen möjliggörs delvis genom särskilda medel från Viltvårdsfonden och Havs- och vattenmyndigheten.

Följande avsnitt sammanfattar hälsoläget 2023, samt aktuella och vanliga sjukdomsproblem hos olika djurslag.

TABELL 3. Antal utredningar om allvarlig smittsam djursjukdom som har lett till provtagning 2021–2023.

Sjukdom	2021	2022	2023
Mjältbrand/Antrax*	15	14	8
Rabies	13	16	2
Aujezskys sjukdom (AD)	1	1	3
Bruccellos	4	4	6
Porcine Reproductive and respiratory syndrome (PRRS)	7	5	5
Aviär influensa (AI)	81	31	22
Newcastlesjuka (ND)	24	22	15
Bovin spongiform encefalopti (BSE)	13	9	8
Scrapie, klassisk och atypisk	1	4	5
Chronic Wasting Disease (CWD)	17	19	46
Klassisk svinpest (CSF)	4	7	13
Afrikansk svinpest (ASF)	5	7	17**
Bluetongue (BT)	3	4	3
Tuberkulos (TB)	14	23	33
Paratuberkulos	2	4	5
West Nile-feber	0	1	4
Infektiös bovin rhinotrakeit (IBR)	1	0	1
Vestikulär stomatit (VS)	0	1	1
Mul- och klövsjuka (MK)	0	1	2
Enzootisk Bovin Leukos (EBL)	-	5	8
Bovin virusdiarré (BVDV)	-	0	2
Infektiös pankreasnekros (IPN)	0	0	1
Totalt	205	178	210

Källa: SVA.

Tabellen redovisar utredningar avseende allvarlig smittsam djursjukdom under den aktuella tidsperioden. Siffrorna inkluderar svaga misstankar, där prov har tagits för att utesluta sjukdom samt misstankar där besättningen har belagts med restriktioner i avvaktan på provsvar. Även utredningar som uppföljning inom övervakningsprogram är inkluderade. I ovanstående siffror ingår även vilda djur.

* Utredningarna 2021 inkluderar även en förstärkt, passiv övervakning i vaccinationszonen.

** Samtliga (87 st) misstänkta fall hos vildsvin i smittad zon anges som en utredning i tabellen.

TABELL 4. Antal fall/besättningar där allvarlig smittsam djursjukdom har konstaterats i Sverige 2020–2023.

Sjukdom	2020	2021	2022	2023
Newcastlesjuka, fjäderfå	1	1	2	1
Atypisk scrapie (Nor 98)*	1	0	3	3
Aviär influensa hos tamfågel**	2	28	1	2
Chronic Wasting Disease (CWD)	1	0	0	0
Afrikansk svinpest (ASF)	0	0	0	1***
Totalt	5	29	6	7

Källa: SVA och Jordbruksverket.

* De bekräftade fallen gäller atypisk scrapie konstaterade inom övervakningen.

** Utredningarna 2021 avser tamfåglar samt vilda fåglar. Utredningarna åren 2019–2020 och 2022–2023 avser endast tamfåglar.

*** Inkluderar 62 stycken individuella vildsvin i samma område.

”

Den alltmer omfattande illegala hundimporten innebär en betydande risk.

Idisslare

Hälsan hos svenska idisslare är fortsatt god med en låg antibiotikaanvändning, baserad på nationella riktlinjer. Det goda hälsoläget är till stor del ett resultat av ett långvarigt och systematiskt nationellt arbete som har lett till att flera allvarliga infektionssjukdomar har utrotats. Det pågår dessutom ett kontinuerligt arbete med förebyggande skötselåtgärder för att minska risken för sjukdomar. Vaccinering används i begränsad omfattning, förutom när det gäller hudsjukdomen ringorm hos nötkreatur. Den orsakas av en svampinfektion och vaccinering är en viktig förebyggande åtgärd.

För att följa och övervaka resistensläget och antibiotikaanvändningen hos idisslare genomförs olika projekt. Under 2023 omfattades betesfeber hos nötkreatur, smittsamma klövinfektioner och klinisk juverinflammation hos tackor och kor.

Juverinflammation är den vanligaste sjukdomen hos svenska mjölkkor, medan diarré och lunginflammation är de vanligaste sjukdomarna bland unga kalvar av mjölkkras. *Mycoplasma bovis* är en bakterie som ger lunginflammation, ledinflammation samt juverinflammation hos kor. Om *Mycoplasma bovis* drabbar en besättning leder den till allvarlig sjukdom och ökad antibiotikaanvändning. För att öka kunskapen och motverka smittspridning av *Mycoplasma bovis* bedriver SVA och Sveriges lantbruksuniversitet forskning tillsammans med branschorganisationerna.

De viktigaste problemområdena hos små idisslare är fortfarande parasitsjukdomar och utfodringsrelaterade sjukdomar. I vissa färbesättningar kan dock luftvägsproblem vara vanliga medan juverinflammation kan vara vanligt i vissa mjölkgetsbesättningar. Parasitrelaterade sjukdomar tillhör också de vanligaste hälsostörningarna hos kameldjur. Hos ren förekommer vissa år utbrott av ögoninfektion.

Under våren påvisade SVA flera fall av schmallenbergvirus i inskickade prover från dödfödda lamm och kalvar från olika delar av landet. Sjukdomen sprids med svidknott och de dråktiga moderdjuren smittades under 2022. Denna sjukdom har inte diagnostiserats i Sverige på 10 år och fynden fick stor medial uppmärksamhet.

Under 2023 upptäcktes två nya poxvirus hos svenska renar.

Gris

Hälsoläget hos svenska grisar är generellt sett gott, vilket bidrar till en i internationell jämförelse låg antibiotikaanvändning. Det goda hälsoläget beror till stor del på ett långvarigt och systematiskt nationellt arbete som har lett till kontrollprogram för flera sjukdomar och till att flera allvarliga infektionssjukdomar har utrotats. Tillsammans med ett kontinuerligt förebyggande arbete med skötsel- och smittskyddsåtgärder ute i besättningarna, bidrar det till att minska omfattningen av sjukdomar. Inom det frivilliga smittskyddsprogrammet Smittsäkrad besättning för gris godkände Jordbruksverket under 2023 en ny modul för "ASF-status". SVA har deltagit i arbetet med att utveckla modulen. Åtgärderna som ska vidtas för att uppnå ASF-status hjälper djurägarna att möta de krav som EU och i förlängningen

Jordbruksverket ställer för att utfärda tillstånd att transportera grisar i ett område med afrikansk svinpestsmitta.

De vanligaste sjukdomarna hos svenska grisar är ledinfektioner hos diande grisar, diarréer hos unga djur och luftvägsinfektioner hos lite äldre växande djur. Flera av de bakomliggande orsakerna kan kontrolleras genom vaccinationer och andra förebyggande åtgärder. Vanliga sjukdomar som kan kontrolleras är till exempel späddgrisdarré, *Lawsonia*-infektioner, PMWS, rödsjuka och parvovirusinfektioner.

Avvänningsdiarré är en relativt vanlig sjukdom och drabbar grisarna inom 14 dagar efter att de börjar äta spannmålsbaserat foder. Avvänningsdiarré har tidigare kunnat förebyggas genom tillsats av höga doser zinkoxid i fodret, utöver andra åtgärder. Sedan 2022 är dock användning av högdoserad zinkoxid förbjuden, främst på grund av miljöskäl. Sedan förbudet infördes har behandlingar av avvänningsdiarré ökat men på SVA pågår ett doktorandprojekt som syftar till att utveckla strategier för att förebygga sjukdomen. I projektet undersöks tarmfloras roll. Projektet sker i samarbete med djurhälso- och branschorganisationer, foderföretag och SLU.

Svindysenteri är en allvarlig diarrésjukdom, men akuta sjukdomsutbrott är relativt sällsynta i Sverige. Ett nationellt branschöverskridande nätverk arbetar för att utrota svindysenteri hos svenska grisar. Under 2023 har svindysenteri konstaterats i en besättning. Den har sanerats och ska provtas för att kunna friförklaras. Influenzavirus är en viktig orsak till lunginflammation hos gris. SVA medverkar sedan 2022 i ett nätverk (ESFLU) inom ramen för COST (European Cooperation in Science and Technology) som syftar till att stärka förmågan att upptäcka, identifiera och beskriva influenzavirus hos gris. Med medel från Jordbruksverket har SVA genomfört en undersökning under 2022 och 2023 för att se hur vanligt förekommande influensa är och vilka influensatyper som finns i den svenska grispopulationen. I blodprover som samlats in vid slakt påvisades antikroppar i 14 % av de undersökta proverna. Två subtyper av influenzavirus var mer vanligt förekommande.

Tidigare har lunginflammationer ofta förknippats med just enskilda smittämnen, men det finns tecken på att luftvägsjukdomar kan orsakas av att olika smittämnen samverkar och ge upphov till allvarligare sjukdom. Ett nystartat doktorandprojekt undersöker därför orsaker till lunginflammation med de senaste diagnostiska metoderna. Målet är att ta reda på om tidigare okända smittämnen förekommer och hur olika smittämnen samverkar.

Häst

Sverige har en livlig och framgångsrik hästnäring. Sverige är regerande olympiska mästare, världs- och Europamästare i hoppning och har världens högst rankade hoppryttare. Eliten kommer från en imponerande breddidrott och ridning är den näst största ungdomssporten i landet. Det finns tre riksanslagningar, ett antal gymnasier, 450 ridskolor och 30 travskolor i landet. Svensk travindustri är Europas näst största, med

75 000 travhästar. Sammanlagt uppvisar svensk ridsport, trav och galopp 450 000 tävlingsstarter. Det är i princip nolltolerans mot läkemedel i samband med tävling och SVA analyserar dopingprover. Eftersom förflyttning av hästar kan gynna smittspridning är verksamheter inom hästsektorn ständigt hotade av infektioner som kan påverka djurvälståndet och hindra tävlingsverksamheten. Det är viktigt med förebyggande åtgärder som god hygien, korrekt vaccination, att undvika hästkontakter vid resor och att använda hemkarantän av nya hästar.

Några aktuella smittämnen på hästar är *Streptococcus equi ss equi* som orsakar kvarka, den fästingburna bakterien *Anaplasma phagocytophilum*, ekvint coronavirus, ekvint herpesvirus typ 1 och 4 (EHV-1 och EHV-4) och hästinfluenzavirus. Antalet fall hos häst av den antibiotikaresistenta bakterien MRSA (meticillinresistent *Staphylococcus aureus*) var 2023 i nivå med 2022. Stor blodmask, en parasit som kan orsaka stora skador hos hästar, förekommer i cirka hälften av Sveriges hästbesättningar. Det första fallet i Sverige av parasiten *Halicephalobus gingivalis* har 2023 påvisats hos en häst. Det är en nematod som kan orsaka dödliga infektioner hos olika däggdjur, inklusive människa.

Svenska hästar vaccineras traditionellt mot influensa och stelkramp. Det finns även ett godkänt vaccin mot kvarka sedan 2022 och fälterfarenheterna är goda. Under året bedrev SVA smittspårning av kvarka. Hittills har 13 olika cirkulerande bakteriestammar påvisats och de stämde till 99,9 % med komponenterna i vaccinet, men de insjuknade hästarna var inte vaccinerade.

Även 2023 deltog SVA i kampanjen #StoppaKvarkan i samarbete med hästsportorganisationer, myndigheter och andra djurskyddsintressenter. Den svenska kampanjen hade en räckvidd på cirka 11 miljoner. Över 20 000 mottagare nåddes genom egna sociala medier.

Ett skandinaviskt forskningsprojekt om nervsjukdomen polyneuropati hos hästar slutrapporterades under 2023. Nya metoder och en biobank med material från sjuka hästar ger en stabil plattform för framtida forskning. Resultaten pekar på blodfaktorer som kan vara viktiga för nervsjukdomens utveckling.

Hästens coronavirus orsakar feber, trötthet, aptitlöshet och ibland dödlig tarmsjukdom. De första svenska fallen upptäcktes 2017, men viruset har antagligen funnits här längre. SVA ser fler utbrott med hästcorona för varje år. Eftersom hästcorona ökar i betydelse och har stor påverkan på hästsektorn har SVA beviljats forskningsmedel från Formas för att studera och kartlägga förekomst och konsekvenser i Sverige. Hästens herpesvirus EHV-1 kan orsaka luftvägssjukdom, allvarlig förlamning, missfall och dödsfall. SVA har tillsammans med SLU och Norges Miljö- och biovetenskapliga universitet beviljats medel från Stiftelsen Hästforskning för att studera spridning av EHV-1 i Skandinavien. Ett nytt parapoxvirus har nyligen rapporterats hos ett hundratal hästar i Finland i utbrott med svåra hudutslag. Insamlingsstiftelsen Albert Hjärrefonden har beviljat medel till SVA-forskare för att studera om detta virus förekommer bland svenska hästar.

Hund och katt

I ett internationellt perspektiv har svenska hundar och katter en god hälsa med avseende på infektionssjukdomar. Vaccinationstäckningen för relevanta infektioner är hög för både hund och katt. Situationen kan dock försämrans om nya smittor introduceras. Där innebär den alltmer omfattande illegala hundimport som har skett till Sverige och andra europeiska länder sedan början av 2000-talet en betydande risk. Inom hela EU beräknas den illegala handeln omsätta över en miljard euro årligen. Hundarna härstammar från både europeiska och utomeuropeiska länder.

Utöver de två viktiga zoonoserna rabies och rävens dvärgbandmask påträffas en rad zoonotiska infektioner hos hundar utanför de nordiska länderna. Risken för bärarskap och spridning av multiresistenta bakterier är förhöjd hos hundar från oseriösa uppfödare och försäljare. Bakterien *Brucella canis* orsakar den svårdiagnosticerade sjukdomen brucellos hos hund och undantagsvis även hos människa. Infektionen är ovanlig i Sverige och har bara påvisats hos enstaka hundar tidigare. År 2023 påvisades brucellos hos en hund som importerats till Sverige. Med anledning av ett ökat antal rapporter om *Brucella canis* inom Europa de senaste åren har SVA initierat två projekt för att undersöka förekomsten av brucellos hos svenska hundar.

Infektion med de zoonotiska parasitära infektionerna leishmanios och tropisk hjärtmask påvisas sporadiskt hos hundar som har smittats utomlands. Parasiterna sprids via olika myggarter och smittspridningen som tidigare var lokaliserad till södra Europa har under de senaste 15 åren förekommit allt längre norrut. Orsaken tros vara en kombination av klimatförändringar och ökad internationell handel med hundar. Under 2023 rapporterades bägge infektionerna i Sverige. En underrapportering föreligger sannolikt, bland annat på grund av att infektionerna kan vara svåra att påvisa.

Hundar som vistas i länder utanför Norden kan även föra med sig fästingar som normalt inte förekommer i Sverige. Exempel på infektioner som sprids av sådana fästingar och som har påvisats hos hundar i Sverige under 2023 och tidigare är den parasitära infektionen babesios och den bakteriella infektionen monocytär ehrlichios. Övervakning av infektioner hos hund kan därför bidra till kunskap om fästingars utbredning.

Förändringar i klimatet innebär en risk för att den allvarliga zoonotiska bakteriella infektionen leptospiros på sikt blir alltmer vanligt förekommande i landet. Under det senaste årtiondet har också ett ökat antal sjukdomsfall setts hos hund, vilket visar på ett ökat smittryck i Sverige. Det är också vanligare att hundar vaccinerats mot leptospiros, särskilt i Mälardalen. Ett flertal *Leptospira*-varianter som ses hos hund kan även infektera människor eller livsmedelsproducerande djur. Diagnostiken är komplicerad och förekomst av sjukdom hos hund kan inte baseras enbart på laboratorieresultat. SVA:s kunskap efterfrågas ofta vid utredning av misstänkt ökning av fall och möjliga utbrott.

Den påvisade närvaron av *Salmonella Enteritidis* hos fjäderfä under 2023 har påverkat tillgången på ägg för konsumenter i Sverige. Under året har SVA även diagnosticerat newcastlesjuka och fågelinfluensa hos fjäderfän. Foto: Johan Nilsson/TT.

Fjäderfä

Hälsoläget i svenska fjäderfäbesättningar är förhållandevis gott jämfört med i många andra delar av världen. Detta beror på ett mångårigt och långsiktigt samarbete mellan djurhållare, bransch och myndigheter. Det visar sig till exempel i en frivillig isolering vid import, deltagande i bekämpningsprogram, sjukdomsövervakning och sjukdomsdiagnostik i kombination med en relativt gles fjäderfäpopulation. Under 2023 har antalet allvarliga sjukdomsutbrott av bland annat fågelinfluensa varit lågt. *Salmonella Enteritidis* som påvisats på en stor värphönsanläggning (med start i december 2022) är ovanlig i Sverige. Eftersom bakterien kan spridas via ägg till människor har den betydelse för folkhälsan.

SVA följer och analyserar djurhälsan hos olika kategorier av fjäderfän i och utanför Sverige med hjälp av information från diagnostik och omvärldsbevakning. Förutom övervakningsprogram för specifika sjukdomar, exempelvis hönshälsokontrollprogrammet, inleds en utredning om sjukdomsorsaken på djurhållares initiativ när djur insjuknar eller dör. Obduktioner och provtagning är ofta ett första steg som kan utföras på gården eller på ett laboratorium. SVA:s fjäderfäveterinärer utför den absoluta majoriteten av obduktionerna som utförs på laboratorium i Sverige.

De flesta fjäderfän som obduceras är tamhöns, och värphöns är den vanligaste kategorin som undersöks. Antalet obducerade fjäderfän ligger på ungefär samma nivå som under de senaste åren. Obduktionerna skulle behöva öka eftersom antalet fjäderfän har blivit fler under senare år. Två exempel på kategorier av fjäderfän som sannolikt är underrepresenterade i SVA:s obduktionsdiagnostik är slaktkycklingar och fjäderfän från småskaliga kommersiella flockar. Andelen hobbyfjäderfän som obduceras på SVA har minskat under de senaste åren och utgjorde 16 % av de obducerade fåglarna 2023. År 2021 var motsvarande siffra nästan dubbelt så hög. Ett exempel på en ovanlig diagnos som ställdes 2023 bland hobbyhöns var toxoplasmos. Det finns bara ett fåtal tidigare fall beskrivna i litteraturen där toxoplasmainfektion påvisats i samband med sjukdom bland tamhöns.

Under 2023 publicerade SVA i samarbete med SLU en studie om luftvägsinfektioner i hobbyhönsbesättningar i Sverige. I studien undersöktes förekomsten av tre olika smittämnen från totalt 100 flockar från i stort sett hela landet. Alla dessa flockar hade visat tecken på luftvägsinfektion. Nästan alla flockar visade sig vara smittade med minst ett av de smittämnen som undersöktes. Även om det inte går att dra några slutsatser om förekomsten av dessa smittämnen på populationsnivå visade undersökningen på en hög förekomst bland hobbyhöns med

SVA skapade under utbrottet av afrikansk svinpest en webb-applikation för att säkra spårbarhet mellan vildsvin, fyndplats och provsvar. Här söker jägare av det smittade området i Fagerstatrakten. Foto: Andreas Norin/Pantheon.

luftvägssymtom som skickas till SVA för obduktion. Smittade höns fanns i de flesta län i landet. Information om utbrotten samlades in genom en enkät och visade att infektionerna ibland orsakar allvarliga sjukdomssymtom och dödsfall. Det är viktigt att förebygga spridning av dessa smittämnen, särskilt till kommersiella besättningar där de är mycket ovanliga. En annan slutsats var att det finns behov av veterinärer för att förebygga sjukdom i hobbyflockar och stödjande djurägare vid sjukdomsfall. Forskning om kolibacillosutbrott (orsakade av infektion med *E. coli*-bakterier), rödsjuka hos värphöns och adenovirusorsakad infektion hos slaktkyckling är andra exempel på pågående forskningsprojekt inom fjäderfäområdet på SVA.

Fisk, skaldjur och blötdjur

Sjukdomsläget hos odlad fisk var fortsatt gott under 2023, med enstaka utbrott av furunkulos och kolumnaresjuka. Med avseende på yersinios ses en ökning, men det handlar fortfarande om enstaka fall. Även infektioner med *Aeromonas* spp. som inte hör till *A. salmonicida* påvisades i ett större antal än något tidigare år. Båda dessa infektioner gynnas av höga vattentemperaturer och det är troligt att detta är orsaken till årets höga antal infekterade

besättningar. Infektionerna bekämpades med antibiotika, vilket är normal praxis.

Under året påvisades bakterien *Flavobacterium psychrophilum* i prover från tolv anläggningar. Smittan brukar framför allt ge problem vid låga vattentemperaturer, särskilt under vår och försommar.

Inom den offentliga kontrollen påvisades inga av de virusinfektioner som lyder under epizootilagstiftningen. Ett fall av misstänkt bakteriell njurinflammation (BKD) är under utredning och kommer att följas upp under 2024.

Även 2023 har hälsoproblem i form av hudblödningar och sår uppmärksammats hos vildlevande, återvändande laxfisk. Det påverkar främst lax, men även öring som vandrar upp i åar och älvar för att leka drabbas. Blödningarna och såren följs av kraftiga svampangrepp och fisken dör i värsta fall långt innan lek. De senaste åren har problemen varit något mindre än tidigare och så även i år. De ökade dock något under senhösten då vattentemperaturerna var ovanligt höga. Analyser har visat avvikande biologiska parametrar hos sjuka fiskar, men grundorsaken är fortsatt okänd. Utifrån de prover som hittills har analyserats går det inte att dra några slutsatser kring orsaken till att laxen insjuknar.

Programmet för övervakning av hälsa hos ålar upphörde 2022 och därför saknas information över smittsamma ålsjukdomar under 2023.

Flodpärlmusslan som är en viktig miljöindikator är starkt hotad av massdöd och reproduktionsstörningar. Det finns starka misstankar att en encellig parasit orsakar problemen, vilket undersöks närmare. Under året har enstaka rapporter inkommit gällande hög dödlighet hos flodpärlmusslan.

Kräftpest har under året påvisats på enstaka nya platser.

Vilt

SVA uppmärksammade under året att myndighetens viltsjukdomsövervakning nu pågått i 75 år sedan den initierades av professor Karl Borg, som anställdes hösten 1947 med medel från Svenska jägareförbundet (SJF). Viss sjukdomsövervakning hade bedrivits tidigare, men 1948 inleddes ett systematiskt arbete. Hälsoläget hos vilt i Sverige har sedan dess övervakats och följts genom arbetet med den så kallade fallviltsundersökningen och genom riktade sjukdomsundersökningar. Resultaten av SVA:s viltundersökningar sammanfattas årligen i rapporten Sjukdomsövervakning av vilda djur i Sverige. På senare år har smitta från och bland vilda djur och i miljön inneburit en ökad

risk för den svenska djurhållningen och i förlängningen kanske också för människan. Det är därför viktigt att fortsätta övervaka och kunna påvisa introduktion av allvarliga, kanske helt nya smittor för att få kunskap om eventuella risker för viltpopulationen, samt husdjur och människor.

Den största händelsen under 2023 var upptäckten av afrikansk svinpest (ASF) hos vildsvin i Fagersta i början av september. Det är den första introduktionen av sjukdomen någonsin i Sverige. Upptäckten gjordes inom den generella sjukdomsövervakningen av fallvilt. Övervakningen av viltsjukdomar baseras på frivillig inrapportering av sjuka och döda vilda djur från jägare och annan allmänhet. För att snabbt och säkert fånga upp när något ovanligt rapporteras har lösningar för kartläggning och databearbetning utvecklats, utöver att det finns kompetens på plats med tillgång till bra internationella nätverk och omvärldsbevakning. Fallviltsundersökningen är också central för övervakning och uppföljning av fågelinfluensa bland vilda fåglar. Under 2023 sågs utbrott särskilt i kolonier av måsfåglar, med hög dödlighet. Flera döda rödrävar som smittats efter att ha ätit döda vilda fåglar kunde också påvisas.

En nationell övervakning av rävens dvärgbandmask inleddes 2021 och har fortsatt under 2023. Två positiva fall hos rödräv

noterades under 2023, i ett prov från Borlänge och ett från Avesta kommun. Båda hade samlats in under 2022. Parasiten finns i landet, men är begränsad till specifika lokaler, varav södra Dalarna är en.

Inom ramen för programmet för hälso- och sjukdomsövervakning av marina däggdjur har 43 tumlare och 22 sälar, en sadeldelfin och en vitnosdelfin undersökts genom obduktion på SVA. För första gången undersöktes också en strandad späckhuggare, i fält. Arbetet med att bevaka hälsa och sjukdomar hos marina däggdjur bidrar till att förstå hur havens miljöer mår.

Alla stora rovdjur av arterna björn, lodjur, varg och järv som hittas döda, fälls under skydds- eller licensjakt eller dör under andra omständigheter undersöks vid SVA som kropp eller urtagna vävnadsprover enligt föreskrifter från Naturvårdsverket, som också finansierar arbetet (tabell 5). Antalet rovdjurskroppar och prover som hanteras på SVA har ökat de senaste åren och en översyn pågår av hur arbetet kan genomföras inom de givna ekonomiska ramarna, med hänsyn till önskad information för viltförvaltningen. Årets undersökningar visar att de stora rovdjuren över lag har ett gott hälsoläge.

TABELL 5. Antal stora rovdjur som kommit in till SVA under det aktuella året, för 10-årsperiod, som helkropp, del av kropp eller uttagna prover.

År	Totalt
2014	483
2015	479
2016	441
2017	547
2018	540
2019	560
2020	673
2021	837
2022	987
2023	1 165

Med stora rovdjur avses björn, lodjur, varg och järv.

Ekonomisk utveckling

Här redovisas kostnader och intäkter avseende sjukdomsövervakning och beredskap samt för civil beredskap.

Ökningen av anslagsintäkter under den senaste femårsperioden beror på nivåförstärkning av basresurserna inom civilt försvar. Medlen används till arbetet med säkerhetshöjande åtgärder och investeringar samt uppbyggnad av livsmedelsberedskapen. För utfört arbete se avsnitt civil beredskap (sid 47).

Arbetet med utbrottet av afrikansk svinpest var resurskrävande vilket syns i anslagsbelastningen, förutom här även under Kunskapsstöd och kommunikation. För att kunna upprätthålla SVA:s breda epidemiologiska kompetens som varit avgörande i bekämpningen av afrikansk svinpest, är verksamheten helt beroende av externa bidrag för forskning och utveckling.

Vaccinintäkter till fjäderfä har minskat under 2023. Intäkter för djurhållning och intäkter från destruktion minskade stort 2022 och har fortsatt att minska även under 2023. Under 2020 startade två nya övervakningsprogram som finansieras av

Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Minskade medel under 2023 för viltfiskövervakningen krävde neddragningar i övervakningen. Från och med 2021 har även uppdrag åt EU:s livsmedelssäkerhetsmyndighet (EFSA) utförts.

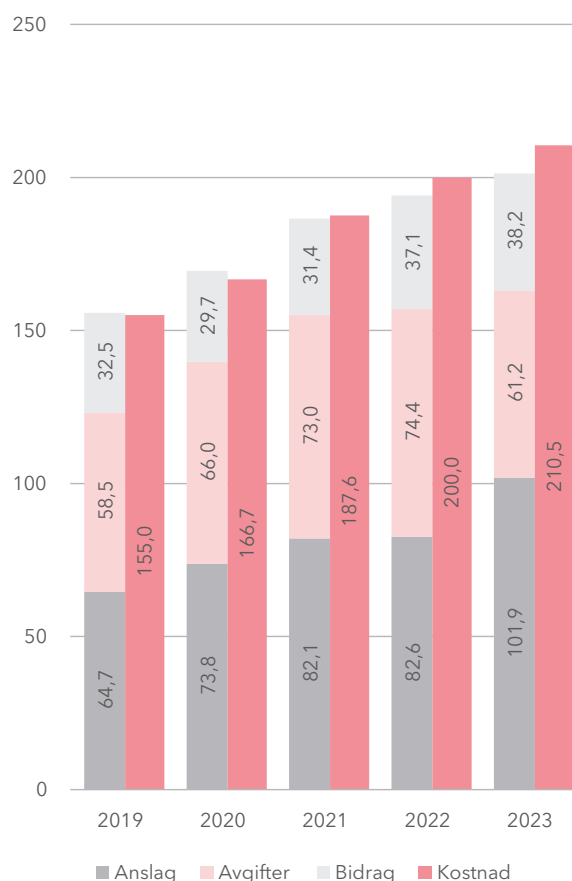
Trenden med minskade bidragsintäkter vände 2021, och har ökat ytterligare något under 2023 (tabell 2).

TABELL 2. Intäkter av bidrag för sjukdomsövervakning och beredskap, miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Jordbruksverket	8,1	7,7	8,9	11,3	10,3
MSB anslag 2:4 Krisberedskap	10,1	9,6	11,0	14,0	13,4
Naturvårdsverket	8,3	6,3	5,4	6,0	6,0
Viltvårdsfonden	4,1	4,1	5,0	5,0	5,0
Övriga	1,9	2,0	1,1	0,8	3,5

Intäkter av bidrag 32,5 29,7 31,4 37,1 38,2
Källa: SVA:s affärssystem.

FIGUR 2. Huvudsaklig finansiering och kostnader 2019–2023 för sjukdomsövervakning och beredskap, miljoner kronor.

Bedömning

Med utgångspunkt från ovanstående redovisning bedömer SVA att sjukdomsövervakning och beredskap har bedrivits enligt myndighetens uppdrag och verksamhetsmål 2023.

SVA tog fram rutiner för smittrening. På bilden ses en jägare sanera sina stövlar för att inte sprida svinpestsmitta. Jägare spelade en stor roll i arbetet med att söka av det smittade området på döda och sjuka vildsvin. Foto: Andreas Norin/Pantheon.

Diagnostik och produkter

Efterfrågan till SVA på tjänster inom diagnostik och analyser fortsätter att minska. Under senare hälften av året innebar utbrottet av afrikansk svinpest mycket resurskrävande arbete för diagnostiken.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA är nationellt veterinärmedicinskt laboratorium och referenslaboratorium och utför diagnostik av zoonoser, epizootier och andra djursjukdomar. SVA utför också diagnostik och analyserar smittämnen och kemiska risksubstanser i foder, samt arbetar förebyggande med fodersäkerhet och driver utvecklingsarbete. Undersökningar som önskas av Jordbruksverket och andra statliga myndigheter ska enligt SVA:s instruktion ges förtur.

Verksamhetens mål för 2023

- » upprätthålla diagnostisk och logistisk beredskap för epizootiutbrott, zoonoser, anmälningspliktiga sjukdomar och fodersäkerhet.
- » verka som nationellt referenslaboratorium (NRL) och EU:s referenslaboratorium för campylobacter (EURL).
- » tillhandahålla och bedriva diagnostik och logistik för endemiska sjukdomar och doping, samt för antimikrobiell resistens hos mikroorganismer från husdjur och djurprodukter.

Diagnostik vid SVA

SVA är Sveriges största veterinärmedicinska laboratorium och det enda med en komplett mikrobiologisk och patologisk verksamhet. SVA har utrustning och kunskap för obduktioner och mikroskopiska vävnadsundersökningar, och erbjuder tjänster inom veterinärmedicinsk forensik och kemiska analyser av foder. Antibiotikaresistens, och de flesta smittor och substanser som kan orsaka sjukdom hos djur, kan diagnosticeras. Analyserna är en av SVA:s viktigaste källor till information om sjukdoms- och resistensläget i Sverige. Som exempel används de resistensundersökningar som utförs på de bakteriologiska prover som lämnas in till SVA av kunder även för övervakning av antibiotikaresistens hos bakterier från svenska djur mer generellt.

SVA:s skyddsnivå 3-laboratorier (säkerhetslaboratorier) för diagnostik av särskilt farliga smittämnen, som fågelinfluensa och mjältbrand, är de enda i Sverige som är byggda för veterinärmedicinska behov. Vid hantering av akuta sjukdomsutbrott inom myndighetsuppdraget kan SVA styra om

analyskapacitet och andra diagnostiska resurser för att prioritera arbete med utbrottet.

Ett hundratal analyser är ackrediterade av Swedac, vilket är en kvalitetssäkring. SVA:s uppdrag som NRL omfattar ett trettiotal sjukdomar, smittämnen och substanser. Uppdraget som EURL för campylobacter kräver en diagnostik med särskilt högt ställda krav på kvalitet och kompetens inom området. Blandningen av kunder stärker SVA:s myndighetsuppdrag. Dels kan SVA upprätthålla en kostnadseffektiv laboratoriedrift

TABELL 7. Antal mikroskopiska vävnadsundersökningar utförda vid SVA 2019–2023.

Mikroskopiska vävnadsundersökningar	2019	2020	2021	2022	2023
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	1 172	1 185	911	1 244	727
Fjäderfä	242	216	158	144	125
Sällskapsdjur och häst	7 252	7 464	6 915	6 460	6 283
Fisk, skaldjur, blötdjur	601	932	1 615	1 224	1 377
Vilda djur/Zoodjur	596	359	781	1 010	1 076
Labdjur	178	249	127	53	53
Övriga djurslag	29	19	23	51	51
Totalt	10 070	10 424	10 530	10 186	9 692

med bra logistiklösningar och hög servicenivå, dels ger prover från olika kundkategoriers djurpopulationer information om aktuellt sjukdomsläge och underlag för forskning.

Trender och särskilda fynd under året

Antalet analyser minskade under 2023. Minskningen kan härledas till motsvarande förändring i kundunderlaget hos en av SVA:s större kunder, vilket har lett till att diagnostikuppdragen för smådjur har minskat kraftigt.

SVA använder biodiesel för att kremera större djur, vilket ger höga priser på obduktioner. Det leder till att lantbruksdjur obduceras av andra anläggningar, vilket i sin tur har lett till att färre prover från obduktioner skickas till SVA för analys. Den här nedgången har fortsatt under 2023.

Analyser av träckprov från får ökade däremot under året. Det beror förmodligen på att fårägare som vill få djurväl-färdsersättning av Jordbruksverket nu måste lämna in resultat av träckprovsanalys.

En stor äggproducent drabbades under året av ett för Sverige ovanligt och stort salmonellautbrott. Ägaren och Jordbruksverket ville ta reda på var smittan fanns och SVA levererade provsvar. En stor del av proverna som analyserades kom från miljön i de stallar som ska saneras. SVA:s arbete under utbrottet bidrog till att förhindra att salmonella drabbade svenska äggkonsumenter.

I slutet av året bröt också salmonella ut på en stor svinanläggning. Även här gav analyserna en bild av hur utbredd smittan var och vägledde den fortsatta hanteringen.

Skjutna och döda vildsvin analyseras också för salmonella. SVA kan på så sätt övervaka spridningen av salmonella hos vildsvin, vilket annars kan innebära att människor smittas.

Analys av prover för fågelinfluensa är fortsatt efterfrågade. Under året har tonvikten legat på prover från vilda fåglar.

Lungmask har inte diagnosticerats vid SVA på flera år, men parasiten påvisades under året i prov från en åsna. Åsnor utvecklar inte symtom, men smittade hästar kan få rejäl hosta. Ett anmärkningsvärt fynd under 2023 var också en hund som testades positivt för parasiten *Leishmania*. Den anses inte etablerad i Sverige, men hunden hade aldrig varit utanför landet. Tyvärr kunde inte smittkällan spåras.

Sedan 2021 har SVA medel från Havs- och vattenmyndigheten för att undersöka parasitsjukdomar hos europeiska ostron och blåmusslor. Under 2022 och 2023 görs PCR-analys för de två anmälningspliktiga sjukdomarna marteilios och bonamios. Så här långt har analyserna inte visat några sjukdomsfall. Eftersom sjukdomarna är spridda i stora delar av Europa och riskerar att orsaka allvarliga konsekvenser för de svenska bestånden av europeiska ostron finns det ett stort intresse av att övervaka dem.

Resurskrävande svinpestprover

Antalet analyser för afrikansk svinpest från det den smittade zonen i Fagersta har inte varit så många, men de har ändå varit mycket resurskrävande för diagnostiken. Eftersom det har

funnits en stark misstanke om svinpest har proverna behövt hanteras på SVA:s säkerhetslaboratorier med speciella rutiner. Provhanteringen har varit mycket tidskrävande, även om det vid enskilda tillfällen bara har analyserats enstaka prover. Behovet av snabba analys svar har dessutom varit mycket stort. SVA:s analyser har varit avgörande för att få en samlad lägesbild av sjukdomsutbrottet. Analysresultaten har dessutom utgjort viktiga underlag för beslut om bland annat restriktioner.

Fodersäkerhet

Salmonellaanalyser utgör den största delen av de analyser som utförs på råvaror till foder och övriga prover från foderfabriker. Analyser utförs även för toxiner, fodertillsatser och för att identifiera eventuella animaliska beståndsdelar (som inte får förekomma i fodret).

Vid framställning av foder är det viktigt att provtagningsprogrammen är upplagda enligt optimala provtagningsstrategier. Detta behandlas specifikt i de utbildningar i fodersäkerhet och riskanalyser som SVA har utfört under året.

Digitalisering och logistik

Arbetet med att införa digitala tjänster för SVA:s diagnostik kunder fortsätter. Bland annat har en digital integrationsbrygga skapats mellan SVA och djursjukhusens journalföringssystem för att förenkla remiss- och provsvarshanteringen. Leverantörer av journalsystem har nu möjlighet att kostnadsfritt ansluta sig till SVA:s öppna API.

En applikation för att beställa och få svar på parasitprover på hästräck är under utveckling. Appen presenterades för hästägare på Sweden International Horse Show i slutet av året och lanseras under 2024.

SVA har under året varit remissinstans rörande den samhällsomfattande posttjänstens omfattning och finansiering. Omkring 90 % av de prov som kommer till SVA skickas som brev, men det kan bli svårt i framtiden eftersom den dominerande leverantören av brevtjänster, Postnord, anser att material

TABELL 8. Obduktioner, antal undersökningar.

	2019			2020			2021			2022			2023		
	O ⁱ	H ⁱⁱ	K ⁱⁱⁱ	O	H	K	O	H	K	O	H	K	O	H	K
Sällskapsdjur och häst	732		3 185	707		4 059	853		3 614	634		3 007	507		2 186
Fjäderfä	778		794	591		605	944		963	750		765	793		805
Fisk och skaldjur	167		167	577		577	749		749	774		774	514		514
Animalieproducerande djur	265		319	272		523	298		656	208		449	242		477
Vilda djur/ zoodjur	1 612		1 630	2 040		2 079	2 041		2 064	1 944		1 944	1 952		1 952
Labdjur	31	1 440	1 471	27	908	935	10	797	807	22	618	640	34	443	477
Övriga djurslag/ djurslag ej angivet	11		699	18		373	21		384	15		340	34		426
Totalt	3 596	1 440	8 265	4 232	908	9 151	4 916	797	9 237	4 347	618	7 919	4 076	443	6 837

ⁱO: obduktioner

ⁱⁱH: hälsoinventeringar

ⁱⁱⁱK: kremeringar

TABELL 9. Antal undersökningar per diagnostikområde utförda vid SVA 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Bakteriologi och resistensundersökningar					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	29 720	42 382	52 369	41 570	40 340
Fjäderfä	8 428	12 030	9 112	10 143	9 704
Sällskapsdjur och häst	31 200	32 644	27 938	32 177	29 280
Fisk, skaldjur och blötdjur	490	417	339	484	418
Övriga djurslag	3 204	2 111	2 230	1 815	1 806
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	14 166	13 088	14 212	15 884	15 290
Totalt	87 208	102 672	106 200	102 073	96 838
Serologi och cellodlingar					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	93 869	86 786	87 777	83 268	66 440
Fjäderfä	64 733	61 050	55 450	51 781	51 007
Sällskapsdjur och häst	15 311	16 769	18 026	18 935	17 621
Fisk, skaldjur och blötdjur	3 813	4 657	7 984	10 040	8 692
Övriga djurslag	14 390	8 992	10 787	6 716	6 186
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	483	714	532	522	494
Totalt	192 599	178 968	180 556	171 262	150 440
Molekylärbioologiska analyser					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	8 588	9 877	10 412	11 124	13 633
Fjäderfä	2 476	1 577	3 630	3 031	8 278
Sällskapsdjur och häst	26 036	25 885	28 977	26 660	24 929
Fisk, skaldjur och blötdjur	783	593	770	1 165	2 646
Övriga djurslag	11 078	6 929	8 091	6 651	6 298
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	3 754	3 661	2 018	2 329	2 849
Totalt	52 715	48 522	53 898	50 960	58 663
Covid -19 Människa		166 524	121 717	37 665	0
Klassisk parasitologi					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	3 705	3 866	4 161	3 649	4 045
Fjäderfä	1 157	1 150	1 108	1 006	1 174
Sällskapsdjur och häst	26 061	32 149	34 680	36 331	34 411
Fisk, skaldjur och blötdjur	82	159	145	59	106
Övriga djurslag	38 435	37 801	28 535	25 757	27 655
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	258	110	128	119	119
Totalt	69 698	75 235	68 757	66 921	67 510
Kemi foder, livsmedel, kliniska prover					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	637	863	1 055	1 571	792
Fjäderfä	11	9	12	19	0
Sällskapsdjur och häst	956	891	899	762	662
Fisk, skaldjur och blötdjur	6	6	12	6	0
Övriga djurslag	122	302	307	265	161
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	4 434	3 539	3 080	2 585	2 551
Totalt	6 166	5 610	5 365	5 208	4 166
Övrig diagnostik					
Animalieprod djur (ej fjäderfä)	18	5	1	2	0
Fjäderfä					0
Sällskapsdjur och häst	1		15	1	0
Fisk, skaldjur och blötdjur					8
Övriga djurslag	581	704	833	766	809
Saknar djurslag / djurslag ej angivet	217	534	225	359	301
Totalt	817	1 243	1 074	1 128	1 118
Kemi dopningskontroll					
Animalieprod djur (ren)	2			1	1
Sällskapsdjur och häst	9 253	8 575	9 734	9 022	8 305
Totalt	9 255	8 575	9 734	9 023	8 306

som provrör och provpinnar inte ska skickas som brev. SVA har därför upphandlat alternativa transporttjänster. SVA:s analys-tjänster konkurrerar dock med utländska laboratorier som har egna logistiklösningar för att hämta prover vid kundens dörr. Att ha en väl fungerande logistik är avgörande för att SVA:s diagnostik inte ska väljas bort, och i förlängningen en förutsättning för att SVA ska kunna uppfylla sitt kunskaps- och beredskapsuppdrag. Detta arbete kommer att fortsätta under 2024.

Beredskap och uthållighet

Sverige ska ha tillgång till diagnostiska tjänster för smittskydd inom djurhållning och för livsmedelssäkerhet, även då samhället befinner sig i kris. Under året har arbetet bland annat handlat om lagerhållning och andra prioriteringar. Tillgång till reservkraft har testats och en elavbrottsövning har genomförts vid SVA.

Medarbetare på SVA har gått flera utbildningar om hur myndigheten ska arbeta i kris. Ett exempel är hur större mängder prover ska hanteras om något händer som kräver stora analys- och diagnostikinsatser.

Projekt och samarbeten

SVA deltar i många projekt och samarbeten som rör analyser och diagnostik. Under året har medarbetare från EURL för campylobacter deltagit i det samarbete som finns mellan EU:s olika referenslaboratorier. SVA fortsätter också att utföra dopningskontroller med avancerade ackrediterade analysmetoder åt hästsporten i hela Norden. I ett samarbete med europeiska institut utvärderas tester för bovin virusdiarré och IBR/IPV, en herpesjukdom med ekonomisk betydelse, främst hos kor men också hos andra djur.

Analysresultat utvärderas på SVA:s avdelning för mikrobiologi som tar prover i samband med utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar. Fokus ligger på att snabbt leverera provsvar som utgör underlag för beslut om vidare hantering. Foto: Magnus Aronsson/SVA.

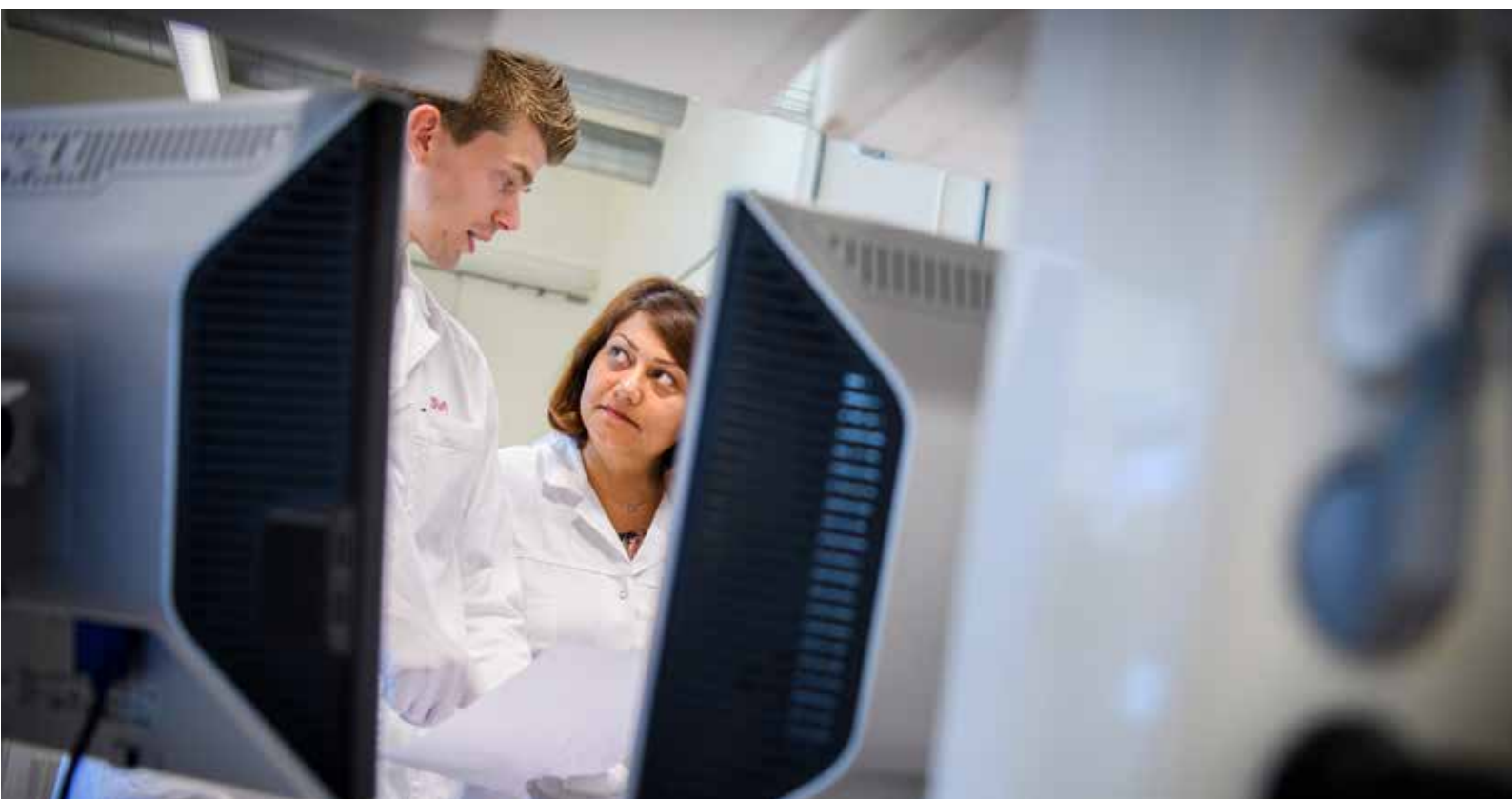
Med start 2023 leder Livsmedelsverket uppbyggnaden av ett nationellt beredskapscentrum för dricksvattenanalyser. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och SVA är stödmyndigheter. Uppbyggnaden fortsätter även nästa år. Det nationella laboratoriet samlar kompetens och förmågor för att göra Sveriges dricksvattenförsörjning mer motståndskraftig. Medarbetare har vidareutbildats i metoder för mikrobiologiska dricksvattenanalyser och utrustning har köpts in för nya analyskapaciteter.

Ett samarbete pågår också med Science for Life Laboratory, Uppsala universitet, om utveckling och utvärdering av ny diagnostik för FIV, en sjukdom som försämrar kattens immunförsvar. SVA deltar också i ett projekt med Svenska institutet för standarder (SIS) som är inriktat på att ta fram nya metoder för att godkänna provningsutrustning. Det är en del i arbetet för att standardisera ny diagnostik av djursjukdomar.

Under året har prover från harar studerats i ett projekt om analyser av antikroppar mot harpest, en sjukdom som smittar människor, harar och andra djur. Att påvisa antikroppar är en del i att kunna upptäcka sjukdomen.

Verksamhetsutveckling inom diagnostiken

SVA:s arbete med att effektivisera och automatisera diagnostik och analyser har lett till att fler serologiska övervakningsprogram nu helt utförs med analysrobotar. Ett arbete som i förlängningen ger både ekonomiska vinster och snabbare analysvar. Dessutom har flera skadliga kemikalier bytts ut mot bättre alternativ och flera initiativ till att spara energi har genomförts. Något som både medarbetare och miljö vinner på. SVA har även genomfört flera förbättringar av flöden under året.

SVA tog fram en film om trikiner, rundmaskar som lever som parasiter i däggdjur, under 2023. Tanken är att filmen ska höja kunskapsnivån om trikiner hos jägare. Foto: Anton de Jong/SVA.

Arbetet med att förbättra analys och hantering av farliga ämnen i livsmedelskedjan är en del av att öka den civila försvarsförmågan. SVA rustar enligt öronmärkta medel för att kunna hantera farliga ämnen i livsmedelsområdet efter de krav som ställs i olika grader av beredskap.

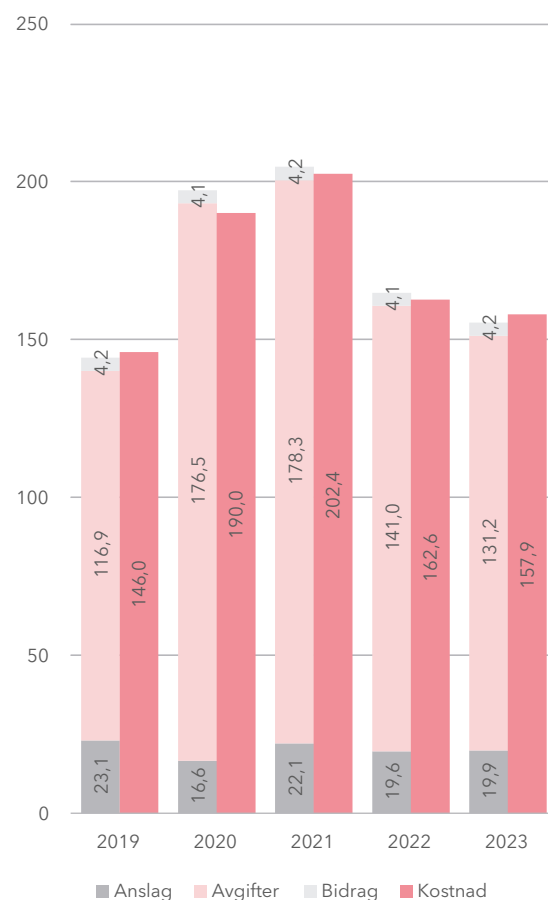
Ny och förbättrad PCR-diagnostik för flera virus och bakterier har tagits fram och införts. Ett samarbete med en aktör har inletts om en ny metod för att ta prov i fjäderfästallar. Dammprov från luften, vilka tas med en särskild maskin, jämförs nu med tidigare prov- och analysmetoder. Den nya metoden kan leda till enklare provhantering.

Ekonomisk utveckling

Avgiftsintäkterna minskar 2023, främst beroende på att SVA har avslutat covid-19-analyserna åt humansjukvården. Under pandemin gav SVA ett omfattande diagnostikstöd åt hälso- och sjukvården genom att ställa om och höja analyskapaciteten. Under 2023 ökade analysintäkterna inom PCR och molekylärbiologi samt parasitologisk undersökning, medan serologi samt övervaknings- och kontrollprogram minskade.

Generellt ses en fortsatt trend med nedgång i tillströmningen av prover och mindre utförd diagnostik (se tabell 7, 8 och 9). Kostnaderna för analyser och obduktioner framgår av tabell 6.

FIGUR 3. Huvudsaklig finansiering och kostnader 2019-2023 för diagnostik och produkter, miljoner kronor.

Statsanslaget används för att finansiera SVA:s säkerhetslaboratorier, upprätthålla en laborativ beredskap, spara biologiskt referensmaterial, samt bistå andra laboratorier med expertkunskap i uppdragen som nationellt referenslaboratorium (NRL). Bidragen avser främst EU:s referenslaboratorium (EURL).

TABELL 6. Kostnad analyser och obduktioner, miljoner kronor.

2019	2020	2021	2022	2023
120,6	168,4	182,2	145,5	140,6

Källa: Beräknat utifrån SVA:s affärssystem.

Kostnad avser volymen analyser och obduktioner enligt tabellerna 7-9.

Bedömning

Med utgångspunkt från ovanstående redovisning bedömer SVA att diagnostik och produkter har bedrivits enligt myndighetens uppdrag och verksamhetsmål 2023.

Forskning och utveckling

SVA har under 2023 fortsatt bedrivit forskning och utveckling för att stödja ett brett spektrum av myndighetens uppdrag.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA ska bedriva forsknings- och utvecklingsarbete inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetens mål för 2023

- » SVA är en synlig och eftertraktad samarbetspartner som är framgångsrik med avseende på att erhålla externa forskningsanslag.
- » forskningen är målinriktad och svarar mot samhällets prioriterade frågeställningar inom verksamhetsområdet.
- » den interna forsknings- och innovationsprocessen är tydligt beskriven och följer de direktiv som gäller för SVA som myndighet.
- » den aktuella stödstrukturen underlättar forskning vid SVA.

Forskning och utveckling vid SVA

SVA:s forskning stödjer myndighetsuppdraget med nationell bredd och internationell spets. Forskningen är innovativ, samhällsviktig och behovsmotiverad och sker i nationell och internationell samverkan. Arbetet utvecklar SVA:s diagnostik, sjukdomsövervakning och riskvärderingar så att kunskap och beredskap finns när den behövs. SVA gör sin forskning synlig, nyttig och tillgänglig, både nationellt och internationellt.

Forskning och utveckling inom verksamheten stärker SVA:s förmåga att klara instruktionens uppdrag på ett kostnadseffektivt sätt: att utreda smittsamma sjukdomars och zoonosers uppkomst, orsak och spridningssätt, samt hur de påvisas.

SVA deltar i Nätverket för forskande myndigheter där forskningens kvalitet diskuteras. Myndigheten har också ett vetenskapligt råd med nio ledamöter, varav två är externa. För att forskningen ska vara aktuell och relevant i förhållande till myndighetsuppdraget identifieras viktiga frågeställningar i dialog med näringsliv, organisationer och myndigheter. Viktiga samhällsproblem och nya forskningsrön diskuteras vid SVA:s årliga forskningsdag. Viktiga frågeställningar genereras också i den omvärldsbevakning som SVA bedriver genom diagnostik och analysverksamhet. Forskningsbehov identifieras i dialog med uppdragsgivare och i samspel

med internationella forskningspartner. SVA arbetar utifrån konceptet One Health som innebär en helhetssyn på infektionssjukdomar och förutsätter tvärdisciplinära samarbeten.

Nytt för 2023 är SVA:s populärvetenskapliga seminarier. Teman under året har bland annat varit afrikansk svinpest, säkerhet och etik i forskning, doktorandprojekt, samt djur, mat, miljö och klimat.

Från och med hösten 2023 är SVA:s styrdokument om säkerhet och etik i forskning färdigt och i bruk. Ett antal frågor om till exempel hantering av data, tänkta samarbeten och forskningsetik måste besvaras innan forskningsmedel söks.

Forskningsarbeten

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala universitet och Karolinska Institutet är SVA:s viktigaste akademiska samarbetspartner i Sverige. Flera personer vid SVA är adjungerade som professorer eller lektorer vid dessa universitet. SVA:s medarbetare bidrar vid utbildning och handledning av doktorand-, licentiat- och examensarbeten. Sammanlagt arbetade 17 doktorander på SVA 2023. Alla har en koppling till och är inskrivna vid något av de akademiska lärosätena.

SVA fortsätter att delta aktivt i olika europeiska nätverk där forskande myndigheter dominerar, till exempel Med-Vet-Net Association, VectorNet, CoVetLab och Epizone. Forskningen inom nätverken består både av projekt av mer tillämpad karaktär och sådana som på detaljnivå studerar vad som krävs för att utveckla ny diagnostik och vacciner.

Med start 2024 kommer SVA att delta i det europeiska partnerskapet för djurhälsa och djurvälstånd (EUP AH&W) där 56 forskningsorganisationer i 24 länder, både i och utanför EU, är medlemmar. De 16 punkterna i partnerskapets strategiska agenda har blivit 17 projekt i partnerskapet. Under 2023 tilldelades SVA finansiering för att delta i tio projekt inom EUP AH&W under åren 2024 till 2026. SVA bidrar till bland annat viltforskning på land och i vatten, nya övervakningsmetoder för djursjukdomar, kunskap om betydande sjukdomar, diagnosverktyg,

biosäkerhet i produktionsanläggningar och sjukdomars belastning på ekonomi och samhälle. Partnerskapet leder till ett brett kunskapslyft i hela Europa inom de flesta av SVA:s verksamhetsområden.

SVA leder även ett konsortium med europeiska organisationer i ett EU-finansierat projekt, Innovative Medicines Initiative (IMI), som undersöker vilka cellstrukturer SARS-CoV-2 binder till i syfte att utveckla läkemedel som förhindrar att viruset kan tas upp.

Uppsala Health Summit är en årlig konferens som anordnas av Uppsala universitet, SLU, SVA, Läkemedelsverket, Örebro universitet, Region Uppsala och Uppsala kommun. Syftet är att ta steg mot en ökad global hälsa genom att föra samman forskare, näringsliv, myndigheter och civilsamhället från länder i hela världen. Konferensens teman varierar mellan åren. Temat för 2023 var proaktivitet rörande kemiska föreningar. SVA bidrog till konferensen både genom att arbeta i programkommittén och genom att ansvara för en workshop. Workshopens syfte var att belysa komplexa risker och effektiv kommunikation mellan riskbedömare, beslutstagare och det omgivande samhället. Workshopen genomfördes som en simuleringsövning där deltagarna fick jobba med ett fiktivt fall där ett oönskat ämne i livsmedelskedjan tvingar beslutsfattare att väga livsmedelssäkerhet mot andra värden, som livsmedelsförsörjning och hållbarhet, och kommunicera detta. Ett mål med workshopen var att främja ett proaktivt tänkande bland riskvärderare och riskhanterare för att möta komplexa hot och målkonflikter i livsmedelskedjan. Resultaten kommer att redovisas i ett Postconference Compendium of Briefs.

Aktuell forskning

SVA deltar i SustAinimal, en centrumbildning som finansieras av forskningsrådet Formas och leds av SLU. Samarbetet ska öka kunskapen om de livsmedelsproducerande djurens roll i omställningen till ett mer motståndskraftigt, hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem i Sverige. En av SustAinimals doktorander är knuten till SVA och studerar hur djurhälsa och smittskydd kan upprätthållas när förutsättningarna för livsmedelsproduktion förändras. Studien har samlat in data om lantbrukares motiv till att fortsätta som matproducenter. I nästa del studeras enskilda gårdars beredskap för störningar i olika system. Målet är att på olika nivåer mäta den svenska idisslarproduktionens resiliens, alltså hur hållbar matproduktion med kor, renar och getter är under kriser och andra störningar. Resultaten ger ett bättre underlag för beslut om svensk livsmedelsförsörjning i framtiden.

Det fyraåriga Formas-projektet ”Lentifri gård” studerar förekomsten av lentivirus hos svenska får och getter i syfte att utveckla bättre, enklare och mer kostnadseffektiva provtagningsmetoder. Lentivirus ger upphov till kroniska och dödliga sjukdomar hos får och get. Det finns ett kontrollprogram i Sverige som baseras på blodprov, men långt ifrån alla besättningar är anslutna. På sikt är målet att utrota lentivirus i Sverige genom ett åtgärdsprogram.

I projektet MycoModel undersöks hur djurflyttningar är kopplade till spridning av bakterien *Mycoplasma bovis* som orsakar hälsoproblem i nötbosbesättningar. En matematisk spridningsmodell som testar olika kontrollåtgärder ska utvecklas.

Resultatet utvärderas tillsammans med veterinärer, lantbrukare och andra intressenter.

Forskning om sjukdomar hos kor och getter, som Lentifri gård och MycoModel, leder till friskare djur. Därmed får producenterna bättre ekonomi och systemen för att producera mat blir mindre sårbara.

One Health European Joint Programme (OHEJP) finansierades av EU:s stora forskningsprogram Horizon 2020. OHEJP omfattade livsmedelsburna zoonoser, antimikrobiell resistens och framväxande hot. I programmet deltog 44 partnerorganisationer från 22 länder, däribland SVA (som ingick i projektets ledningsgrupp), Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten. Under 2023 har projektet gått in i en avslutningsfas där resultaten har förmedlats till olika intressenter och dess effekter sammanställts. De svenska deltagande myndigheterna har producerat en gemensam rapport om hur OHEJP har bidragit till att operationalisera One Health.

STEC-smitta, mer allmänt känt som ehec, från spannmålsprodukter har rapporterats i flera länder under de senaste årtiondena. Det har varit okänt om det också är ett problem i Sverige. Under 2023 publicerades resultat från SVA och Livsmedelsverket som har undersökt om det finns STEC-bakterier i svenskt vetemjöl. Totalt undersöktes 200 påsar som hade inhandlats i butik. I tolv procent av proverna fanns STEC. Storleken på mjölproducent eller typen av vetemjöl verkar inte ha någon betydelse. Ingen av bakterierna som hittades tillhör de sorter som oftast orsakar svår sjukdom i Sverige. Det vanligaste fyndet var en bakterie som ibland hittas hos magsjuka människor och hjorddjur, men sällan hos tamdjur. Det är alltså möjligt att vilda djur introducerar STEC-bakterier redan på åkrarna i Sverige. Med finansiering från Formas fortsätter studierna nu på vilda djur som äter spannmål på åkrar.

Formas har också finansierat två andra projekt som inleds 2024. Det ena berör vaccinationer av matfågel mot koccidios, en fjäderfäsjukdom med ekonomisk betydelse. Det andra kartlägger coronavirus hos häst, en sjukdom där SVA har sett allt fler positiva prover.

Ett förändrat klimat

I sin kärnverksamhet ska SVA använda Agenda 2030 som ett verktyg i omställningen till ett hållbart samhälle och bland annat bidra till samhällets klimatanpassning. Flera forskningsprojekt vid SVA berör klimatområdet och visar bland annat hur djurhälsan kan påverkas eller redan har påverkats av ett förändrat klimat. Forskningen pekar på behovet av bättre beredskap inom djurhållningen för att möta klimatförändringen. Friska djur kan också bidra till att minska de negativa effekterna på klimatet genom att de är mer produktiva och inte behöver behandlas med läkemedel. Eftersom SVA:s forskning syftar till friska djur, ökad förståelse för faror i foder och vatten och bidrar till en bättre beredskap för att möta kriser som torka, stora nederbörds mängder och bränder, har den oftast en direkt koppling till klimatet.

Renen har i alla tider fått sin föda från naturbete, men klimatförändringen ökar frekvensen och intensiteten av händelser med växelvis frost och tö vintertid. Det leder till isbelagda betesmarker som hindrar renarna att komma åt sin föda. För att undvika försämrad djurhälsa och svält är stödutfodring

En stor del av djurhandeln i Zambia sker via djurmarknader. Dessa getter hålls i en temporär kätte i väntan på att bli sålda på en djurmarknad i Lusaka, Zambia. Fotograf: Dinah Seligsohn/SVA.

nödvändig. Denna strategi skapar nya utmaningar, till exempel ökad risk för spridning av infektioner, foderrelaterade sjukdomar, förändringar i renens beteende och ökade kostnader. SVA leder ett doktorandprojekt som kartlägger förekomsten av sjukdomar i ögon och mun hos ren och fastställer vad som orsakar dem, samt vilka riskfaktorerna är och hur de bäst kan förebyggas.

SVA leder också nätverket TARANDUS, ett nordiskt nätverk för forskare och andra som arbetar med renens hälsa och välfärd. Nätverket har under året arrangerat en workshop där pågående forskningsprojekt har presenterats och nya samarbeten har skapats mellan de nordiska länderna.

I takt med den globala uppvärmningen ökar utbrotten av sjukdomar som överförs mellan djur och människa (zoonoser). Sjukdomar som tidigare har betraktats som tropiska får fotfäste i andra delar av världen, inklusive Europa. Högre temperaturer, ökad nederbörd och förlust av biologisk mångfald påverkar överlevnaden och spridningen av sjukdomsalstrande mikroorganismer. Spridningen av värddjur som myggor och fästingar som bär på och överför smittämnen påverkas, vilket medför att sjukdomarna kan spridas till nya områden. Nya varningssystem för smittsamma sjukdomar utvecklas i det internationella projektet IDAlert, med fokus på den ökande risken att sjukdomar sprids mellan djur och människa när klimatet förändras. Våren 2023 lanserade SVA webbverktyget Rapportera fästing och tiotusentals rapporter har kommit in sedan dess. Rapporterade bilder på fästingar har bland annat gjort det möjligt att identifiera flera ovanliga fästingarter som kan bära på smittor

för djur och människor. En artificiell intelligensmodell ska tränas med inrapporterade bilder för att övervakningen ska bli mer effektiv. På det här sättet får SVA en mycket bättre bild av vilka nya fästingarter som förekommer i Sverige och vilka sjukdomar som kan spridas.

Antibiotikaresistens

Antibiotikaresistens är ett prioriterat forskningsområde på SVA. I dagsläget finns det inte någon internationell standard för hur en systematisk övervakning av antibiotikaresistens i miljön ska utföras. Dessutom är kunskaperna begränsade när det gäller miljöns roll i spridningen av antibiotikaresistens och i samspelet mellan människor, djur och livsmedel. Kunskapsluckorna är

”

Det är SVA:s uppgift att ha kunskap även om de sjukdomar som ännu inte påträffats i landet.

tänkta att minska genom forskningsprojektet PAIRWISE, som koordineras av SVA och där deltagare från fem länder i Europa och Afrika ingår. Projektet undersöker förekomsten av resistenta bakterier och resistensgener i vattenmiljöer, särskilt avloppsvatten från reningsverk, och i vilken utsträckning resistenta bakterier överförs till vattenlevande fåglar och betande nöt. Vid SVA finns en doktorand knuten till projektet.

Öppna data och arkivering

Resultat från forskning som finansieras med offentliga medel ska tillgängliggöras som öppna data, så kallad "Open Access". SVA upprättar datahanteringsplaner för projekt. När projekten avslutas görs data tillgängliga genom öppen publicering eller via deponering av metadata i repositorer. Underlaget lagras hos SVA eller i särskilda databaser.

År 2023 var 94 % av SVA:s vetenskapliga artiklar "Open Access". Det kan jämföras med 89 % 2022, 82,5 % 2021 och 82 % 2020. Målet är 100 % "Open Access".

SVA delar biblioteksresurser med SLU. Ett samarbete pågår med SLU-biblioteket och Svensk Nationell Datatjänst när det gäller att tillgängliggöra och bevara forskningsdata, ett område som förutsätter ett samarbete mellan forskning, bibliotek, arkiv och it. Under 2024 inleds ett fokusprojekt om hantering och tillgängliggörande av öppna data på SVA.

Förmedling av resultat

SVA:s forskning publiceras i internationella och nationella tidskrifter och rapporter. Under 2023 var medarbetare vid SVA medförfattare till sammanlagt 97 publiceringar i internationella vetenskapliga tidskrifter med granskningsförfarande vilket visar att forskningen vid SVA håller hög vetenskaplig kvalitet.

Den genomsnittliga impact-faktorn (IF) var 4,2 år 2023 (i jämförelse med 6,73 året innan). IF är ett mått på genomslaget i de tidskrifter där artiklarna publiceras, mätt som citering.

TABELL 11. Externfinansierade forsknings- och utvecklingsprojekt.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal forskningsprojekt med extern finansiering	102	86	78	71	62
Varav EU-projekt	17	22	21	22	14
Förbrukade medel (kostnader) i projekten, Mkr	40,3	39,0	40,0	40,7	35,7

Källa: SVA:s affärssystem.

TABELL 12. Publiceringar i internationella vetenskapliga tidskrifter där SVA medverkar.

	Antal artiklar med granskningsförfarande
2018	119
2019	107
2020	111
2021	114
2022	99
2023	97

För att tillgängliggöra SVA:s forskning publiceras också populärvetenskapliga artiklar i olika sammanhang, bland annat på den externa webbplatsen. För att öka antalet populärvetenskapliga publikationer har ett nytt arbetssätt tagits fram där forskarna bland annat får stöd av en kommunikatör när de skriver artiklar. Detta har lett till en betydande ökning av populärvetenskapliga inlägg på SVA:s webbplats.

Kunskap om framtida sjukdomar

Klimatförändringarna ändrar förutsättningarna för olika sjukdomar och vektorer i Sverige och i Europa. Under de senaste decennierna har det dykt upp flera sjukdomar som inte har påträffats i Europa tidigare. Det är SVA:s uppgift att ha kunskap även om sjukdomar som ännu inte har påträffats i Sverige. För att kunna skaffa den expertkunskapen krävs mångårig och långsiktig forskning. Med utgångspunkt från omvärldsanalyser

TABELL 10. Inbetalda forskningsbidrag per bidragsgivare, miljoner kronor.

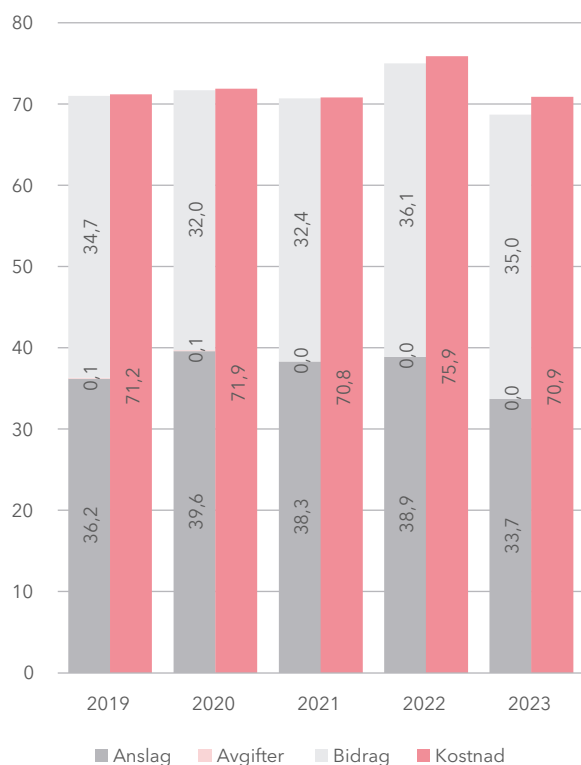
	2019	2020	2021	2022	2023
Formas	11,5	12,4	11,8	12,7	9,5
Jordbruksverket	2,4	2,0	0,7	0,9	1,4
Naturvårdsverket	0,0	1,8	2,3	1,8	1,7
SMHI	1,6	0,7	0,1	0,1	0,8
Vetenskapsrådet*	7,5	5,4	-3,1*	2,9	4,1
Stiftelsen Lantbruksforskning	3,0	2,0	1,8	1,2	2,9
Defense Threat Reduction Agency	1,5	0,5	0,0	0,0	0,0
NordForsk	1,2	0,5	0,5	1,4	0,9
EU	8,3	6,2	18,5	11,6	8,7
Övriga	2,5	1,9	0,6	2,1	0,7
Totalt	39,5	33,4	33,2	34,7	30,7

Källa: SVA:s affärssystem, uppgifter enligt årsredovisningar föregående år.

Bidragsgivare med belopp på 1 Mkr eller mer specificeras. Tabellen visar inbetalda medel, inte intäkter (förbrukade medel).

* 2021 har ett stort projekt flyttats över till KI. Återbetalning med 9,0 Mkr ingår i beloppet.

FIGUR 4. Huvudsaklig finansiering och kostnader 2019-2023 för forskning och utveckling, miljoner kronor.

I Skåne och Uppland hittade SVA under 2023 tigermyggor, en slags invasiv stickmygga. I nuläget finns inga tillgängliga resurser för kontinuerlig övervakning av potentiella invasiva myggar, vilket är önskvärt inför framtiden. Foto: Anders Lindström/SVA.

måste myndighetens experter bedöma vad forskningsresurserna ska satsas på. När den afrikanska svinpesten kom till Sverige 2023 hade SVA forskat om denna sjukdom under många år och därmed lagt grunden för en effektiv bekämpning av utbrottet som drabbade landet.

Ett annat exempel är vektorburna sjukdomar, det vill säga sjukdomar som sprids av till exempel stickmyggor, svidknott eller fästingar. Där ses en ökning av antalet fall i Europa och också en tydlig tendens att sjukdomarna sprider sig norrut. Under senare år har den myggburna West Nile-febern till exempel etablerat sig i Tyskland. I ett pilotprojekt för att hitta invasiva stickmyggor har SVA i år hittat tigermyggor i Skåne och i Uppland.

Det finns för närvarande inga tillgängliga resurser för en kontinuerlig övervakning av potentiella vektorer eller invasiva myggar. Inför framtiden är det önskvärt med ett samlat grepp kring övervakning och forskning om vektorers utbredning och vad de bär på.

Ekonomisk utveckling

Omfattningen av SVA:s forskningsverksamhet har minskat under 2023. Det är en förväntad minskning då flera av projekten inom EU:s forsknings- och utvecklingsprogram One Health European Joint Programme (OHEJP) avslutades under 2022.

Under 2020 och 2021 påverkades projektverksamheten av pandemin på olika sätt. Verksamhet fick ställas om, ställas in eller skjutas fram och flera projekt förlängdes.

Formas och EU är de två största finansörerna. Intäkter av EU-bidrag ökade 2018 då OHEJP inleddes. Under 2023 har detta program avslutats. Kravet på medfinansiering i EU-projekten medförde att även anslagsbelastningen ökade, men har nu minskat under 2023.

Inbetalda forskningsmedel kan vara en indikator på hur omfattningen av forskningsverksamhet förväntas utvecklas. Inbetalda medel ökade under 2019, men minskade under 2020 (tabell 10). Under 2021 kom en stor delbetalning från EU avseende de pågående OHEJP-projekten. Inbetalningarna 2023 är på en lägre nivå än de varit under den senaste femårsperioden. Antalet aktiva externfinansierade projekt under 2023 uppgick till 62 stycken, vilket är en minskning mot tidigare år (tabell 11). 2024 startar dock tio nya projekt inom EU:s partnerskapsprogram Animal Health and Welfare som SVA är med i.

Bedömning

Med utgångspunkt från ovanstående redovisning bedömer SVA att forskning och utveckling har bedrivits enligt myndighetens uppdrag och verksamhetsmål 2023.

Kunskapsstöd och kommunikation

Ett centralt uppdrag för SVA som expertmyndighet är att förse omvärlden med kunskap som grund för vetenskapligt underbyggda beslut. SVA tar fram och kommunicerar kunskap i form av bland annat riskvärderingar, lägesbilder, nyheter samt experters personliga medverkan i rådgivning, undervisning och mediekontakter.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA:s uppgift är att vara veterinärmedicinskt expertorgan. Att utarbeta och tillhandahålla kunskapsstöd och att kommunicera är viktiga delar i utförandet av SVA:s instruktion. Det rör till exempel kartläggning, förebyggande och bekämpande av smittsamma djursjukdomar, antibiotikaresistens och fodersäkerhet. Verksamhetsmålen, vilka uppdaterades 2023, är att:

- » bidra med expertkunskap och tillhandahålla kunskapsstöd och rådgivning som bidrar till att omvärlden kan fatta vetenskapligt grundade beslut.
- » SVA:s målgrupper känner till att SVA tillhandahåller kunskapsstöd, bedriver forskning och att de kan ta del av denna.
- » vara en eftertraktad samarbetspartner på kunskapsområdet.

Kunskapsstöd och kommunikation vid SVA

Omvärldens behov av kunskap för att kunna fatta vetenskapligt underbyggda beslut inom djurhälsa, folkhälsa och miljö är drivande för SVA. Det gäller både större beslut på nationell nivå och beslut hos enskilda. SVA:s kunskaper ska bidra till friska djur, god djurvälstånd, hållbar produktion och fungerande ekosystem. Detta påverkar alla sammanhang där människan är beroende av djur eller interagerar med djur. Kunskaperna ska också bidra till att minska risken för spridning av smittämnen mellan djur och mellan djur och människor. De ska även bidra till säkert foder och rationell användning av antibiotika. SVA:s kunskap ska dessutom ge stöd för att minimera konsekvenser och samhällskostnader vid olika inträffade händelser, till exempel ett sjukdomsutbrott.

SVA:s medarbetare arbetar både nationellt och internationellt med frågeställningar som kommer in till myndigheten. Det kan vara risk- och rådgivningsfrågor, regeringsuppdrag, eller kunskapsuppdrag som söks i konkurrens. SVA arbetar också proaktivt. Kunskapsunderlag som är till nytta för omvärlden, exempelvis rapporter, lägesbilder, smittkartor och information

till media produceras. Kunskapsunderlagen bygger på kunskap hos SVA:s experter men också på datainhämtning, analyser och litteratursökningar. Beroende på uppgift och målgrupp tillhandahålls kunskapen i olika kanaler. Det kan vara allt från publikationer, yttranden, medverkan i expertarbetsgrupper, information på webben, utbildningar och föreläsningar till muntliga samtal.

Riskvärderingar och andra kunskapsunderlag

SVA är en riskvärderande myndighet och en del kunskapsstöd som tas fram är riskvärderingar. Myndigheten gör både omfattande riskvärderingar och snabba, korta bedömningar. Dessa är beslutsunderlag för riskhanterande aktörer som Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Under det gångna året har många riskfrågor rört utbrottet av afrikansk svinpest. Utöver rena riskbedömningar tar SVA också fram andra kunskapsunderlag. Under utbrottet av afrikansk svinpest utvecklade SVA i samarbete med Länsstyrelsen i Västmanlands län, Jordbruksverket och Jägareförbundet metoder för att samla in data om sökinsatser, ta fram lägesbilder och därefter återkoppla med prioriteringar för fortsatta sökinsatser. SVA tog också fram sammanställningar som grund för EU-beslut om att restriktionszonen kunde minskas.

SVA jobbar med forsknings- och utvecklingsprojekt som ligger nära de behov myndigheten har identifierat. Den mångåriga forskningen på afrikansk svinpest har bland annat lagt grunden för den sakkunskap som var nödvändig under utbrottet, men också för förmågan att agera snabbt och utveckla digitala stöd i utbrottsarbetet. Ett annat exempel är ett forskningsprojekt om fågelinfluensa där resultaten används som underlag till Jordbruksverkets beslut redan innan projektet är avslutat.

Lägesbilder och smitthändelser

Enligt sin instruktion ska SVA följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos tama och vilda djur. Myndigheten strävar efter att kontinuerligt tillgängliggöra

SVA:s experter framträder ofta i medierna. Under året har många frågeställningar handlat om afrikansk svinpest och fågelinfluensa. Här syns Sveriges statsepidemiolog Karl Ståhl med landbygdsminister Peter Kullgren (th) och Jan Cedervärn, överdirektör på Jordbruksverket (tv) vid en pressträff i samband med utbrottet av afrikansk svinpest. Foto: Pontus Lundahl/TT.

den typen av information, särskilt för smittämnen där en aktuell lägesbild är relevant för andra aktörers beslutsfattande och agerande. Det kan gälla myndigheter, veterinärer, djurhållare och andra som behöver uppdaterad information. Sidan ”Smittläge” på den externa webbplatsen visar förekomsten av olika smittor i Sverige genom kartor och annan grafik. Det gäller till exempel vilda fåglar som har undersökts för fågelinfluensa, slaktkycklingar som har undersökts för campylobakter och vildsvin som har undersökts för salmonella eller afrikansk svinpest. Kartorna uppdateras regelbundet för att ge en så aktuell bild som möjligt. Under årets utbrott av afrikansk svinpest uppdaterades kartorna med provtagna vildsvin och positiva fall dagligen. Ofta ingick också en webbnyhet som i text gav stöd för tolkningen av resultaten. Sidorna användes av andra länder och av EU-kommissionen för att följa utbrottet och i exportsammanhang. Från handelssynpunkt är det viktigt att transparent redogöra för smittläget även för andra djurslag och smittämnen. SVA bidrar också vid inspektioner och frågeställningar om livsmedellexport till tredje land.

Utöver kartor och grafik sammanställer SVA också epidemiologiska lägesbilder som kan användas som beslutsunderlag av djurhållare och myndigheter, både i det förebyggande arbetet och i samband med bekämpning. Lägesbilder tas fram vid behov, som vid smitthändelser i Sverige eller i närområdet. Under året har åtta lägesbilder för fågelinfluensa tagits fram, sex för afrikansk svinpest och en för

schmallenbergvirus. Dessa används bland annat av länsstyrelser, Jordbruksverket och smittskyddsläkare.

I bloggen ”Statsepidemiologen kommenterar” ger SVA fördjupade analyser om aktuella smitthändelser i Sverige och utomlands, till exempel vid sjukdomsutbrott, riskvärderingar och nya smittor på djur. Under året har bloggen tagit upp förekomst av fågelinfluensa på däggdjur och afrikansk svinpest i Europa och Sverige.

Under höstens utbrott av afrikansk svinpest deltog SVA:s experter i lokala informationsmöten med jägare, allmänhet och andra som berördes av restriktionerna för att informera om smitthändelsen direkt till berörda.

Expertmedverkan och samarbeten

SVA bidrar med expertkunskap i olika arbetsgrupper och nätverk, både nationellt och internationellt. Dessa grupper bidrar ofta till beslutsunderlag när nya riktlinjer eller ny lagstiftning tas fram, för ett långsiktigt agerande i en fråga eller agerande i enskilda händelser. De bidrar också till kunskapsutbyten, dels genom att SVA kan ta del av andras erfarenheter, dels genom att sprida svenska erfarenheter inom sina respektive verksamhetsområden.

I EU-sammanhang medverkar SVA:s medarbetare i Europeiska myndigheten för livsmedelsäkerhets (EFSA) expertpanel AHAW (Animal Health and Welfare). AHAW genomför årligen ett antal riskvärderingar som ligger till grund för EU-kommissionens förslag om ändringar av EU-lagstiftningen inom

djurhälsområdet. Under året har SVA:s experter också ingått i arbetsgrupper inom EFSA:s område samt i en arbetsgrupp om antibiotikafrågor som är knuten till Europeiska läkemedelsmyndigheten, EMA:s, vetenskapliga kommitté för veterinärläkemedel. En expert från SVA har sedan starten år 2012 deltagit i ECDC:s, EFSA:s och EMA:s arbete med en samlad analys av antibiotikaanvändning och antibiotikaresistens hos både djur och människor, den så kallade JIACRA-rapporten.

SVA har framgångsrikt deltagit i en upphandling för att bistå EFSA med vetenskapliga tjänster, bland annat med att utveckla så kallade sjukdomsprofiler. Dessa finns på en interaktiv webbsida som visar sjukdomarnas utbredning de senaste 15 åren. Sidan sammanfattar också sjukdomarnas påverkan på människor och djur, smittspridning och smittämnetts överlevnad i livsmedel och miljö. Sidan uppdateras regelbundet och tillgängliggör uppdaterad kunskap för myndigheter och näringar i hela EU.

SVA har också varit involverad i det europeiska samarbetsprojektet One Health EJP. Projektets syfte har varit att stärka samarbetet mellan myndigheter med uppdrag inom folkhälsa, livsmedel och djurhälsa för att bättre möta problem med zoonoser och antibiotikaresistens. Under året har resultat förmedlats till viktiga mottagare som EFSA, ECDC och EEA. En av insikterna är att olika aktörer behöver mötas regelbundet och bygga tillit för att skapa bättre förutsättningar att

delat information och hantera kriser som kräver ett gemensamt agerande. Utifrån den insikten föreslog SVA att ett möte skulle hållas mellan CVO (nationella chefsveterinärer) och CMO (nationell chefsläkare), vilket också genomfördes under det svenska EU-ordförandeskapet. SVA går nu in i ett nytt europeiskt partnerskap som beslutats under året, Animal Health and Welfare, där många partnerorganisationer från OHEJP också finns med.

Nationellt bidrar SVA med expertkunskap i flera olika sammanhang. Fler och fler problem som samhället har ställts inför de senaste åren är komplexa och kräver samarbete mellan flera aktörer, exempelvis inom hela kedjan från jord till bord. Här bidrar SVA med kunskap om till exempel smittämnen som förekommer bland djur utan att de blir sjuka, men som kan orsaka sjukdom hos människa. SVA koordinerar det myndighetsgemensamma Zoonosrådet som arbetar långsiktigt med zoonosfrågor, och där zoonosamverkansmöten sammankallas vid akuta smitthändelser. Andra exempel är Läkemedelsverkets vetenskapliga råd för veterinärläkemedel, det nationella Viltsjukdomsrådet, ett nordiskt nätverk om mjölkors juverinflammationer, föreningen Veterinär Foderkontroll och den nationella samrådsgruppen för mögel och mögeltoxiner. Under året identifierades ett behov av myndighetsövergripande riskvärderingar när det gäller zoonotiska smittämnen och ett sådant arbete har inletts om fågelinfluensa.

En viktig del av SVA:s uppdrag är att kunskapsstödja rådgivning för att stödja en hållbar produktion och djurhälsa. På bilden håller Ylva Persson, statsveterinär på SVA, i en utbildning för veterinärer tillsammans med SLU och Växa Sverige. Foto: Ylva Persson/SVA.

SVA samverkar med universitet och andra myndigheter, och bidrar med kunskap inom totalförsvaret. Ett övergripande mål är en hållbar och robust djurproduktion i såväl fred som krig. Det är en utmaning då det som fungerar bra under normala förhållanden kan komma att försämrans i händelse av instabilitet och kris. Producenter kan behöva anpassa sin verksamhet till en situation där det är brist på foder, drivmedel, personal, läkemedel och diagnostik. Oavsett åtgärder är friska djur grunden för en hållbar, resilient och lönsam livsmedelsproduktion.

Rådgivning

En del av SVA:s kunskapsstöd och kommunikation är rådgivning som riktas till näringen och veterinärer, målgrupper som direkt använder kunskapen i sitt arbete eller förmedlar råden vidare till djurägare. Rådgivningen förmedlas via olika kanaler, bland annat SVA:s webbplats som är en viktig kunskapskälla för många veterinärer och djurägare. SVA:s medarbetare finns också tillgängliga för en direkt dialog när andra informationskällor är otillräckliga. Exempel på detta är när veterinärer i fält utreder besättningsproblematik, det vill säga sjukdomsproblem som förekommer i en besättning över längre tid men där orsaken inte är tydlig. Att veterinärer i sådana situationer har möjlighet att få stöd från experter är viktigt för en lönsam och hållbar produktion. Rådgivning förmedlas dessutom i direkt

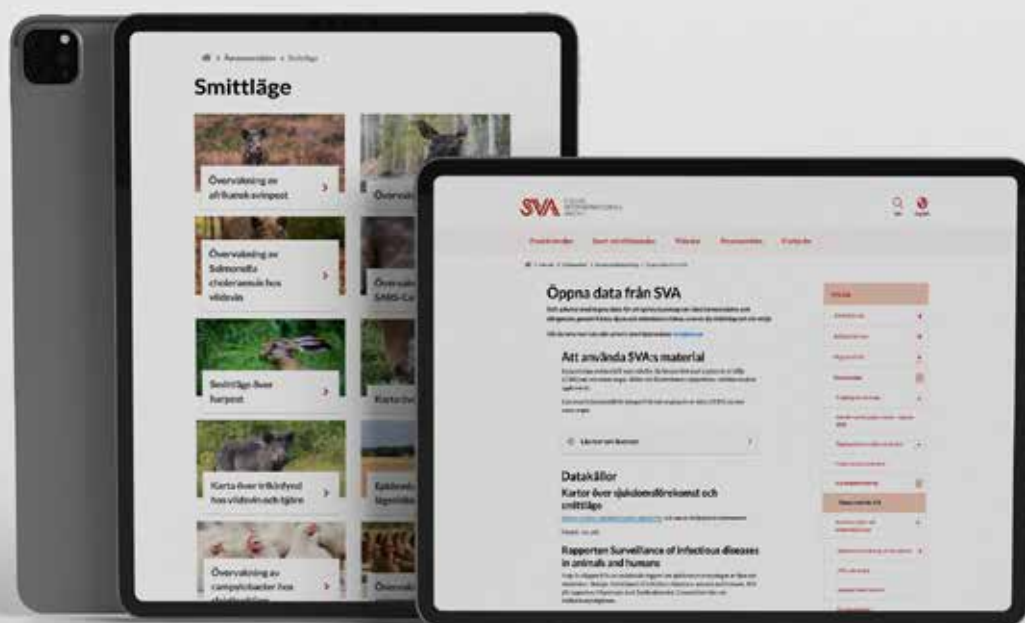
dialog med SVA:s målgrupper vid branschmöten, kongresser, seminarier och mässor.

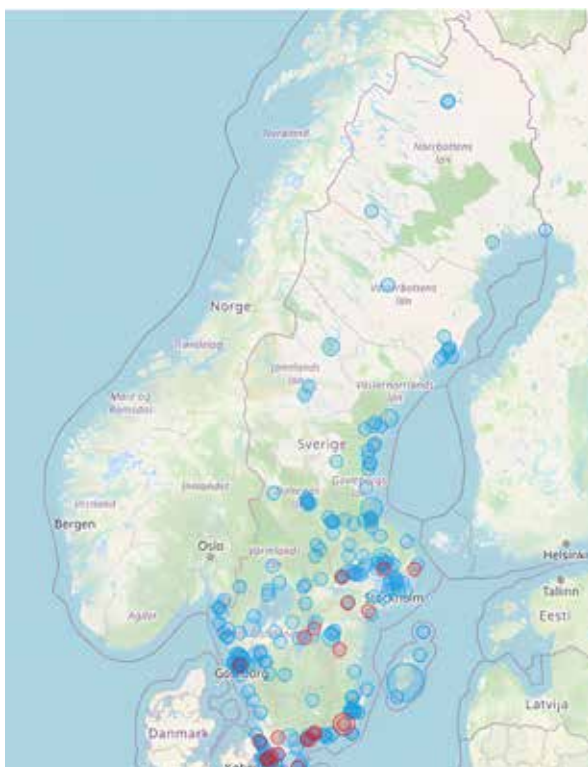
Undervisning och kunskapsförmedling

SVA har ett mångårigt undervisningssamarbete med svenska lärosäten, främst SLU. Det handlar exempelvis om handledning av doktorander, mastersstudenter och studenter som gör praktik på SVA. Medarbetare på SVA föreläser återkommande på universitets- och högskoleutbildningar och håller utbildningar och föreläsningar för yrkesverksamma. Det gäller till exempel veterinärer som deltar i sjukdomsbekämpning, samt olika yrkeskategorier vid djursjukhus och myndigheter, inom näringen och branschorganisationer. Utbildningar har till exempel hållits om HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) som är anpassade för foder- och foderråvarutillverkning, samt förebyggande smittskydd och sjukdomsbekämpning. Under året har utbildningar också hållits för fiskerinäringen. Fiskodlare har utbildats i att förebygga och upptäcka tecken på sjukdom så att åtgärder kan sättas in och konsekvenserna minskas.

En annan utbildningsinsats är det SIDA-finansierade ITP-projektet där SVA bidrar till att utbilda nyckelpersoner i östafrikanska länder inom djurhälsa, livsmedelssäkerhet och ansvarsfull antibiotikaanvändning (se sidan 45). Ett annat exempel är SVA:s bidrag till Baltohop, ett projekt som stödjer

SVA delar information och kunskap för att främja hälsa hos djur och människor, svensk djurhållning och Sveriges miljö. Webbplatsen sva.se bidrar till att kommunicera samhällsrelevant information, speciellt under allvarliga sjukdomsutbrott. Foto: SVA.

SVA tillgängliggör aktuella data till intressenter, bland annat de som arbetar med fjäderfä. Kartan visar övervakningsresultaten av fågelinfluensa hos vilda fåglar. Röda prickar markerar positiva fynd och blåa prickar representerar fåglar med negativa provresultat. Foto: SVA.

de baltiska länderna i en ansvarsfull antibiotikaanvändning. Smittämnen och även bakterier som är resistent mot antibiotika korsar landsgränser och den kunskapsuppbyggnad som SVA bidrar med i andra länder minskar i förlängningen riskerna och konsekvenserna även i Sverige.

Kunskap förmedlas även vid de projektråd för fjäderfä, lantbrukets djur och försöksdjur som SVA håller varje år för branschföreträdare och personer vid andra myndigheter och universitet. Fokus ligger på dialogen med målgrupperna och att förmedla resultat från forskning, diagnostik och övervakning, samt att fånga upp nya frågeställningar.

SVA har producerat en film för jägare om att ta trikinprov och hur analyser genomförs. SVA har också medverkat i arbetet med att ta fram nationella riktlinjer för parasitkontroll av häst. Riktlinjerna presenterades för hästägare och näringen i april. Tillsammans med kliniskt verksamma veterinärer har SVA också formulerat rekommendationer för prov och behandling av parasiten *Giardia* på hund. Rekommendationerna har publicerats i Svensk Veterinärtidning. Antalet prov som tas från symtomfria hundar har kraftigt minskat, vilket sannolikt innebär att färre hundar nu behandlas i onödan.

Information via SVA.se

Webbplatsen är en av många kanaler för SVA:s utåtriktade kommunikation med över 1,6 miljoner unika sidvisningar under 2023. Veterinärer, djurägare, studenter och jägare är några av besökarkategorierna. Webbplatsens sidor uppdateras regelbundet. Innehållet ses över vid sjukdomsutbrott och när SVA:s frågor uppmärksammas i medierna. Huvudsidan för SVA:s information om afrikansk svinpest fick över 40 000 besök från det att den lades ut i september till årets slut.

Via webben lanserades under året också kampanjen ”Stoppa kvarken” som riktar sig till hästnäringen. Syftet är att minska spridningen av kvarka, en sjukdom som har stora konsekvenser för både ridskolor och tävlingar. Kampanjen har också spridits via sociala medier. Andra frågor som har lyfts är bland annat utbrott av fågelinfluensa, risker med giftiga växter på betesmarker och åtgärder för att undvika sjukdom i samband med bete. Flera inlägg har handlat om hälsoövervakning bland vilda djur och uppmaningar till allmänheten att bidra. Många övervakningsinsatser bygger på att en intresserad allmänhet känner till övervakningen och rapporterar fynd av döda djur till SVA. Eftersom fästingar kan sprida olika sjukdomar startades insamlingen Rapportera Fästing med ny bildteknik för att kartlägga deras förekomst. Dessutom har resultat av forskningsprojekt spridits via webben, liksom information om utbrottet av afrikansk svinpest.

Öppna data

För att kunskapen och datan som tas fram vid SVA ska göra nytta för omvärlden är det viktigt att den tillgängliggörs. Detta gäller både forskningsdata och data som har tagits fram utanför forskningsprojekt. Det finns externa krav på tillgängliggörande av data, till exempel från forskningsfinansiärer, uppdragsgivare och regelverk, men det finns också ett starkt internt driv att data som tas fram vid SVA ska komma till nytta. Mycket tillgängliggörs redan idag men behoven ökar. Samtidigt som data tillgängliggörs bör en balans råda mellan tillgänglighet, öppenhet och säkerhet. Under 2023 beslutades om ett särskilt fokusprojekt vid SVA som är inriktat på datahantering och tillgängliggörande av data.

Aktiviteter i media

SVA:s medarbetare är återkommande skribenter i branschtidningar, till exempel Fjäderfä, Grisföretagaren, Ladugårdsförmannen, ATL och Svensk veterinärtidning. Genom det bidrar SVA med artiklar som riktar sig till näringen. SVA vänder sig också direkt till etermedier, tidskrifter och tidningar via pressmeddelanden, webbnyheter och personliga kontakter.

Den mediala uppmärksamheten för SVA dominerades under 2023 av utbrotts händelser. Efterfrågan på SVA:s experter syns på sjukdomarna, hur de sprids, aktuellt smittläge och om riskerna för påverkan på andra djur eller på människor var

stor. Antalet redaktionella artiklar där SVA medverkar eller nämns har mer än fördubblats jämfört med 2022. Under våren och sommaren var det utbrott av fågelinfluensa på vilda fåglar och fjäderfä, samt större utbrott av salmonella på fjäderfä som också påverkade ägg tillgången. Hösten präglades av utbrottet av afrikansk svinpest (ASF) på vildsvin i Västmanland. Restriktionerna som infördes för att begränsa smittspridningen påverkade allmänheten som inte kunde röra sig fritt i skog och mark. Utbrottet av ASF stod för en tredjedel av SVA:s mediala genomslag under året.

Parallellt med utbrotten fanns det mediala intresset för SVA:s löpande verksamhet och forskning kvar. Dit hörde bland annat rapportering om ny teknik för kartläggning av fästingar och de årliga undersökningarna av varg, lodjur och björn i samband med licensjakterna.

SVA arbetar aktivt för att myndighetens experter ska vara tillgängliga för media. Under året ökade antalet artiklar med 115 procent till totalt 8 650 (4 027) artiklar i press, respektive 978 (445) i radio/tv.

Eftersom ökningen till stor del har skett i riksmidier har räckvidden ökat med hela 193 procent till 1,177 miljoner.

Nio experter har vardera citerats i mer än 100 artiklar, ytterligare sex i mer än 50. Sex medarbetare har förekommit i ännu fler artiklar. Nämnas kan statsepizootolog Karl Ståhl och Erika Chenais som citerats i 1 634 respektive 540 artiklar, i huvudsak om ASF. Citeringsstatistiken gäller perioden 2022-01-01 till 2022-12-07.

Det interna priset Årets populärvetenskapliga kommunikatör tilldelades epidemiolog Malin Grant som arbetar aktivt med att sprida kunskap och forskningsresultat om fågelinfluensa. Hon har varit synlig i 220 artiklar som bidrar till arbetet med att minska risken för framtida utbrott. Malin Grant har vid flera tillfällen vänt sig direkt till fjäderfäringen och också presenterat svenska forskningsresultat vid möten med EU:s chefveterinärer i Bryssel med resultatet att nya samarbeten har initierats.

Ekonomisk utveckling

Kostnaderna för arbetet med kunskapsstöd vid SVA uppgår till 41,4 miljoner kronor under 2023, vilket är en ökning jämfört med 2022. Det är främst utbrottet av afrikansk svinpest som förklarar ökningen av anslagsbelastningen. Huvudfinansieringen av kunskapsstöd är SVA:s statsanslag (figur 5). Bidragsintäkterna består främst av ett Sida-finansierat samverkans- och utvecklingsprojekt. På grund av covid-19-pandemin var förbrukningen av bidrag i projektet lägre än budgeterat 2020 och 2021, men den har ökat under 2022 och 2023.

Avgiftsintäkterna består främst av vetenskapliga tjänster samt av intäkter från kurser och konferenser.

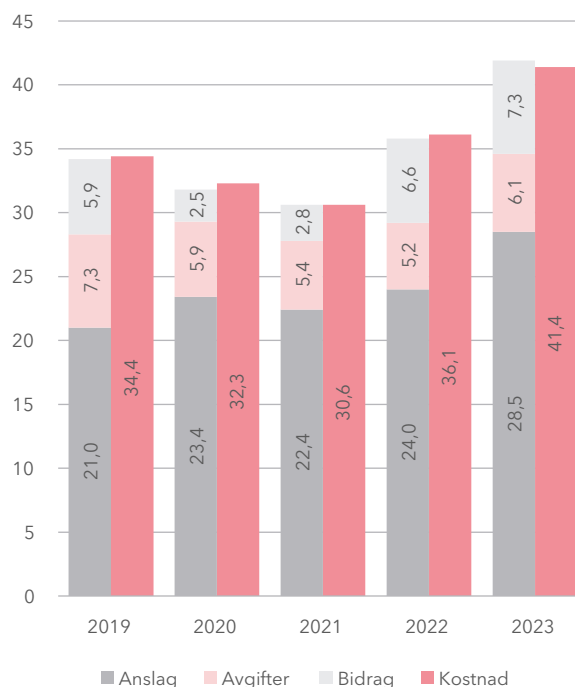
Bedömning

Med utgångspunkt från ovanstående redovisning bedömer SVA att kunskapsstöd och kommunikation har bedrivits enligt myndighetens uppdrag och verksamhetsmål 2023.

TABELL 13. Antal besök per vecka på SVA:s webbplats.

	2021	2022	2023
Antal	56 261	52 956	65 385

FIGUR 5. Huvudsaklig finansiering och kostnader 2019-2023 för kunskapsstöd och kommunikation, miljoner kronor.

FIGUR 6. Artiklar i press och media där SVA nämns och bedömd räckvidd. Källa: Retriever (2021-2023), SVA:s årsredovisning 2020 (2019-2020).

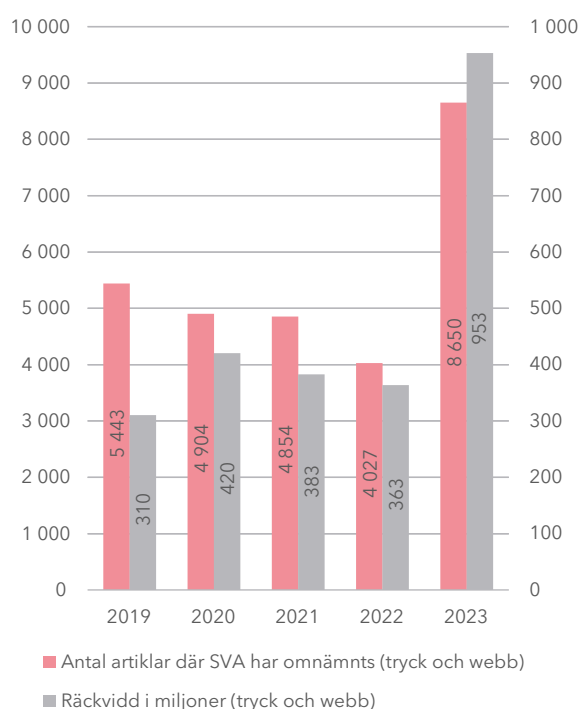

Foto: Tor Lundberg/Naturfotograferna/IBL Bildbyrå/TT.

Foto: Hussein El-alawi/Sydsvenskan/TT.

Antibiotikaresistens

Sveriges långsiktiga arbete med att förebygga sjuklighet och främja en ansvarsfull antibiotikaanvändning är framgångsrikt. Försäljningen av antibiotika till svenska djur är relativt låg och resistensläget är gott. Friska djur behöver inte antibiotika.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA ska redovisa till regeringen hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla regeringens mål att bekämpa antibiotikaresistens. Myndigheten ska också följa och analysera utvecklingen av resistens mot antibiotika och andra antimikrobiella medel bland mikroorganismer, hos djur och i livsmedel, och verka för en rationell antibiotikaanvändning. Vidare ska myndigheten bistå Jordbruksverket i arbetet med att uppfylla vissa delar om antibiotikaanvändning i EU-förordningar.

SVA:s uppdrag att som veterinärmedicinsk expertmyndighet främja en god djurhälsa bidrar i sig till samhällets arbete mot antibiotikaresistens.

Mål i regeringens strategi

Regeringens strategi mot antibiotikaresistens syftar till att bevara möjligheten till effektiv behandling av bakteriella infektioner hos människor och djur.

SVA arbetar aktivt inom strategins alla sju mål som också griper in i varandra. Arbetet mot antibiotikaresistens är nära kopplat till djurhälsa och berör därför SVA:s verksamhet i stort. Här redogörs för det arbete som är direkt kopplat till antibiotikafrågor.

Tillsammans med myndigheter och samarbetspartner arbetar SVA nationellt, inom EU och internationellt med att exempelvis utveckla riktlinjer och regelverk inom området. SVA tar också fram och kommunicerar kunskap om att förebygga sjukdomar, antibiotika och resistens till olika målgrupper.

Resistensövervakning

SVA övervakar förekomsten av antibiotikaresistens bland djur och i livsmedel genom programmen Svarm och SvarmPat. I det senare programmet tar SVA i samarbete med näringen upp aktuella sjukdomsproblem som påverkar förbrukning av antibiotika och övervakar resistensen hos viktiga sjukdomsframkallande bakterier från lantbrukets djur.

Material från forskningsprojekt och diagnostik vid SVA ger viktig kompletterande information. Övervakningen omfattar resistensstyper som kan ha betydelse för folkhälsan, men också resistens hos bakterier som kan orsaka sjukdom hos djur. Bedömningen är att SVA:s insatser ger en god men inte heltäckande bild av resistensläget hos djur.

Resultaten från resistensövervakningen sammanställs och analyseras årligen av SVA och Folkhälsomyndigheten i rapporten Swedres-Svarm.

Rapportering sker också till europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA). De rapporter som årligen publiceras av EFSA och europeiska smittskyddsmyndigheten (ECDC) visar att resistenssituationen bland svenska djur är god i jämförelse med många andra europeiska länder. Figur 7 redovisar resultaten för en indikator på antibiotikaresistens i de länder som rapporterar in data: Andel av undersökta tarmbakterier från friska kycklingar som är känsliga för alla testade antibiotika, resistent mot ett till två antibiotika, respektive resistent mot tre eller fler (data från 2021).

Ansvarsfull användning av antibiotika

SVA och Jordbruksverket tar fram och analyserar statistik för antibiotikaförsäljning i Sverige. Enligt en rapport från 2023 hade Sverige, Finland, Norge och Island under 2022 den lägsta försäljningen av antibiotika för djur av de 31 länder som rapporterar data till Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA). Medeltalet för alla rapporterade länder var 74 mg per populationskorrektionsenhet (PKU). PKU motsvarar ungefär den sammanlagda vikten av levande djur i ett land, uttryckt i kilo. I Sverige är motsvarande siffra 11 mg per PKU. Sverige har också en högre andel penicillin av den totala försäljningen än de flesta andra länder. Det är fördelaktigt eftersom penicillinets effekt på resistensutveckling är mindre än den antibiotika som dominerar i många länder. Försäljningen av antibiotika som enligt EMA bör användas särskilt restriktivt är jämförelsevis mycket låg i Sverige.

Sedan mitten av 1980-talet har försäljningen av antibiotika till djur i Sverige minskat med cirka 70 % (figur 8). Det goda svenska läget beror till stor del på ett gott förebyggande arbete: Friska djur behöver inte antibiotika.

SVA arbetar kontinuerligt med rådgivning kring förebyggande rutiner, smittskydd och hygien. Arbetet sker i samverkan med andra myndigheter, organisationer och djurägare. Kunskaperna kommuniceras i många olika kanaler, till exempel genom SVA:s och branschorganisationernas webbsidor, föredrag för organisationer och näringen samt populärvetenskapliga artiklar.

SVA:s bedömning är att merparten av antibiotika för djur används på ett ansvarsfullt sätt i Sverige. De tydliga riktlinjerna för hur antibiotika bör användas bidrar till detta. Riktlinjerna utvecklas fortlöpande av Läkemiddelsverket och SVA ingår i de expertgrupper som deltar i arbetet.

Under 2023 har totalt 14 vetenskapliga artiklar om antibiotika där experter från SVA medverkar publicerats. SVA-medarbetare har även hållit 31 föredrag för att öka kunskapen och medvetenheten om antibiotikafrågor och resistens.

Bättre övervakning

Övervakningen utvecklas fortlöpande. Sedan flera år samarbetar SVA med experter i andra länder för att stödja utvecklingen av ett samordnat system för övervakning av resistens hos bakterier som kan orsaka sjukdom hos djur. SVA har inlett ett samarbete med ett konsortium av europeiska länder för att ta fram ett sådant program: European Antimicrobial Resistance Surveillance in Veterinary Medicine (EARS-Vet). En första insamling av data har genomförts och EARS-vet kommer att fortsätta utvecklas i projektet EU-JAMRAI 2, som under 2023 beviljades medel från EU-kommissionen. Arbetet med EU-JAMRAI 2 inleds under 2024. Övervakningen ska vara ett stöd för en ansvarsfull användning av antibiotika och ett underlag för regionalt anpassade behandlingsrekommendationer. Genom

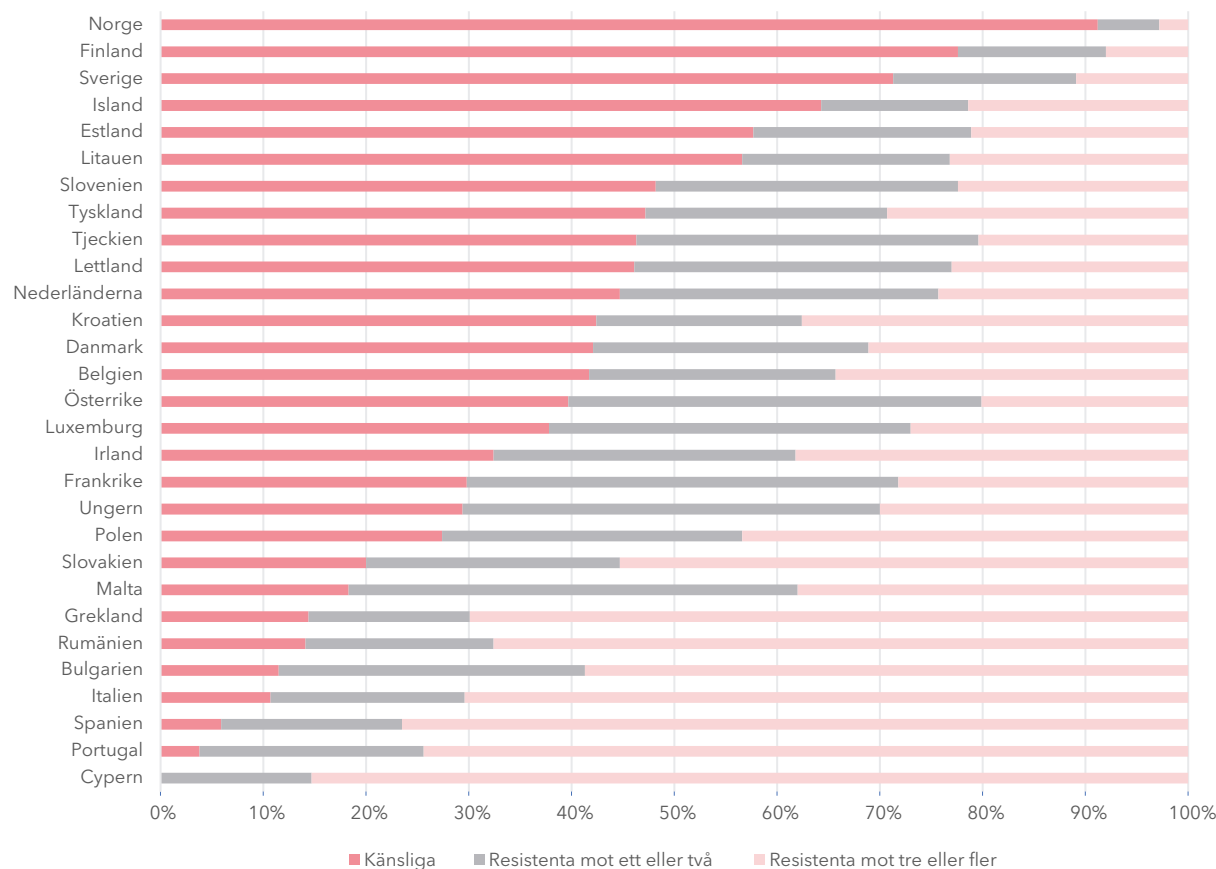
programmet kan också effekten av interventioner utvärderas och behov av riktade åtgärder identifieras.

Från och med 2023 ska alla EU-länder samla in uppgifter om antibiotikaanvändningen till olika djurslag. Uppgifterna ska sedan rapporteras till EMA. Under året har därför SVA bistått Jordbruksverket i arbetet med förbättringar av insamlingssystemet, kvaliteten på inrapporterade data samt tekniska förberedelser för rapporteringen. Det uppdaterade systemet ska möjliggöra rapportering enligt EU-förordningar, men blir också ett bättre redskap för att följa upp hur olika behandlingsriktlinjer följs i Sverige.

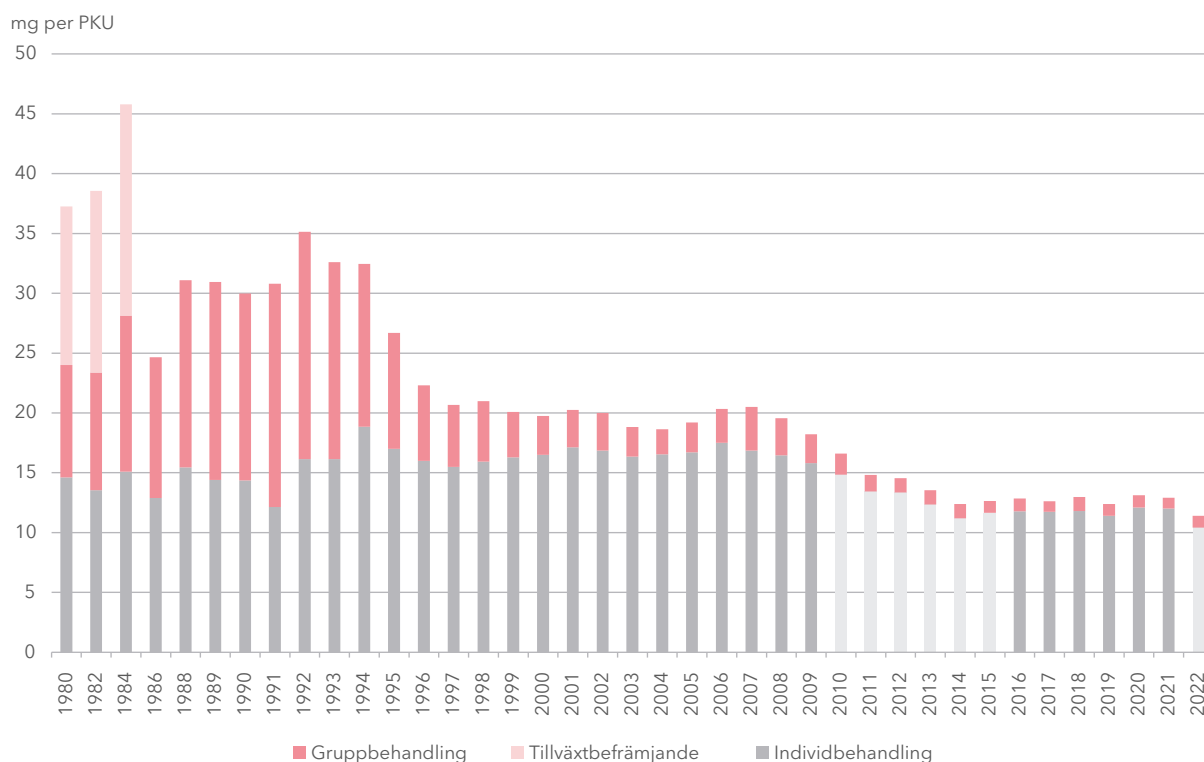
Diagnostik som grund för förskrivning

Mikrobiologisk diagnostik av god kvalitet är ett viktigt stöd för en ansvarsfull användning av antibiotika. SVA erbjuder diagnostik och är nationellt referenslaboratorium för antibiotikaresistens hos bakterier från djur och livsmedel.

SVA stödjer ett nätverk med svenska veterinärmedicinska laboratorier som analyserar antibiotikaresistens. Under året har de deltagande laboratorierna undersökt bakterier som har valts ut av SVA i syfte att kontrollera kvaliteten vid resistensundersökningar. Med stöd från Jordbruksverket erbjuder SVA även kostnadsfri konfirmering när veterinärmedicinska laboratorier misstänker fynd av vissa varianter av antibiotikaresistens.

FIGUR 7. Andel av undersökta kolibakterier (*Escherichia coli*) från friska kycklingar som 2021 var känsliga för alla testade antibiotika, resistenta mot ett till två antibiotika, respektive resistenta mot tre eller fler. Källa: Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA).

FIGUR 8. Försäljning av antibiotika för djur i Sverige uttryckt som mg aktiv substans per populationskorrektionsenhet (PKU). PKU motsvarar ungefär den sammanlagda levandevikten av djur i ett land i kilo. Data för 2010–2015 är något osäkra på grund av ett visst bortfall. Data för 2022 är osäkra pga avsaknad av bra förklaring till minskning. Detta markeras med ljusare färg. Källa: Rapporten Swedres-Svarm 2022.

En ansvarsfull användning av antibiotika stöds också genom att praktiserande veterinärer har tillgång till aktuella sammanställningar av resultaten från resistensundersökningar av bakterier som orsakar sjukdom hos djur i Svarm-IT (ett webbaserat verktyg för att visa förekomst av resistens).

Forskning

Antibiotikarelaterad forskning ökar kunskaperna om mekanismer och orsaker till att resistens sprids och om de risker som är förknippade med resistensutvecklingen. Exempel på SVA:s aktuella antibiotikaforskning redovisas i verksamhetsområdet Forskning och utveckling (se sidan 29).

Nätverk och samarbeten

SVA är kontaktpunkt och kunskapscentrum för Strama VL, ett nätverk för resistensfrågor som rör djur och livsmedel. Varje år arrangeras i samverkan med Jordbruksverket ett nätverksmöte för erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer på djur- och livsmedelssidan. På mötet diskuteras bland annat resultaten från resistensövervakningen och aktuell statistik över försäljningen av antibiotika till djur. Antibiotikafrågor diskuteras också vid återkommande möten med SVA:s projektråd för olika djurslag, där bransch- och myndighetsrepresentanter deltar.

På nationell nivå leder Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket sedan tio år en samverkansfunktion med berörda myndigheter och organisationer. SVA deltar i en mindre

grupp av myndigheter som bereder ärenden inom funktionen. Årligen arrangeras Antibiotikaforum som riktas till en bredare målgrupp. Där deltar SVA aktivt. De deltagande myndigheterna kommunicerar också budskap och information på forumets gemensamma webbplats Skydda antibiotikan.

SVA deltar på olika sätt i det internationella arbetet mot antibiotikaresistens, bistår andra svenska myndigheter med expertstöd och kunskapsunderlag och är engagerat i olika arbetsgrupper och expertnätverk inom EU och internationellt. Som exempel har SVA bidragit med stöd i arbetet kring delegerade akter kopplade till EU:s nya förordning om veterinärläkemedel, WOH:s kod för djurhälsa hos landlevande djur (Terrestrial Code) samt EFSA:s planerade baslinjestudie om förekomst av resistenta bakterier hos gris.

SVA deltar aktivt vid möten med EU:s referenslaboratorium för antibiotikaresistens, i möten anordnade av EFSA om EU:s övervakning och i andra samverkansgrupper. SVA är också medlem i en arbetsgrupp om antibiotikafrågor som är knuten till EMA:s vetenskapliga kommitté för veterinärläkemedel. På uppdrag av kommissionen gör myndigheterna ECDC, EFSA och EMA regelbundet en integrerad analys av data från övervakningen av antibiotikaförsäljning och antibiotikaresistens. Experter från SVA har deltagit i arbetet sedan starten år 2012. En fjärde rapport publicerades i december 2023.

Sedan 2023 ingår SVA i ett konsortium som på uppdrag av EFSA analyserar data om antibiotikaresistens bland bakterier

Swedres-Svarm-rapporten ges årligen ut i samarbete med Folkhälsomyndigheten och redovisar antibiotikaresistensen och försäljningen av antibiotika inom både djur- och humanvård i Sverige. Bilden visar en schematisk översikt över vad som ingår i övervakningen. Foto: SVA.

från livsmedelsproducerande djur och livsmedel som alla medlemsstater ska rapportera. Konsortiet producerar också en årlig rapport med interaktiva verktyg för att visualisera resistensläget i EU. I konsortiet ingår förutom SVA våra systerinstitut i Danmark och Norge samt ett företag i Frankrike som är specialiserat på datahantering. SVA leder arbetet med att analysera data och producera den årliga rapporten.

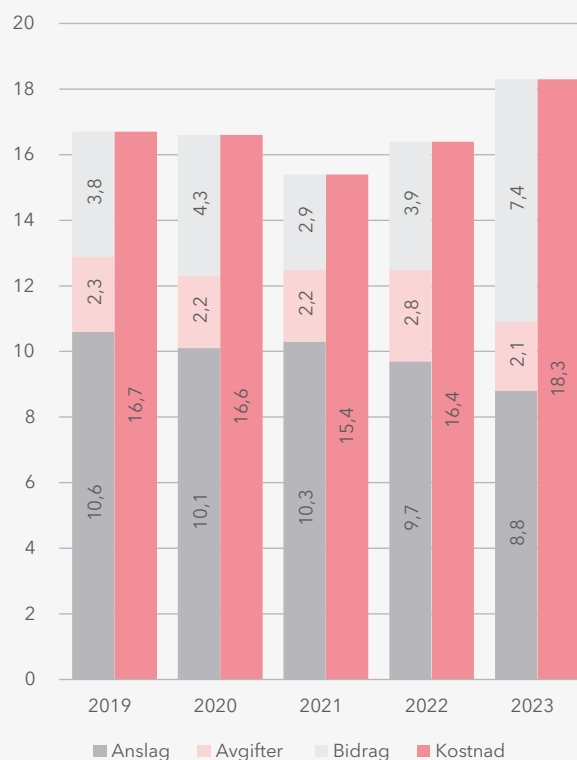
På uppdrag av EU-kommissionen stöttade Sverige mellan 2020 och 2022 Lettlands arbete med att tillämpa sin nationella handlingsplan mot antibiotikaresistens. Projektet leddes från svensk sida av Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket. Under 2023 har ett fortsättningsprojekt initierats som även involverar övriga baltiska och nordiska länder.

Under återrapporteringen av arbetet med Agenda 2030 redovisas internationella projekt där SVA deltar och där antibiotikafrågor är en komponent (se följande avsnitt).

Ekonomisk utveckling

Kostnaderna för SVA:s antibiotikaarbete uppgår till 18,3 miljoner kronor 2023. Antibiotikaarbetet finansieras främst med anslag, men även med externa bidragsmedel och avgiftsintäkter. De senare kommer framför allt från arbetet med SvarmPat som inkluderar övervakning, riktade undersökningar, kommunikation och kunskapsstöd till berörda parter. Bidragsintäkterna varierar mellan åren beroende på vilka projekt som beviljas. Bidragen har ökat under 2023.

FIGUR 9. kostnader och finansiering för antibiotikaarbete vid SVA, miljoner kronor.

Agenda 2030

SVA är en expertmyndighet som bidrar till målen i Agenda 2030 genom att främja djur- och folkhälsa, hållbar djurhållning och vår miljö. Som expertmyndighet kan SVA bidra med kunskap och stötta andra myndigheter och medborgare i att fatta beslut för en hållbar samhällsutveckling.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA ska i sin verksamhet använda Agenda 2030 som ett verktyg i omställningen till ett hållbart samhälle (SVA:s regleringsbrev för 2023). SVA ska också bidra till samhällets klimatanpassning (Förordning 2018:1428), integrera miljöhänsyn i verksamheten (Förordning 2009:907) och bidra till genomförandet av Sveriges politik för global utveckling (SVA:s instruktion), både i den egna verksamheten och i samarbete med andra aktörer. Ett av SVA:s strategiska mål är att bidra till ett hållbart samhälle och vara en positiv kraft för djurhälsa och djurvälstånd.

Så bidrar SVA till att nå målen

Genom sitt myndighetsuppdrag bidrar SVA till många av målen i Agenda 2030. Det grundläggande uppdraget – att bidra till en god djurhälsa – är särskilt starkt kopplat till mål nummer 2: ingen hunger, 3: god hälsa och välbefinnande, 12: hållbar konsumtion och produktion, 13: bekämpa klimatförändringarna och 17: globalt partnerskap för hållbar utveckling. SVA har dessutom flera särskilda uppdrag som bidrar till fler mål.

Uppdraget att övervaka hälsoläget bland vilda djur innebär att SVA också bidrar till mål 14: hav och marina resurser och mål 15: ekosystem och biologisk mångfald. SVA:s arbete med Sveriges politik för global utveckling bidrar till mål 1: ingen fattigdom. Samma aktivitet eller projekt kan ofta bidra till flera mål.

SVA bidrar till Sveriges politik för global utveckling

Sveriges politik för global utveckling är ett viktigt instrument för att genomföra Agenda 2030. Syftet är att alla politikområden ska bidra till en rättvis och hållbar utveckling genom samstämmiga beslut. SVA bidrar aktivt, framför allt genom internationella utvecklingssamarbeten. Tryggad djurhälsa, och därmed en tryggad livsmedelsförsörjning, är ett av flera viktiga verktyg för att bekämpa fattigdom och hunger och skapa förutsättningar för fredliga samhällen med utrymme för att jämställt utöva demokratiska fri- och rättigheter.

Under 2023 pågick sex direkta samarbeten mellan SVA och låg- och medelinkomstländer, exempelvis Bangladesh, Vietnam, Kenya, Uganda och Zambia. En del projekt är inriktade på åtgärder som kan motverka antibiotikaresistens.

Andra fokuserar på att bygga och dela kunskap för att utveckla vacciner mot allvarliga sjukdomar hos djur och människor. Några projekt är inriktade på att förbättra juverhälsan hos mjölkande kor, bufflar och kameler, eller på att minska spridningen av allvarliga djursjukdomar på global och lokal nivå. Att utveckla diagnostik samt att förbättra och lokalanpassa sjukdomsövervakningen är viktiga inslag. Det är också åtgärder som kan få fler att tillämpa hygien- och biosäkerhetsrutiner som förhindrar smittspridning.

I låginkomstländer produceras livsmedel i stor utsträckning av fattiga småbrukare och herdefolk. Utbrott av smittor eller en ständig förekomst av djursjukdomar påverkar djurens välbefinnande och produktion negativt, och därmed djurägarnas inkomst, hälsa och levnadsförhållanden. Projekt som förbättrar djurhälsa och sjukdomskontroll bidrar till att motverka hunger och fattigdom, stärker förutsättningarna för en hållbar konsumtion och produktion, samt bidrar även till andra mål i Agenda 2030. Mindre djur är ofta kvinnors eller barns ansvar och om djuren är friska stärks deras position. I vissa länder och kulturer tillfaller inkomster från mjölk och mjölkprodukter alltid kvinnan i familjen, även om det är mannen som formellt äger djuren. Metoder för att fånga upp fattiga och marginaliserade djurägares perspektiv, prioriteringar och åsikter utvecklas i några forsknings- och utvecklingsprojekt för att göra resultaten mer relevanta för den målgruppen. Ett tvärvetenskapligt projekt bland småbönder med grisar i Uganda har utvecklat viktig kunskap om hur den sociala, ekonomiska och politiska omgivningen påverkar djurägarnas erfarenheter och förmåga att hantera och förebygga djursjukdomar. En postdoktor vid SVA har undersökt gethållning i Zambia. Bakgrunden är en ambition att exportera getkött. Bland annat studeras klimat känsliga infektioner i ett torrt och i ett fuktigt område. Gårdar följs för att se hur sjukdomsbilden förändras genom regn- och torrperiod.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Friska djur och säkra livsmedel i Östafrika

År 2017 inleddes ett kapacitetsutvecklingsprogram på temat ”Friska djur – säkra livsmedel” i samverkan med sex länder i Östafrika. Programmet finansieras av Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och genomförs som ett internationellt utbildningsprogram (International Training Programme, ITP). Det leds av SVA i samarbete med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och SLU.

Under 2023 avslutades ITP:s fjärde omgång och en femte startade. Programmet bidrar till Sidas övergripande mål om att minska fattigdomen på landsbygden i partnerländerna Burundi, Kenya, Rwanda, Tanzania, Uganda och Zambia. Trots regeringsbyte och avsaknad av strategi från Sida kunde programmet i år också inkludera Zimbabwe. Målet ska uppnås genom att stärka kapaciteten hos myndigheter och organisationer inom livsmedelssektorn. Därmed ökar förutsättningarna för en sund och hållbar livsmedelsproduktion med en ansvarsfull användning av antibiotika.

Praktiskt genomförs programmet i fem omgångar på cirka ett år vardera. I varje programomgång deltar runt 25 nyckelpersoner från utvalda organisationer inom flera olika livsmedelskedjor i länderna: från jord till bord och gård till gaffel.

Deltagarna representerar rådgivningsföretag, privata företag i producentledet, civilsamhällets organisationer, veterinära sammanslutningar, högre lärosäten och myndigheter från lokal till central nivå. De nyckelpersoner som rekryteras förväntas kunna driva förändringsprocesser så att deras organisationer kan arbeta med förbättrad djurhälsa, livsmedels säkerhet och minskad antibiotikaförbrukning på ett sätt som gynnar fattiga småbrukare. I varje programomgång träffas deltagarna både i Sverige och i ett deltagarland. Det skapar möjligheter till samverkan mellan olika typer av organisationer inom och mellan länder. Föreläsningar, studiebesök och övningar ingår, liksom ett individuellt arbete i form av ett förändringsprojekt som deltagarna och deras organisationer själva väljer, planerar och genomför. De individuella arbetena är den viktigaste delen av programmet och finansieras via ett lokalt projektägarskap. Detta är en medveten strategi. Det är viktigt att få en utvecklingsplattform som är uthållig utan externa bidrag och som har hög relevans för både den individuella deltagaren, organisationen och ländernas arbete med att bidra till en hållbar utveckling. Genom ITP-deltagarna har en kapacitetsutveckling skett inom djurhälsa, livsmedels säkerhet och ansvarsfull antibiotikaanvändning på personlig, organisatorisk, regional och nationell nivå i partnerländerna.

SVA bidrar till Agenda 2030 bland annat genom arbete mot antibiotikaresistens, forskning om vacciner och förbättrad internationell djurhälsa. Ett pågående utvecklingsprogram i Östafrika syftar till att öka kunskapen och kapaciteten hos myndigheter inom livsmedelssektorn. Bilden visar ett studiebesök på ett mejeri i Tanzania, som en del av SVA:s globala partnerskap. Foto: Anna Nordenfelt/SVA.

Några exempel på resultat från de mer än 70 projekt som hittills har genomförts redovisas här.

EXEMPEL PÅ RESULTAT - ITP-PROJEKTEN

- » Förmågan att förstå, följa och motverka förekomst av antibiotikarester i mjölk och kött har stärkts i alla partnerländer.
- » Övervakningen av antibiotikaresistens har förbättrats. Ett projekt i Tanzania har till exempel lett till att den nationella övervakningen har ökat från 40 till 600 prover per år.
- » Kvinnors tillgång till marknader för mjölkprodukter har stärkts i bland annat Uganda.
- » Livsmedelshygien och livsmedelskontroll inom mjölk- och slakterinringen har förbättrats. Ett exempel är ett slakteri i Zambia som nu för en kontinuerlig dialog med myndigheterna.
- » Standardisering och kontroll har införts i flera värdekedjor, bland annat genom introduktion av en kvalitetsbaserad ersättning för mjölk i Tanzania.
- » Den förebyggande djurhälsovården på besättningsnivå har förbättrats genom ett besättningsbiosäkerhetsprogram i Zambia, med mera.
- » Biosäkerheten på gårdsnivå har förbättrats. En äggproducerande gård i Uganda har exempelvis använts som modell för att förbättra biosäkerheten och produktionen, samt minska antibiotikaanvändningen i andra besättningar.
- » Den regionala och nationella sjukdomsövervakningen och samverkan kring zoonoser har stärkts. Bland annat har ett online-verktyg för sjukdomsrapportering i Kenya implementerats.

Andra internationella insatser

SVA arbetar med sjukdomskontroll- och smittskyddsfrågor åt bland annat Europeiska myndigheten för livsmedels säkerhet (EFSA) och bidrar med expertkunskap inom dessa frågor till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), samt andra svenska och internationella nätverk.

Hållbarhet och beredskap

Beredskap och hållbarhet går hand i hand. Ett mer robust samhälle innebär ett mer hållbart samhälle där ekonomiska, ekologiska och sociala aspekter beaktas. SVA har en effektiv beredskap. För att säkra primärproduktion av animaliska livsmedel krävs bland annat en bra och kostnadseffektiv sjukdomsövervakning och ett sjukdomsförebyggande arbete som tar hänsyn till effekterna av klimatförändringar, samt risker för smittspridning som följer av globalisering och geopolitiska konflikter där människor, djur och livsmedel flyttas mellan länder och världsdelar.

SVA har under 2023 aktivt jobbat för att koppla ihop arbetet med civilt försvar och hållbarhet. Civilförsvarets mål sammanfaller ofta med målen i Agenda 2030. Ett exempel är det treåriga projektet ”När krisen eller kriget kommer – beredskapsplanering i primärproduktionen av svenska livsmedel” som inleddes 2023. Projektet finansieras av MSB och genomförs tillsammans med andra relevanta organisationer, bland annat Lantbrukarnas riksförbund, Gård och Djurhälsan, länsstyrelserna och flera av lantbrukets branschorganisationer.

Ett hållbart samhälle har en hållbar djurhållning

SVA:s kontinuerliga arbete med att utveckla sin metodik för riskbedömningar kan också fungera som ett verktyg för omställningen till ett hållbart samhälle. Om smittämnen som är mer eller mindre allvarliga kan skiljas åt, kan också bekämpningen anpassas utifrån en bedömd risk. Då kan onödigt drastiska åtgärder och stora förluster undvikas. Det sjukdomsförebyggande arbetet har också stor betydelse för en hållbar djurhållning. Några exempel är SVA:s sjukdomsövervakning, vaccintveckling och studier som undersöker rutiner och uppfödningmetoder som stärker djurhälsan. Den afrikanska svinpesten i Västmanland upptäcktes tidigt, tack vare en rutinmässig sjukdomsövervakning. Det visar hur viktig sjukdomsövervakningen är för ett hållbart samhälle.

En utmaning i SVA:s arbete för hållbarhet är att hitta fler sätt att stödja beslut som integrerar hållbarhetsdimensionerna ekonomi, miljö och sociala förhållanden. SVA:s medarbetare bidrar till det arbetet, bland annat genom en hållbarhetskommitté som samordnar och driver arbetet framåt. Ett exempel på arbetet med social hållbarhet är att SVA under 2023 har erbjudit praktik för nyanlända arbetssökande och personer med funktionsnedsättning enligt regeringsuppdrag.

Kommunikation och samverkan

SVA:s hållbarhetsarbete ger framför allt effekt genom att kunskaperna delas med andra myndigheter, organisationer och enskilda. Det sker genom expertutlåtanden, nätverkande, vetenskapliga publikationer, undervisning, direkt rådgivning och medverkan på mässor, kongresser och arrangemang.

Samverkan med andra aktörer innebär att kunskap delas och bidrar till att resurser används på ett effektivare sätt. SVA deltar i två myndighetsnätverk med syfte att skapa bättre förutsättningar för samhället att nå alla mål i Agenda 2030. gd-forum för Agenda 2030 är en plattform för samverkan mellan nationella myndigheter för att genomföra Agenda 2030 i statsförvaltningen. Forumets fokus är på ökad samverkan och erfarenhetsutbyte kring arbetet med målen. Myndigheterna för en strategisk dialog på högsta ledningsnivå och samverkar konkret på andra nivåer. Under 2023 har SVA varit aktivt i både nätverkets ledningsgrupp och i den operativa gruppen. Till exempel arrangerades en nätverksträff på temat att tillsammans öka takten i genomförandet av Agenda 2030.

Agenda 2030-nätverket för myndigheter i Uppsala vill driva arbetet med hållbar utveckling framåt genom inspiration, erfarenhetsutbyte och diskussion om gemensamma utmaningar. Under 2023 har nätverket haft tre möten och utökats med fyra organisationer. Frågor som har diskuterats är bland annat organisationsstyrning för ökad hållbarhet och biologisk mångfald på arbetsplatsen.

På regional nivå medverkar SVA med två hållbarhetslöften i länsstyrelsens färdplan för ett hållbart län: löftet om minskad klimatpåverkan och för ekosystem och biologisk mångfald. Under 2023 har ett nytt löfte avgetts för minskad

klimatpåverkan av energi och plast. Inom åtgärdsprogrammet för biologisk mångfald har SVA bland annat bidragit genom 75 år av viltsjukdomsövervakning för att följa förändringar i hälso- och sjukdomstillstånd hos vilda djur. SVA har till exempel övervakat det omfattande fågelinfluensautbrottet som drabbade framför allt kolonihäckande fåglar under 2023. Myndigheten har möjliggjort för allmänheten att rapportera fynd av döda och sjuka fåglar, provtagit och obducerat döda fåglar och spridit information om sjukdomen.

SVA:s klimatuppdrag

SVA:s arbete med samhällets klimatanpassning bygger mycket på samverkan. Ett aktuellt exempel från 2023 är arbetet i Myndighetsnätverket för klimatanpassning (MNKA) och de nätverksprojekt som finansieras via MNKA. Under 2023 har SVA koordinerat och genomfört två kunskapsbyggande projekt tillsammans med andra myndigheter i MNKA: ett om klimatanpassning av rennäringen och ett om stickmyggor som överförare av sjukdomar i ett förändrat klimat.

Vid extremväder, till exempel torka, kan både redan förekommande och nya giftiga växter öka i fodergröda och på beten. Djurarter kan vara olika känsliga för växtgifter och utveckla varierande symptom. SVA får många frågor kring giftiga växter och hur dessa påverkar djur. Under perioden januari till november 2023 gjordes 40 200 unika besök på SVA:s webbsidor om detta.

Under 2023 har SVA arbetat med att ta fram mål och en handlingsplan för djurhälsa i ett förändrat klimat. Handlingsplanen ska vägleda SVA i arbetet med att klimatanpassa myndighetens verksamhet enligt förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete. Mål och handlingsplan bidrar till struktur och systematik i att planera, genomföra, följa upp och förbättra SVA:s arbete med klimatanpassningen. SVA gjorde en klimat- och sårbarhetsanalys, samt tog fram mål för klimatanpassning under 2022 och handlingsplanen som har tagits fram under 2023 beskriver hur målen ska nås.

SVA:s kontinuerliga arbete med klimatanpassning av primärproduktionen av djur för livsmedelsändamål visar allt tydligare sårbarheter i ett förändrat klimat. Förutom att klimatförändringen kan leda till ett försämrat hälsoläge bland djur är också tillgången på insatsvaror och förnödenheter avgörande. De insatser som görs med civilt försvar för att utveckla försörjningsfrågorna kring djurens hälso- och sjukvård bidrar också till att göra samhället mer robust mot klimatförändringen.

SVA:s miljöuppdrag

Enligt förordningen om miljöledning i statliga myndigheter ska SVA ha ett miljöledningssystem som tar systematisk hänsyn till verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan. En utredning som kartlägger hur SVA påverkar miljön och vad som ger störst miljöpåverkan stöder arbetet. Utifrån kartläggningen upprättas mål och åtgärdsförslag för att minska den negativa direkta miljöpåverkan. Åtgärder som kan synliggöra och utveckla SVA:s positiva, indirekta miljöpåverkan tas

också fram. SVA:s miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001:2015.

Miljöpåverkan bedöms både ur ett renodlat miljö- och hållbarhetsperspektiv och med utgångspunkt från de globala målen. Materialanvändning, tjänsteresor, transporter, upphandling och inköp är de miljöaspekter som har störst betydelse vid SVA. De följs upp varje år med hjälp av indikatorer. Indirekta miljöaspekter som bedöms betydelsefulla är hur SVA bidrar med fakta och kunskap som kan minska miljöpåverkan från livsmedelsproduktionen.

Under 2023 ökade koldioxidutsläppen från SVA:s flygresor jämfört med 2022. På grund av covid-19-pandemin minskade resandet under 2020 och 2021 för att under 2022 och 2023 öka igen, men är dock inte tillbaka på 2019 års (höga) nivåer. Andelen digitala möten är fortfarande högt men har minskat med 63 % från 2022.

SVA utför klimatanpassade upphandlingar när det är proportionerligt och relevant. Vid prövning av anbud använder SVA sig av livscykelkostnadsanalyser för att säkerställa varan eller tjänstens totala kostnad under dess livslängd. I vissa fall omfattar analysen också elförbrukning och förbrukningsartiklar, vilket belönar ett lågt miljöavtryck. Under 2023 ställdes specifika miljökrav vid fyra upphandlingar och förnyade konkurrensutsättningar till ett värde av cirka 9 185 750 miljoner kronor. Andelen upphandlingar med miljökrav var 52 % av den totala andelen upphandlingar och förnyade konkurrensutsättningar.

”

Beredskap och hållbarhet går hand i hand. Ett mer robust samhälle innebär ett mer hållbart samhälle.

Civil beredskap

Säkerhetsläget i Sveriges närområde har under 2023 blivit alltmer allvarligt. Kriget i Ukraina och andra säkerhetspolitiska spänningar bidrar till behovet av att snabbt återuppbygga totalförsvaret.

Uppdrag och verksamhetsmål

SVA:s planering för civilt försvar ska ta sin utgångspunkt i aktuella anvisningar för det civila försvaret samt inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret.

SVA ska tillsammans med Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) fortsätta det arbete som inletts för att bygga upp en livsmedelsberedskap. Bland åtgärderna ingår bl. a. identifiering av samhällsviktig verksamhet i livsmedelskedjan som är nödvändig för totalförsvaret samt analys av livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter. Vidare ska företagens förmågor att kunna leverera varor och tjänster under höjd beredskap kartläggas och analyseras. SVA ska bistå Jordbruksverket med de underlag som behövs för dess redovisning av strategiska varor för primärproduktionen.

Myndigheterna ska utarbeta en gemensam redovisning av vidtagna åtgärder, uppnådda resultat och förslag på fortsatt inriktning för det arbete som SVA, Livsmedelsverket och Jordbruksverket genomfört.

Verksamhet under 2023

Under 2023 har SVA genomfört anpassningar till den nya strukturreformen för samhällets krisberedskap och civilt försvar. SVA har utgått från de mål som riksdagen har beslutat för totalförsvaret och civilt försvar, och planeringen följer de anvisningar och den inriktning som getts.

De mål som SVA berörs av är:

- » säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- » upprätthålla en nödvändig försörjning

Riskavfall. SVA tar hand om döda vildsvin utanför Fagersta, där vildsvin med afrikansk svinpest har påträffats. SVA:s expertis inom smittskydd är en samhällsviktig verksamhet till stöd för det svenska totalförsvaret och jordbruket. Foto: Niklas Hagman/TT.

- » bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- » upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- » bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.

SVA har under 2023 genomfört många olika förmågehöjande åtgärder kopplat till de olika delmålen. De flesta åtgärderna syftar till att säkerställa de samhällsviktiga funktionerna, upprätta en nödvändig försörjning, bidra till det militära försvaret och stärka försvarsviljan. Att använda befintlig planeringsmetodik och planeringssystematik för civil beredskap har varit en prioriterad aktivitet under 2023. SVA har tillämpat Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) planeringsprocess och metod för civil beredskap med fokus på de åtgärder som kräver samordning mellan beredskapsmyndigheter. I detta ingår att SVA som beredskapsmyndighet har tagit fram en tioårig plan för det egna ansvaret och planen lyfts sedan till samverkan inom sektorn. Framtagandet av planen har skett i anslutning MSB:s handläggarmöte för civil beredskap, chefsmöte för civil beredskap (CCB) och myndighetschefsmöte för civil beredskap.

Inom sektorns totalförsvarsarbete tar SVA utifrån sitt uppdrag ansvar för att säkerställa en nationellt tillgänglig veterinärmedicinsk diagnostisk förmåga, nationell vaccinberedskap, ge stöd inom CBRN-området med fokus på B- och C-hot, erbjuda kunskapsstöd för en robust djurhållning och producera epidemiologiska lägesbilder avseende sjukdomar och smittorisker för primärproduktionen även under störda förhållanden.

Ett annat prioriterat område har varit att säkerställa SVA:s egen robusthet. Identifieringen av SVA:s samhällsviktiga verksamheter har följt MSB:s metodstöd. SVA har under 2023 bedömt att följande verksamheter på SVA är samhällsviktiga: Veterinärmedicinsk diagnostik (mikrobiologiska analyser, kemiska analyser, obduktionsverksamhet och patologi), beredskap för hantering av allvarliga smittsamma djursjukdomar (inklusive zoonoser), vaccinberedskap, expertrådgivning, destruktionsförmåga och karantänsmöjligheter. I SVA:s pågående arbete med kontinuitetsplanering är målet att öka förmågan att upprätthålla myndighetens samhällsviktiga verksamhet vid olika typer av störningar, inklusive kris och krig. Det berör basförsörjning av el, vatten och it. Mot denna bakgrund genomfördes i november en elavbrottsövning på SVA.

Kommunikation om civilt försvar är en viktig del. SVA deltog på Borgeby fältdagar och har bjudits in och haft seminarier på olika mässor och konferenser. Under 2023 var livsmedelsberedskap temat vid det årliga mötet med representanter för lantbruksnäringen (SVA:s projektråd).

Även internt har SVA arbetat med att öka medvetenheten och kunskapen om civil beredskap. Bland annat har totalförsvar och beredskap varit temat för ett digitalt personalmöte.

Förutom prioriterade åtgärder har flera projekt som finansieras av MSB ur anslaget för krisberedskap fortlöpt:

- » Effektivt utnyttjande av tillgängliga foder- och vattenkällor vid kritisk resursbrist.
- » Robust enskild vattenförsörjning genom beredskap och redundans.
- » Robust foderförsörjning med hjälp av frivilliga försvarsorganisationer.
- » C-nätverket: Myndighetssamverkan för totalförsvarsstöd vid C-händelse.
- » När krisen eller kriget kommer – beredskapsplanering i primärproduktionen av svenska livsmedel.
- » Akutsjukvård för tjänstehund vid kris och höjd beredskap, samverkan FFO.
- » Deltagande i totalförsvarsövning Vilde.
- » Utveckling av arbetet med frivilliga försvarsorganisationer.
- » Utveckling av näringslivets medverkan i totalförsvaret.
- » Samverkan för utveckling av förbättrad förmåga att detektera och källspåra modifierade virus.

Inom ramen för arbetet har flera utbildningar och övningar genomförts. SVA har utbildat i fältobduktioner och bakteriologisk detektion för Hemvärnet, samt har samverkat med frivilliga försvarsorganisationer (FFO:er), främst med Blå Stjärnan, Svenska Lottakåren och Frivilliga radioorganisationen. Ett exempel är utbildning och övning i att tvätta pipettspetsar. SVA har under 2023 utbildat i tvätt av spetsar i laboratoriemiljö och i container för Svenska Blå Stjärnan och Lottakåren. Ett annat exempel var övningen ”Allt utom el”, en övning i Revinge där syftet var att öva myndigheter och FFO:er tillsammans i ett scenario där elektricitet saknas. Fokus riktades på samverkan och kommunikation och inte på själva sjukdomshanteringen. SVA har haft utbildning med FFO:er för akutsjukvård av hundar i miljöer med biologiska, kemiska eller radionukleära hot.

En annan övning var ”Vilde” som genomfördes i samverkan med Försvarsmakten. Syftet var att pröva, utveckla och stärka totalförsvarsförmågan i Norrbotten inför och under ett väpnat angrepp. Övningen gav också underlag för den fortsatta utvecklingen och planeringen av totalförsvaret. SVA:s deltagande var främst i syfte att öva förmågan till samverkan inom totalförsvaret. Övningen hanterade ett hot som utgjordes av ett potentiellt farligt ämne av kemisk, biologisk, radionukleär eller explosiv karaktär, det som brukar kallas CBRNE, i ett läge med höjd beredskap där delar av Sverige är utsatt för ett väpnat angrepp. SVA deltog även i ”Övning rapportering 2023”, vilken genomfördes i november, där MSB och Försvarsmakten prövade myndigheternas förmåga till rapportering under höjd beredskap. Resultatet från övningen ligger tillsammans med underlag från övriga aktiviteter till grund för MSB:s samlade bedömning av de fortsatta utvecklingsbehoven i systemet. Resultatet ska även bidra till att stärka det civila försvarets förmåga att agera samordnat under höjd beredskap.

SVA testar en mobil laboratorieförmåga i Försvarsmaktens tält under totalförsvärsövningen "Vilde", Kiruna, 2023. En del av övningen involverade ett scenario där ett smittämne avsiktligt spreds. Proverna hanteras i en tillsluten handsbox. Full skyddsutrustning används. Foto: Öjar Melefors/SVA.

Inom Forum för beredskapsdiagnostik har SVA genomfört två förmågehöjande utbildningsinsatser för personal i Försvarsmakten. Den första utbildningen handlade om insekter och vektorer. Syftet var att öka kunskapen om vektorarternas utbredning, vektorburna smittor i Sverige, Europa och i omvärlden, samt övervakning och bestämning av vektorarter. Den andra utbildningen handlade om kadaverprovtagning. Syftet var att utbilda i korrekt och säker provtagning av djur vid misstänkta epizootier för att kunna utföra taktisk kadaverprovtagning även om veterinärresurser inte finns tillgängliga. Kursen bidrog till att SVA och Försvarsmakten fick inblick i varandras materiel, behov och förmågor. Delar av kursen kan eventuellt komma att ingå i en framtida utbildning inom Försvarsmakten. Forum för beredskapsdiagnostik är ett svenskt myndighets-samarbete för att skapa och förbättra förutsättningar för ett mer effektivt utnyttjande av landets samlade kapacitet och kompetens för diagnostik av högrisksmittor.

Identifiering av samhällsviktig verksamhet nödvändig för totalförsvaret

SVA, Livsmedelsverket och Jordbruksverket har tagit fram ett förslag på urvalskriterier som kan användas för att identifiera samhällsviktig verksamhet i livsmedelskedjan som är nödvändig för totalförsvaret. Enligt förslaget kan identifieringen vara uppdelad i två steg. Det första steget handlar om att identifiera verksamhet utifrån kriterier som till exempel

att de står för en stor del av den svenska livsmedelsförsörjningen eller produktion av en kritisk insatsvara. Efterföljande steg identifierar om företagen har förutsättningar och intresse för att höja sin förmåga att vara samhällsviktiga för totalförsvaret. Detta steg är viktigt för att säkerställa företagets potential till ansvarstagande för att upprätthålla produktion vid problematiska förhållanden.

Uppbyggnad av livsmedelsberedskapen

Livsmedelskedjan är exponerad för diverse hot. Den diversifierade hotbilden, tillgång till insatsvaror för att odla grödor, hålla djur och beroendet av energi- och transporter utgör en mångfald av utmaningar för återuppbyggnaden av totalförsvaret. Åtgärder för skydd mot B-stridsmedel och sabotage med andra farliga ämnen kräver insatser och motåtgärder av flera beredskapsorganisationer. En starkt samverkan mellan livsmedelssektorns aktörer och brottsbekämpande aktörer underlättar koordinerade insatser vid en händelse.

SVA har under 2023 anpassat arbetet till beredskapssektorn. En organisation och mötesstruktur för myndigheterna i sektorn har etablerats. I sektorn finns en planeringsgrupp, styrgrupp och generaldirektörmöten. Dessa möten hålls med jämna mellanrum. Under året har fokus varit på framtagande av en samlad lägesbild och på gemensam rapportering av densamma.

Arbetet med att återuppbygga livsmedelsberedskapen har under 2023 fokuserat på Livsmedelsverkets, Jordbruksverkets

och SVA:s gemensamma arbetsplan. Arbetsplanens åtgärder bygger på ett tidigare gemensamt regeringsuppdrag: Livskraft – mätt och frisk. Åtgärderna berör bland annat kartläggning av samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret och analyser av livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter. Vidare ska företagens förmåga att kunna leverera varor och tjänster under höjd beredskap kartläggas och analyseras. SVA ska bistå med underlag till strategiska varor för primärproduktionen. Samarbetet med Finland och Norge ska utvecklas och samhällets förmåga att upptäcka hot mot livsmedelsförsörjningen ska förbättras. Livsmedelsverket ansvarar för sektorns myndighetsgemensamma redovisning av uppdrag inom civilt försvar. Nedan ges exempel på SVA:s arbete som genomförts i anslutning till dessa gemensamma uppdrag.

Livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter

Svenska mjölkgårdars geografiska placering och hur de förhåller sig till för produktionen nödvändiga resurser, främst slakteri och mejeri, kartläggs. Möjligheten att få information gällande geografisk position och storlek på svenska mjölkgårdar har undersökts. Det har dock visat sig vara en större utmaning än förväntat. Uppgifter i för statliga myndigheter tillgängliga register och befintliga kartläggningar representerar antingen inte hela populationen eller saknar möjlighet att skilja mjölk- och köttproducenterna åt. Detta är ett exempel på en mångårig, väl känd utmaning för SVA där myndigheten saknar eget bemyndigande att ta del av den information, eller inhämta densamma, som krävs för att utföra uppdraget som till exempel riskvärderingar, sjukdomsövervakning och nu totalförvarsanalyser. Det finns alltså behov av att se över SVA:s förutsättningar att utföra sitt uppdrag utifrån perspektivet tillgång till data. En närliggande fråga är den som SVA tillsammans med flera andra myndigheter lyfte till regeringen redan 2012, om behovet av att underlätta för myndigheter och andra aktörer involverade i smittskyddsarbete att dela data. En utredning med fokus på sådan datadelning skulle med fördel även kunna ägna särskild uppmärksamhet mot att skapa rätt förutsättningar för SVA att utföra sitt uppdrag.

Företagens förmåga vid höjd beredskap

En viktig del i livsmedelsberedskapen är företagets produktion av livsmedel vid höjd beredskap. Erfarenheterna under pandemin visar att upphandling och leverans under en bristsituation är svårt. Erfarenheterna följs upp i det pågående arbetet. En dialog med näringen har inletts i anslutning till SVA:s arbete med djurens hälsa och sjukvård vid kris och krig. SVA har under 2023 haft samarbete med SLU angående samhällsekonomiska effekter av vilda djurs betydelse i livsmedelsberedskap och företag kopplat till vilda djur och rennäringen.

I arbetet ingår också att identifiera strategiska varor för att livsmedelskedjan ska fungera. Under 2023 har fokus

legat på att skapa förutsättningar för fortsatt arbete med strategiskt inköpsarbete.

Analysera och hantera farliga ämnen i livsmedelskedjan

Under våren 2023 adderades ett uppdrag i SVA:s regleringsbrev. Det avser åtgärder för att stärka myndighetens förmåga att analysera och hantera farliga ämnen i livsmedelskedjan. Som respons på detta har SVA under året införskaffat materiel och påbörjat metodutveckling för att analysera vissa B- och C-ämnen i livsmedelskedjan.

Internationellt samarbete

SVA har haft ett lyckat praktiskt samarbete med finska Försvarsmaktens forskningsinstitut om rengöring av pipettspetsar i plast. Finland hade sedan tidigare ett projekt som startade under covid-19-pandemin då brist på pipettspetsar hotade utförandet av PCR-analyser för SARS-CoV-2. Under 2023 har ett nytt samarbetsavtal med Finska livsmedelsverket skrivits för att bygga vidare på projektet. Kontakter är också tagna på ledningsnivå för att inhämta tidiga erfarenheter från Finlands inträde i Nato.

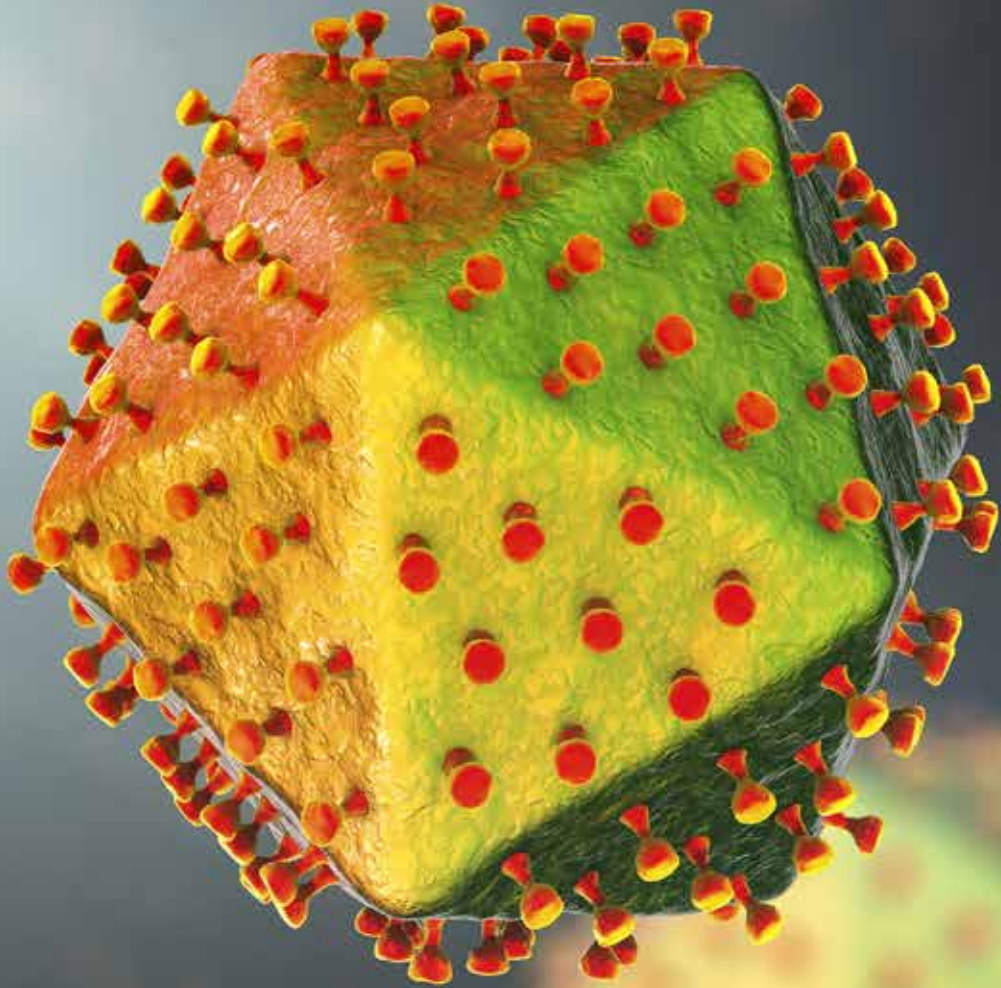
Under 2023 deltog SVA i en internationell övning rörande beredskap mot agroterrorism. De internationella organisationerna INTERPOL, WOH och FAO ansvarade för övningen.

Djurens hälso- och sjukvård i kris och höjd beredskap

Under 2023 har SVA deltagit i dialoggruppen för Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets uppdrag att utreda behovet av reglering av viss personal (för arbete med djurhälsa, djurskydd och säkra livsmedel) vid höjd beredskap. Utredningen har tolkat uppdraget att utreda behov av vissa veterinära resurser avseende personal och flytt av sådan även innefattar förnödenheter som behövs för den veterinära verksamheten. SVA bistår med kunskap främst om behov av personal och förnödenheter ur ett laboratorieperspektiv, men bistår även vid utformning av författning. Under 2023 har det inom uppdraget genomförts en övning för att pröva författningen. SVA utreder även behoven av laboratriekapacitet för samhällsviktig verksamhet inom området i normalfallet och vid störda förhållanden inom ramen för ett arbete som rör djurens hälsa och sjukvård, vilket samordnas av Jordbruksverket.

Informationssäkerhet

SVA bedriver ett systematiskt informationssäkerhetsarbete baserat på ISO/IEC 27001 och ISO/IEC 27002. Inriktningen är att förbättra myndighetens informationssäkerhet som en del av SVA:s ledningsprocess. Informationssäkerhet är integrerat i SVA:s ledningssystem. Fokusområden för informationssäkerhetsarbetet 2023 är införandet av en förbättrad process för informationssäkerhetsincidenter, säkerhetsklassning av dokument och förtydligandet av ansvaret för informationssäkerheten.

ASF-virus, illustration.
Foto: Kateryna Kon/Science Photo Library/TT.

Uppdragsverksamhet

SVA får utföra uppdragsverksamhet. Den ska dock ske i enlighet med myndighetens uppdrag och ansvar. Verksamheten får inte hämma en effektiv konkurrens på marknaden om det inte finns särskilda skäl. Behovet av att utföra uppdragsverksamhet ska analyseras och dokumenteras löpande.

Uppdragsverksamheten under året

Uppdragsverksamheten har till viss del minskat på SVA under året. Huvudorsaken är att de övervakningsprogram som syftar till att bekräfta att Sverige är fritt från olika sjukdomar successivt har reviderats till att bli mer riskbaserade. Detta minskar antalet prover som krävs för att bevisa frihet. En annan förklaring är att Universitetsdjursjukhuset, en stor kund till SVA, har minskat sin verksamhet. Det påverkar också SVA i form av minskat antal analyser.

Andra myndigheter är fortsatt viktiga uppdragsgivare för SVA:s diagnostik. År 2023 finansierades cirka 60 % av SVA:s verksamhet med bidrag och avgifter från uppdragsverksamhet (figur 10). SVA:s förmåga att vara ett veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan och att upprätthålla de förmågor som en expert- och beredskapsmyndighet förutsätts ha är starkt beroende av uppdragsintäkterna. Uppdrag med marknadskonkurrens finns främst inom Diagnostik och produkter. Uppdragsverksamheten är viktig för alla delar av SVA:s myndighetsuppdrag, till exempel sjukdomsövervakning, beredskap och att vara ett veterinärmedicinskt referenslaboratorium med kapacitet för diagnostik av viktiga smittämnen och risksubstanser.

Att upprätthålla en effektiv vaccinberedskap för smittsamma djursjukdomar och zoonoser ingår också i uppdragsverksamheten. Efter några år med ökad vaccinförsäljning, till stor del beroende på vaccination av slaktkycklingar, har försäljningen återgått till en mer normal nivå. Inga utbrott med påverkan på vaccinförsäljningen har ägt rum under 2023.

Behovs- och konkurrensprövning

SVA har en rutin för att bedöma ny uppdragsverksamhet och pröva relevansen av befintliga uppdrag i förhållande till myndighetsuppdraget och marknadsförutsättningarna. En översyn av rutinen har gjorts under året. Bedömningen har delats upp i ny och befintlig uppdragsverksamhet. Nya uppdrag bedöms med utgångspunkt från förordning (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt. Befintlig uppdragsverksamhet tar också hänsyn till förändringar på den aktuella marknaden, försäljningens omfattning och andra omständigheter som kan indikera ändrade konkurrensförutsättningar. Konsekvenserna av att utveckla analysområden

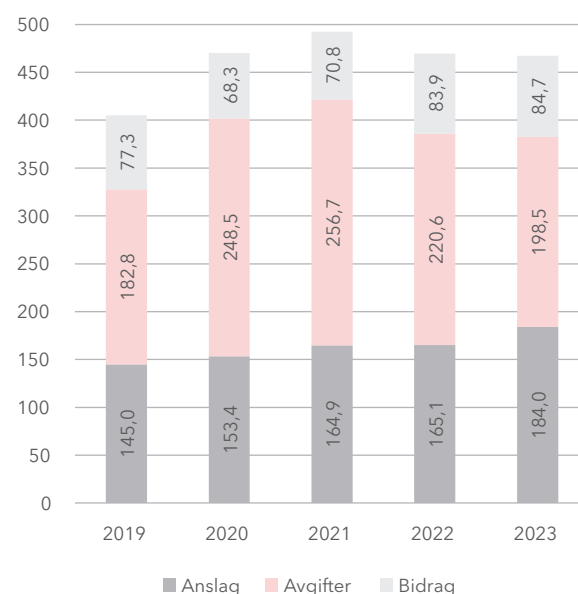
och behovet av att sätta upp eller utveckla nya metoder i egen regi utvärderas också löpande. Ambitionen är att tydliggöra behov och ekonomiska konsekvenser i förhållande till SVA:s övriga uppdrag.

Marknadsanalys

Den senaste marknadsanalysen genomfördes av en extern konsult under 2020 och bedöms fortfarande vara relevant. En analys ska genomföras vart tredje till femte år.

I ett längre perspektiv har SVA:s marknadsandel minskat tydligt under åren 2004–2019, samtidigt som den totala marknaden för veterinärmedicinsk diagnostik har ökat. I marknadsanalysen konstateras att en stor andel av SVA:s diagnostikverksamhet inte kan betraktas som konkurrensutsatt. Där framkommer även att SVA:s marknadsandel är hälften eller mindre när det gäller det fåtal stora och konkurrensutsatta analyser som SVA utför. Mot bakgrund av det samt SVA:s interna arbete med behovs- och konkurrensprövning är bedömningen att SVA inte hämmar förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden när det gäller den uppdragsverksamhet som är konkurrensutsatt.

FIGUR 10. finansiering av SVA:s verksamhet 2019–2023, miljoner kr.

Särskilda regeringsuppdrag

Medverka i EU:s strategi för Östersjöregionen

SVA ska bidra till att uppfylla målen i EU:s strategi för Östersjöregionen och redovisa vilka aktiviteter i ordinarie verksamhet som stödjer Östersjöstrategin. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet vartannat år (SB2021/01583; SVA2022/113).

Praktik för nyanlända samt ta emot personer med funktionsnedsättning

Regeringsuppdragen praktik för nyanlända samt ta emot personer med funktionsnedsättning har lagts samman. Uppdragen innebär att ställa praktikplatser till förfogande åt nyanlända arbetssökande samt åt arbetssökande med funktionsnedsättning. Uppdragen ska rapporteras till Statskontoret senast 15 februari 2024 (A2020/02583; SVA2020/1039; SVA2020/02583; SVA2020/1023).

Utveckla vargförvaltningen

Regeringen har gett Naturvårdsverket, Jordbruksverket och SVA i uppdrag att ta fram övergripande gemensamma riktlinjer för vilka åtgärder som behöver vidtas om varg, som har invandrat till Sverige från Finland eller Ryssland, ska kunna flyttas inom Sverige med hänsyn till smittskyddet i kombination med risken för skador inom renskötseln.

Uppdraget ska samordnas av Naturvårdsverket och redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) 12 april 2024 (SVA 2022/491).

Samordna kommunikationsinsatser i vildsvinspaketet

Regeringen har gett Livsmedelsverket, Jordbruksverket, SVA och länsstyrelserna i uppdrag att samordnat genomföra kommunikationsinsatser om vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin.

Livsmedelsverket ska samordna uppdraget och ska senast den 28 februari 2026 lämna en gemensam skriftlig slutredovisning

av uppdraget med en kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (N2022/01539; SVA2022/979).

Samverkan och handlingsplan mot antibiotikaresistens

SVA ska delta i samverkansfunktionen för att uppdatera den nuvarande tvärsektorieella handlingsplanen mot antibiotikaresistens, och även bistå i arbetet med att ta fram handlingsplanen och verka för att planen genomförs. Uppdraget redovisas av Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket årligen senast 31 december, inklusive samverkansfunktionens arbete (SVA2017/342; S2020/09284).

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2024.

Vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen

Mängden inköpt el har rapporterats varje månad och ett flertal energibesparingsåtgärder som vidtagits som ett led i regeringsuppdraget har redovisats.

SVA ska under perioden september 2022 till och med mars 2023 vidta möjliga och lämpliga energibesparingsåtgärder och varje månad redovisa mängden el som köpts in till Energimyndigheten (Fi2022/02571; SVA 2022/722).

Foto: Gunnar Lundmark/Svd/TT.

Tjänsteexport

SVA:s tjänsteexport har en begränsad omfattning och avser främst diagnostiska uppdrag.

SVA:s tjänsteexport har en begränsad omfattning och avser främst diagnostiska uppdrag (cirka 77 %). Intäkterna har ökat under de senaste åren, med en tillfällig nedgång under 2020. Då minskade intäkterna till följd av att den enskilt största gruppen av uppdrag, dopningskontrollanalyser, drabbades särskilt hårt av covid-19-pandemin genom inställda evenemang i våra grannländer. Under 2021 inleddes en återhämtning av dessa intäkter som fortsatte även 2022. Under 2023 har intäkterna för dopningskontrollanalyser ökat i jämförelse med 2022. Orsaken är delvis en följd av avtalsstyrda prisjusteringar och delvis en följd av en tillfällig satsning från en av kunderna.

I övrigt avser tjänsteexporten olika analysuppdrag av mindre omfattning för ett relativt stort antal kunder utanför Sverige, samt uppdrag som rör vetenskapliga tjänster, främst från EFSA. Den del av tjänsteexporten som avser övriga analyser har minskat i jämförelse med 2022. Intäkter från uppdrag som rör vetenskapliga tjänster, samt medverkan i kurser och konferenser, ligger på ungefär samma nivå

Totalt har intäkterna för tjänsteexport ökat något i jämförelse med 2022.

TABELL 14. Tjänsteexport, miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Intäkter	11,2	8,4	10,9	13,0	13,6
Kostnader	13,0	10,4	11,3	12,5	12,8
Resultat	-1,8	-2,0	-0,4	0,5	0,8
Akkumulerat resultat	2,2	0,2	-0,2	0,3	1,1

SVA bidrar med veterinärmedicinsk diagnostik även utanför landets gränser. Cirka 77 % av SVA:s intäkter från tjänsteexport genereras via diagnostiska uppdrag. Foto: Magnus Aronsson/SVA.

Kompetensförsörjning

SVA ska trygga tillgång till den kompetens som behövs för att klara myndighetens uppgifter samt redovisa en samlad bild av åtgärder för att stärka SVA som en attraktiv arbetsgivare.

Strategi 2025

Ett viktigt strategiskt målområde är att SVA erbjuder en arbetsplats med engagerade medarbetare och är en synlig, intressant och attraktiv arbetsgivare med viktiga uppgifter för samhället och en hög professionell nivå. Med ett gott ledarskap och medarbetarskap bygger SVA:s hela personal en kultur som står för engagemang, tillit, öppenhet och stolthet. SVA ska erbjuda en stimulerande och god arbetsmiljö med kontinuerligt lärande och kompetensutveckling.

Under 2023 har följande arbetsmiljömål gällt för SVA:

- » Vi förebygger ohälsa som orsakas av repetitivt arbete.
- » Vi utvecklar likabehandlingsperspektivet och allas rätt till en god arbetsmiljö.
- » Vi har en hög kompetens om det systematiska arbetsmiljöarbetet i organisationen.
- » Vi har en bra inomhusmiljö.
- » Vi utvecklar det systematiska arbetsmiljöarbetet.

En attraktiv arbetsgivare

SVA arbetar målmedvetet för att stärka varumärket som arbetsgivare. Arbetet syftar till att både attrahera och behålla rätt medarbetare. Medarbetarna ska också erbjudas en stimulerande arbetsmiljö, ett bra gruppklimat och goda utvecklingsmöjligheter.

Arbetet med SVA:s arbetsgivarvarumärke har under 2023 fortsatt med några prioriterade områden:

- » SVA:s arbetsgivarlöfte – ledningsgruppen har fastställt ett arbetsgivarlöfte. Att myndigheten håller vad den lovar som arbetsgivare gör arbetsplatsen attraktiv, ökar engagemanget och bidrar därför till den fortsatta kompetensförsörjningen.
- » Karriärwebb – en särskild del av den externa webbplatsen har vikts åt att informera lite mer på djupet om SVA som arbetsplats. Med allt från anställda som i olika roller berättar om hur det är att arbeta på SVA till vad det innebär att vara statsanställd vill myndigheten attrahera

Som expertmyndighet söker SVA regelbundet efter personal som besitter både bred erfarenhet och avancerad kunskap.

Foto: Magnus Aronsson/SVA.

kvalificerad arbetskraft, samt visa att SVA är en attraktiv och utvecklingsinriktad arbetsgivare.

- » Studentsamordning – en arbetsgrupp har skapats med en representant från varje avdelning för att komma med idéer och inspel om vad SVA ska erbjuda i form av examensarbete, praktik eller verksamhetsförlagd utbildning. Att erbjuda bra villkor för studenter lägger en långsiktig grund för rekrytering av rätt kompetens.
- » Under året har avtalet för distansarbete utvärderats. Att erbjuda distansavtal ser SVA som en fortsatt möjlighet, samtidigt som verksamhetens behov styr möjligheterna till distansarbete. Ett för medarbetarna hållbart arbets sätt är en del av SVA:s strävan att vara en modern och attraktiv arbetsplats.

Att hitta rätt kompetens

SVA:s roll som expertmyndighet ställer höga krav på medarbetarnas kompetens. Ofta krävs både bredd och djup. Beredskapsuppdraget skapar också ett stort behov av flexibilitet. Vid sjukdomsutbrott eller samhällskriser måste insatserna fokuseras till akuta behov.

SVA har rekryterat den kompetens som myndighetsuppdraget kräver, även om det inom några kompetensområden tenderar att bli färre antal högt meriterade sökanden. I likhet med andra organisationer har SVA fortsatt utmaningar att rekrytera och bemanna inom it- och säkerhetsområdet. SVA ser också att veterinärer kan vara en kategori med ett sviktande antal meriterade sökanden. Ofta söker myndigheten medarbetare med erfarenhet och fördjupad kompetens. Det gäller även erfaren laboratoriepersonal som ibland kan vara en utmaning att rekrytera. Under 2023 har SVA anlitat rekryteringskonsulter vid vissa tillsättningar av högre chefstjänster.

En översyn av akademiska karriärvägar och tillsättning av dessa har fortsatt under 2023. Syftet är att tydliggöra de meriteringskrav som ställs på olika vetenskapliga tjänster, som statsveterinärer, laboratorer och forskare. Under 2023 har ett 20-tal tjänstebenämningar uppdaterats.

Kompetensutveckling

En grundlig introduktion ges för att nya medarbetare snabbt ska komma in i sin roll och få en helhetsbild av hela myndigheten. Under 2023 har introduktionen uppdaterats för att ge tydligare information om SVA:s organisation och uppdrag.

SVA:s månatliga chefsforum och årliga chefsinternat tog upp förändringsledning och lönesättning som styrverktyg. Flera digitala utbildningar och satsningar som ska trygga kompetens och utveckla chefer och medarbetare har hållits under året.

Kompetensutveckling planeras i dialog mellan chef och medarbetare. Utvecklingsmöjligheter är viktiga för medarbetarna och stärker SVA:s attraktionskraft som arbetsgivare.

Arbetsmiljö och sjukfrånvaro

En bra och säker arbetsmiljö är ett grundläggande arbetsgivaransvar. Alla anställda har genomfört en arbetsmiljöutbildning med dialog om arbetsmiljön inom den egna gruppen. Syftet är att alla ska känna till sina rättigheter och skyldigheter i det systematiska arbetet med att förbättra arbetsmiljön. Utbildningen är från och med 2023 obligatorisk för alla nyanställda. Om handintensivt arbete förekommer erbjuds medicinsk kontroll enligt lagkrav. Efter en kartläggning har ett arbete gjorts för att ta bort eller minska det handintensiva arbetet.

En enkät om organisatoriska och sociala arbetsmiljöfrågor har genomförts. Varje arbetsmiljöansvarig chef har fått återkoppling på resultatet. Det har redovisats i varje grupp som sedan har arbetat med att riskbedöma och skapa handlingsplaner efter gruppens förutsättningar. Enkäten kommer att

TABELL 15. Statistik över anställda vid SVA 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Medelantal anställda	356	367	380	376	378
varav kvinnor	247	251	259	260	263
Ledningsgrupp	9	9	9	9	10
varav kvinnor	5	5	5	5	6
Övriga chefer	34	32	33	34	30
varav kvinnor	22	19	22	22	20
Veterinärer	89	89	98	92	96
Biomedicinska analytiker/laboratorieingenjörer	68	66	62	63	57
Forskare/forskningsingenjörer/forskningsassistenter	64	78	68	71	88
Anställda med högskoleexamen	272	280	283	287	282
Disputerade	105	98	104	101	107
Personalomsättning %	11,2 %	8,9 %	12,9 %	13,0 %	11,4 %
Årsarbetskraft	318	328	349	343	339
Medelanställningstid år	13,6	12,8	12,2	12,2	11,4

genomförs årligen. Liksom tidigare genomförs också medarbetarsamtal i grupp (MIG) regelbundet som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Den årliga SVA-dagen, dit alla medarbetare bjuds in, hade i år ett hälsofrämjande tema: Värna dina friskfaktorer. SVA arbetar aktivt med hälsofrämjande åtgärder och med rehabilitering och individuella planer för återgång i arbete vid långtidssjukskrivningar.

Sjukfrånvaro redovisas i tabell 16.

Personalutveckling

En viktig fråga är att positionera SVA som en synlig, intressant och attraktiv arbetsgivare och expertmyndighet med en hög professionell nivå. Under 2023 har myndigheten haft ungefär samma bemanning som de senaste åren med kvinnor i majoritet. Chefsstrukturen behåller sin bemanning och kvinnor fortsätter att vara i majoritet även där.

SVA:s medarbetare har en förhållandevis hög medelålder, vilket förklaras av att myndigheten har många specialister. Inom de närmaste åren går flera av dessa i pension. Att rekrytera nya specialister är en utmaning som SVA delar med många andra myndigheter.

SVA har en normal personalomsättning. Medelanställningstiden ligger på samma nivå som föregående år men har sjunkit de senaste åren.

TABELL 16. Redovisning av sjukfrånvaro åren 2019–2023 i procent av anställda.

	2019	2020	2021	2022	2023
Total sjukfrånvaro	3,4	3,9	4,0	4,9	5,0
Andel långtidssjukskrivna i procent av total sjukfrånvaro	42,7	30,4	49,0	40,0	49,8
Kvinnors sjukfrånvaro	3,9	4,5	4,8	5,1	5,4
Mäns sjukfrånvaro	2,2	2,7	2,3	3,6	4,3
Ålder <30 år	3,0	3,6	3,0	4,0	3,6
Ålder 30-49 år	3,1	3,9	3,1	4,7	4,8
Ålder ≥ 50 år	3,6	4,0	4,9	5,1	5,5

Som långtidssjukskriven räknas sjukskriven men minst 60 kalenderdagens sjukersättning.

Systematisk verksamhetsutveckling

SVA:s verksamhet ska vara ändamålsenlig, effektiv och inriktad på samarbeten som ger fördelar för enskilda och för staten som helhet.

Verksamhetens kvalitetsmål

SVA arbetar på ett sätt som säkrar en förutsägbar och hög kvalitet. Arbetet präglas av ständiga förbättringar och utförs med tillämpliga standarder som grund.

Organisation och styrning

SVA har en beslutad verksamhetsplan och uppföljningen utgår från SVA:s fyra huvudprocesser: diagnostik och produkter, forskning och utveckling, kommunikation och kunskapsstöd, samt sjukdomsövervakning och beredskap. Huvudprocesserna griper över alla myndighetens avdelningar. Ledningen fastställer verksamhetsmål som bryts ner i aktiviteter på avdelningarna och med fördelning av resurser så att målen kan förverkligas. En systematisk uppföljning sker efter sju respektive tolv månader. Verksamheten styrs med hjälp av ett ledningssystem som är uppbyggt och certifierat enligt kraven i ISO 9001 (kvalitet), ISO 14001 (miljö) och ISO 45001 (arbetsmiljö). Varje chef ansvarar för den egna verksamheten och för att ledningssystemet följs. Chefer och övrig personal har stöd av kvalitetssamordnare på varje avdelning och av annan administrativ personal.

Den första september genomfördes en omorganisation inom det övergripande verksamhetsstödet. Den tidigare avdelningen för verksamhetsstöd och staber delades upp i två avdelningar: Styrning och förvaltningsstöd respektive Digitalisering, infrastruktur och säkerhet. Dessutom bildades staben för HR och kommunikation.

Kvalitetsarbete

Ett hundratal analysmetoder på SVA är ackrediterade enligt den europeiska kvalitetsstandard för analyslaboratorier, ISO/IEC 17025. Vissa tjänster är dessutom kvalitetssäkrade enligt gällande principer för läkemedelssubstanser, GLP-certifiering. SVA arbetar även enligt ett ledningssystem för hantering av biorisker i laboratorium och följer standarden ISO 35001. Informationssäkerhet är ett annat område där SVA arbetar utifrån standardens principer, ISO 27001. Hösten 2023 slöt SVA avtal med ett nytt certifieringsorgan, Bureau Veritas.

Interna revisioner genomförs regelbundet för SVA:s avdelningar och de fyra huvudprocesserna. Syftet är att stödja och utveckla verksamheten och se till att SVA arbetar enligt

lagkrav, kundkrav, standarder och olika policyer, rutiner och metoder. Revisionen visar vad som fungerar bra och vad som kan förbättras. Det är också ett förbättringsverktyg för verksamheten, kompetensutvecklande för personalen och sätter fokus på kundperspektivet. Efter varje revision kan reviderade avdelningar, sektioner och staber återkoppla om de vidtagna åtgärderna har haft önskad effekt. Årets revisioner har fungerat bra, mottagits positivt av organisationen och hjälpt verksamheten att utvecklas ytterligare.

SVA:s certifiering inom kvalitet, miljö och arbetsmiljö granskades av ett externt granskningsorgan (Bureau Veritas) i slutet av året. Under 2023 har Swedac granskat de ackrediterade metoderna och givit myndigheten förnyat förtroende.

SVA har sedan 2016 en 3R-strategi som följs upp årligen och presenteras för SVA:s ledningsgrupp. Det övergripande målet är att främja 3R genom att arbeta för att ersätta djurförsök när det går. När det inte går ska så få djur som möjligt användas och försöken ska förfinas. Med åren har SVA:s 3R-arbete utvecklats med intentionen att öka externa samarbeten och representation. Under 2023 har SVA:s djurskyddsorgan uppdaterat 3R-strategin.

SVA:S 3R-STRATEGI I KORTHET

- » Ha specifika 3R-mål i verksamhetsplaneringen.
- » Vi delar vår kunskap med omvärlden genom öppenhet om vår forskning där djur används.
- » Vi deltar i nationella och internationella sammanhang för att dela och ta hem kunskap inom området och bidra till 3R-utveckling.
- » Verka för en ökad kommunikation och öppenhet om användning av djur i forskning.

Arbetet med ständiga förbättringar och uppföljningar vid sju respektive tolv månader efter verksamhetsårets början är en viktig del i SVA:s kvalitetsarbete. Till årets uppföljning rapporterade avdelningarna bland annat om:

- » GLP-godkännande för toxikologiska djurstudier, flera insatser för ökad kvalitet inom bioinformatik och arbete för ackreditering av sekvensering.
- » Elektroniska recept för substrattillverkningen.
- » Processutveckling inom mikrobiologi, HR och patologi.
- » Utveckling och införande av nya webbplatsverktyg.

Verksamhetsutveckling

Under 2023 har SVA drivit flera övergripande fokusprojekt med syftet att utveckla och förbättra verksamheten.

Projektet Framtidens e-tjänster har under 2023 fortsatt sitt arbete med att skapa digitala tjänster som gör diagnostikprocessen mer kundvänlig och kostnadseffektiv.

Under året har projektet arbetat vidare med flera juridiska frågor, som GDPR-analyser, anslutningsavtal för journalsystemsleverantörer samt affärsavtal med PUB-avtal för de företag och organisationer som skickar in sina uppdrag digitalt till SVA. Under 2023 har projektet utvecklat en kundanpassad e-tjänst för målgruppen företagare och privatpersoner som äger hästar, Maskappen. Ett annat exempel är arbetet med att förbättra SVA:s tillgänglighet genom öppna data.

Ett stort fokusområde är SVA:s arbete med civil beredskap som omfattar flera delar. Några exempel:

- » Kontinuitetsplanering. Det övergripande syftet med kontinuitetsplanering är att utveckla SVA:s förmåga att bli mindre sårbart. Det handlar om att planera för att kunna upprätthålla kritisk verksamhet och processer för att skapa en nödvändig förmåga till funktionalitet, oavsett händelse.
- » Informationssäkerhet. I allt informationssäkerhetsarbete är en grundläggande del att identifiera informationens skyddsvärde så att rätt skyddsåtgärder vidtas. En modell för informationssäkerhetsklassning har tagits fram och börjat användas.
- » Anpassningar inför Sveriges eventuella Nato-medlemskap. Hit hör olika former av säkerhets- och utbildningsåtgärder.

Beslut om att genomföra fokusprojektet Framtidshuset 2.0 togs hösten 2023. Dagens lokaler är gamla och mindre ändamålsenliga utifrån rådande och tilltagande behov av bland annat säkerhet, effektiva flöden inom diagnostiken, flexibla

kontorsytor och naturliga mötesplatser. Vissa delar är också i stort behov av renovering eller ombyggnation, andra verksamheter behöver omprövas utifrån samhällsutveckling och myndighetens uppdrag. SVA:s verksamhet kräver specialanpassade lokaler och går därför inte att avropa inom reguljära fastighetsbestånd. Inriktningen är att bygga helt nya lokaler.

Under 2023 har det även beslutats att starta fokusprojektet Ändamålsenlig it-systemförvaltning. Syftet är att skapa ett förbättrat samarbete mellan förvaltningens olika parter genom strategisk prioritering, färre objekt och en organisation där objektsintressenter får inflytande. Ett annat syfte är att skapa en tydlig koppling mellan förvaltningsplanerna och både verksamhetsplanering och ekonomistyrning. Under året har projektet varit i en uppstartsfas, bemannats och det har tagits fram styrande dokument som projektdirektiv och projektplan.

Ett annat exempel är fokusprojektet Sekvensering – från forskning till rutin, som bland annat resulterat i en pågående ackreditering som beräknas vara klar januari 2024.

Utöver övergripande fokusprojekt pågår mycket annat utvecklingsarbete inom SVA, alltifrån framtagande av nya analysmetoder, utveckling av programvaror till utveckling av nya administrativa modeller. Utbrottet av afrikansk svinpest var en stor händelse för SVA under 2023 och en av innovationerna som var kopplad till utbrottet var framtagandet av en ny applikation för att på ett enkelt sätt rapportera hittade döda vildsvin. Underlaget från appen har varit till stor nytta vid sökinsatser i det avspärrade området i Fagersta.

Det pågår ett arbete för att modernisera verksamhetsplaneringsprocessen och se över myndighetens styrning generellt, med arbetsordningen som första steg. Arbetet med att ta fram en gemensam projektmodell startade under 2022 och arbetet har fortgått under 2023.

FINANSIELL REDOVISNING

Finansiell redovisning

SVA redovisar ett negativt resultat på 11,3 miljoner kronor för 2023. Det är ett planerat underskott, men blev något sämre än budget och prognos.

Omsättningen uppgick till cirka 469 miljoner kronor, vilket är en minskning med en miljon kronor i jämförelse med 2022.

Under 2024 förväntas avgiftsintäkterna fortsätta minska något. Generellt är det en fortsatt trend med nedgång i tillströmning av prover och mindre utförd diagnostik. SVA:s utgifter anpassas löpande efter de förväntade inkomsterna. Fördröjningseffekter kan ge tillfälliga över- eller underskott.

De stora volymerna med covid-19-analyser åt human-sjukvården under pandemin ledde till att den avgiftsbelagda verksamheten tillfälligt utökades under 2020 till 2022. Dessa analyser har nu fasats ut. SVA har ett planerat tillfälligt underskott under 2023 och 2024. SVA:s ekonomi bedöms fortsatt vara i balans, då det finns ett upparbetat överskott från tidigare år.

Intäkter

Intäkter av anslag ökar under 2023. Arbetet med förstärkning av det civila försvaret löper på. Minst 42 miljoner kronor av statsanslaget ska användas till att förstärka arbetet med civilt försvar och uppbyggnad av livsmedelsberedskapen. Se sidan 48 och framåt för civila beredskapsåtgärder som vidtagits under året.

Arbetet med utbrottet av afrikansk svinpest har varit resurskrävande vilket också syns i att anslagsförbrukningen är högre än prognostiserat.

Intäkter av avgifter minskade under 2023 med 22 miljoner kronor. Det är främst diagnostikintäkterna och vaccinintäkterna som har minskat.

Minskningen av diagnostikintäkter 2023 är främst en effekt av att det omfattande diagnostikstödet åt humansjukvården med covid-19-analyser under pandemin som har avslutats. Men det är även generellt en fortsatt trend med nedgång i tillströmning av prover och mindre utförd diagnostik. Främst serologi samt övervaknings- och kontrollprogram minskade under 2023, medan analysintäkterna inom PCR och molekylärbiologi samt parasitologisk undersökning ökade.

Vaccinintäkterna har minskat under 2023. Det avser främst vacciner till fjäderfä. Intäkter för djurhållning och intäkter från destruktion minskade också under året.

Bidragsintäkterna är marginellt högre 2023 i jämförelse med 2022.

Intäkterna av bidrag till sjukdomsövervakning och beredskap framgår av tabell 2, sidan 20.

Förbrukningen av forskningsbidrag minskade något under 2023. Det är en förväntad minskning då flera av projekten inom

EU:s forsknings- och utvecklingsprogram One Health European Joint Programme (OHEJP) avslutades under 2022. Formas och EU är de två största forskningsfinansiärerna. Under 2024 startar tio nya projekt inom EU:s partnerskapsprogram Animal Health and Welfare som SVA är med i.

Även förbrukningen av bidrag inom kunskapsstöd och kommunikation har ökat under 2023. Bidragsintäkterna består främst av ett samverkans- och utvecklingsprojekt, som inleddes 2017, på temat friska djur och säkra livsmedel i Östafrika och finansieras av Sida. Under 2023 har SVA även deltagit i ett projekt med kommunikationsinsatser inom det så kallade vildsvinspaketet inom regeringens livsmedelsstrategi.

De olika intäktsposternas andel av de totala intäkterna har varit relativt stabil genom åren, men avgiftsintäkternas andel ökade tillfälligt under pandemin 2020 och 2021. Utökningen inom civilt försvar har medfört att statsanslagets andel har ökat. Av SVA:s totala intäkter för 2023 utgör anslagsintäkterna nästan 40 procent, avgiftsintäkterna har minskat till 42 procent och bidragsintäkterna utgör 18 procent.

Kostnader

Kostnaderna ökade med sex miljoner kronor 2023 i jämförelse med föregående år. Det är framför allt personalkostnader och lokalkostnader som ökar, samt finansiella kostnader (höjt ränteläge).

Personalkostnaderna ökade med sex miljoner kronor i jämförelse med föregående år. Ökningen beror främst på lönerrevision. Men även kostnader för rekrytering och kompetensutveckling har ökat 2023 jämfört med 2022.

Kostnaderna för lokaler ökade med cirka 2,4 miljoner kronor jämfört med föregående år. Det förklaras främst med det ökade priset för el. Ett arbete med energibesparingsåtgärder pågår. Även lokalhyran har ökat 2023 jämfört med 2022.

De övriga driftkostnaderna minskade med nästan 2,9 miljoner kronor 2023 i jämförelse med 2022. Lägre diagnostikintäkter och minskad försäljning av vacciner har inneburit att kostnaderna för inköp av laboratoriematerial och inköp av vacciner har minskat. Priset för olja till destruktionssugnen minskade under året. Inköp av förbrukningsinventarier minskade också, medan kostnad för serviceavtal har ökat. Kostnader för konsulter och externa tjänster har också ökat under året.

Kostnaderna för avskrivningar minskade något under 2023. Vissa planerade investeringar har blivit försenade. Exempel på nyinvesteringar under året är agarkokare, stereolupp, switchar

till nätverket och säkerhetsbänkar. Etapp 3 av E-tjänster inom diagnostiken samt kompletteringar av skalskydd har också driftsatts under året.

De olika kostnadsposternas andel av de totala kostnaderna har varit relativt stabil genom åren, men driftkostnadernas andel ökade tillfälligt under pandemin 2020 och 2021, medan personal- och lokalkostnadernas andel minskade. Av SVA:s totala kostnader för 2023 utgör personalkostnaderna cirka 60 procent, lokalkostnaderna nio procent, driften 27 procent och avskrivningarna fyra procent.

Disposition av överskott

Tabell 17 visar den sammanställning över avgiftsbelagd verksamhet som efterfrågas i regleringsbrevet. Det ackumulerade överskottet uppgår till 11 043 tkr.

Intäkterna i den avgiftsfinansierade verksamheten är något högre än budgeterat, men betydligt lägre än 2022. Utöver utfasningen av covid-19-analyser åt humansjukvården så är det en generell minskning av volymen analyser. Även vaccinintäkterna har minskat under 2023.

Överskottet, 11 043 tkr, ska användas över tid i ett avgiftsutjämnande syfte i den avgiftsbelagda verksamheten. Överskottet uppgår till 5,6 procent av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning under räkenskapsåret.

Den avgiftsbelagda verksamheten förväntas generera ett tillfälligt underskott även under 2024, för att sedan eftersträva balans.

Avgiftsbelagd verksamhet

TABELL 17. Avgiftsbelagd verksamhet, tusentals kronor.

Verksamhet	Ack över/ underskott t. o. m. 2021	Över-/under- skott 2022	Intäkter 2023	Kostnader 2023	Resultat 2023	Utgående ack. över/ underskott
Beräknad budget i Regleringsbrevet						
Diagnostik m. m.	25 693	-5 500	179 500	187 500	-8 000	12 193
Tjänsteexport	-144	500	12 500	12 500	0	356
Summa budget	25 549	-5 000	192 000	200 000	-8 000	12 549
Utfall						
Diagnostik m. m.	25 693	-4 107	184 342	196 043	-11 701	9 885
Tjänsteexport	-144	513	13 617	12 828	789	1 158
Summa utfall	25 549	-3 594	197 959	208 871	-10 912	11 043

Resultaträkning

TABELL 18. Resultaträkning, tusentals kronor.

	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		184 000	165 108
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	198 553	220 645
Intäkter av bidrag	2	84 693	83 858
Finansiella intäkter	3	2 169	868
Summa intäkter		469 415	470 479
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-288 817	-282 757
Kostnader för lokaler	5	-44 265	-41 852
Övriga driftkostnader	6	-128 742	-131 606
Finansiella kostnader	7	-1 930	-682
Avskrivningar och nedskrivningar	10-12	-16 961	-17 692
Summa kostnader		-480 715	-474 589
Verksamhetsutfall		-11 300	-4 110
Transfereringar			
	8		
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		8 016	3 925
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		4 504	2 756
Lämnade bidrag		-12 520	-6 681
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	9	-11 300	-4 110

Balansräkning

TABELL 19. Balansräkning, tusentals kronor.

	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	10		
Balanserade utgifter för utveckling		6 645	7 357
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		363	224
Summa immateriella anläggningstillgångar		7 008	7 581
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	17 353	21 219
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	16 107	20 712
Pågående nyanläggningar	13	1 590	0
Summa materiella anläggningstillgångar		35 050	41 931
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	18 726	16 629
Summa varulager m.m.		18 726	16 629
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		23 067	17 309
Fordringar hos andra myndigheter	15	16 571	14 219
Övriga kortfristiga fordringar	16	54	0
Summa kortfristiga fordringar		39 692	31 528
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	17	12 122	12 116
Upplupna bidragsintäkter	18	13 822	12 692
Övriga upplupna intäkter	19	2 236	2 495
Summa periodavgränsningsposter		28 180	27 303
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	3 594	-4 985
Summa avräkning med statsverket		3 594	-4 985
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	29 348	65 525
Kassa och bank		9 934	9 300
Summa kassa och bank		39 282	74 825
SUMMA TILLGÅNGAR		171 532	194 812

BALANSRÄKNING

TABELL 19. Fortsättning.

	Not	2023-12-31	2022-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	22		
Statskapital		388	904
Balanserad kapitalförändring		21 955	25 549
Kapitalförändring enligt resultaträkning	9	-11 300	-4 110
Summa myndighetskapital		11 043	22 343
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	23	1 396	1 430
Övriga avsättningar	24	5 893	6 020
Summa avsättningar		7 289	7 450
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	25	40 243	48 544
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26	11 310	10 291
Leverantörsskulder		16 445	25 307
Övriga kortfristiga skulder	27	11 102	9 443
Summa skulder m.m.		79 100	93 585
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28	26 395	21 900
Oförbrukade bidrag	29	42 218	41 977
Övriga förutbetalda intäkter	30	5 487	7 557
Summa periodavgränsningsposter		74 100	71 434
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		171 532	194 812
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning

TABELL 20. Anslagsredovisning, tusentals kronor.

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
23 01 003 001						
Statens veterinärmedicinska anstalt (Ramanslag)	4 985	174 348	-27	179 306	182 900	-3 594
23 01 015 008						
Konkurrenskraftig livsmedelssektor - del till Statens veterinärmedicinska anstalt (Ramanslag)	0	100	0	100	100	0
23 01 027 002						
Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet - Civilt försvar - del till Statens veterinärmedicinska anstalt (Ramanslag)	0	1 000	0	1 000	1 000	0
Summa	4 985	175 448	-27	180 406	184 000	-3 594

Följande villkor gäller för anslag 1:3

1. SVA har betalat 276 tkr till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som abonnemangsavgift för det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel.
2. Av anslaget bör minst 41 000 tkr användas för att förstärka arbetet med civilt försvar, varav minst 10 000 tkr ska gå till uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen. Minst 3 000 tkr bör användas för att stärka myndighetens förmåga att analysera och hantera farliga ämnen i livsmedelskedjan. 41 000 tkr har nyttjats, varav 10 000 tkr för Livsmedelsberedskapen och 3 000 tkr för att analysera och hantera farliga ämnen.
3. SVA:s anslagskredit uppgår till 5 140 tkr.
4. Anslagsförbrukningen är något högre än budget i lämnade prognoser för året. Det beror främst på utbrottet av afrikansk svinpest.

Följande villkor gäller för anslag 1:15

1. Högst 100 tkr får användas för genomförande av uppdraget om att utreda och föreslå utformning av ett effektivt system för att förebygga och hantera salmonella. 100 tkr har nyttjats.

Följande villkor gäller för anslag 1:27

1. Anslagsposten ska användas för medverkan i det nationella dricksvattenlaboratorium som inrättas vid Livsmedelsverket.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

TABELL 21. Sammanställning av väsentliga uppgifter, tusentals kronor.

	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram i Riksgäldskontoret					
Beviljat belopp	67 000	65 000	63 000	60 000	55 000
Utnyttjat belopp	40 243	48 544	57 569	55 263	40 816
Kontokredit Riksgäldskontoret					
Beviljat belopp	9 000	24 000	24 000	20 000	38 000
Utnyttjat belopp	-	-	-	-	-
Räntekonto Riksgäldskontoret*					
Ränteintäkter	1 897	578	-	-	-
Räntekostnader	-	-	-	3	158
Avgiftsintäkter					
Utfall	198 553	220 645	256 738	248 485	182 774
Budget	192 000	180 000	214 500	170 000	167 900
Anslagskredit					
Beviljad kredit	5 140	4 957	4 836	4 602	4 378
Utnyttjad kredit	3 594	-	-	-	-
Årsarbetskrafter och anställda m.m.					
Antal årsarbetskrafter	339	343	349	328	318
Medelantal anställda	378	376	380	367	356
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 362	1 330	1 358	1 358	1 234
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-11 300	-4 110	1 085	9 516	-1 281
Balanserad kapitalförändring	21 955	25 549	23 948	13 915	14 679

* Under 2019 till 2020-01-07 var det minusränta på räntekonto i Riksgäldskontoret och tillgodoränta på lån. Under 2020-01-08 till 2022-05-03 var det nollränta på räntekonoto och lån i Riksgäldskontoret.

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

SVA följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets allmänna råd till 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Inkomsterna och utgifterna periodiseras enligt bokföringsmässiga grunder. Som periodavgränsningspost bokförs belopp som överstiger femtiotusen kronor. Inom resultatområden och externa projekt kan det förekomma periodiseringar som understiger detta belopp för att visa ett mer rättvisande resultat för den specifika verksamheten.

Fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta. I de fall faktura eller motsvarande har inkommit efter fastställd brytdag (5 januari), eller om fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när bokslutet upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter.

Kundfordringar och leverantörsskulder i utländsk valuta har inte omräknats till balansdagens kurs eftersom avvikelsen understiger tjugotusen kronor per balanspost. Upplupna bidrag i utländsk valuta, främst EU-projekt, värderas till balansdagens kurs.

Varulager

SVA har två typer av varulager: inköpta varor respektive egenproducerade varor.

Varulagret som består av inköpta preparat värderas enligt ett viktat medelvärde. Substrattillverkning, kemiska lösningar och cellodlingsmedia värderas enligt standardkostnad. Avdrag sker för inkurans.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar

Inköpta anläggningstillgångar skrivs av från och med anskaffningsmånaden. Inköp av enskilda objekt med anskaffningsvärde under 25 000 kr kostnadsförs normalt direkt även om det totala fakturabeloppet kan vara högre och avse flera objekt.

Även utrustning med kortare ekonomisk livslängd än tre år kostnadsförs direkt. För förbättringsutgift på annans fastighet är beloppsgränsen 100 000 kr. För egenutvecklade immateriella anläggningstillgångar är beloppsgränsen 200 000 kr. Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Normalt gäller följande avskrivningstider:

- » It-utrustning (exklusive persondatorer och skrivare) 3 år
- » Övrig utrustning 5 eller 7 år
- » Förbättringsutgifter på annans fastighet 7 år
- » Uppförande av säkerhetslaboratorium 20 år
- » Förbättringsutgifter avseende säkerhetslaboratorium i befintlig huskropp 7 år
- » Ombyggnation brännugn 10 år
- » Immateriella anläggningstillgångar 3 eller 5 år
- » Laboratoriedatasystemet SVALA 10 år

SVA:s äldre säkerhetslaboratorium uppfördes i en separat byggnad och har en avskrivningstid på 20 år. SVA:s nyare säkerhetslaboratorium uppfördes i en befintlig huskropp och har en avskrivningstid på sju år, det vill säga SVA:s normala avskrivningstid när det gäller förbättringsutgifter på annans fastighet. De immateriella anläggningstillgångarna består i huvudsak av it-relaterade tillgångar.

Laboratoriedatasystemet SVALA har en avskrivningstid på tio år. SVALA är inget standardsystem som har kunnat köpas in, utan det är ett egenutvecklat system som SVA utvecklade under fyra år innan det togs i drift.

Tidredovisning

SVA använder tidredovisning för att fördela kostnaderna till verksamhetsområden och finansieringskällor, samt som underlag till anslagsredovisningen. Det är tid i kärnverksamhet som tidredovisas (huvuddelen av kostnaderna). En mindre del av kostnaderna blir ofördelade. Denna post fördelas ut med en fördelningsnyckel.

Foto: Emma Larsson/Sydsvenskan/TT.

Noter

Belopp i tusentals kronor.

NOT 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar.

	2023	2022
Diagnostik och hälsokontroll	120 869	130 510
Diagnostik och laboratorieprodukter	7 983	7 240
Vaccinförsörjning	42 034	50 481
Övriga avgiftsintäkter	27 667	32 414
Summa	198 553	220 645
Varav		
Tjänsteexport	13 617	12 968
Avgifter enligt § 4 avgiftsförordning	384	468
Ersättningar enligt 6 kap § 1 kapitalförsörjningsförordning	210	0

Minskningen av diagnostik och hälsokontroll avser främst covid-19-analyser åt humansjukvården som SVA stöttade med under pandemin.

NOT 2. Intäkter av bidrag.

	2023	2022
Intäkter av bidrag, annan statlig myndighet	61 782	64 145
Intäkter av bidrag, ej statliga	22 911	19 713
Summa	84 693	83 858

NOT 3. Finansiella intäkter.

	2023	2022
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	1 897	578
Valutakursvinster	197	251
Övriga finansiella intäkter	75	39
Summa	2 169	868

Under 2020-01-08 till 2022-05-03 var det nollränta på räntekonto och lån i Riksgäldskontoret.

NOT 4. Kostnader för personal.

	2023	2022
Löner och andra skattepliktiga ersättningar	-185 119	-180 439
Arbetsgivaravgifter, premier och pensioner enligt avtal	-96 673	-96 653
Övriga personalkostnader	-7 025	-5 665
Summa	-288 817	-282 757
Varav		
Andel som avser arvoden	-42	-46

NOT 5. Kostnader för lokaler.

Det är främst kostnad för el som har ökat 2023 jämfört med 2022. Det beror på att elpriset har ökat.

NOT 6. Övriga driftkostnader.

Övriga driftkostnader är på en lägre nivå 2023 jämfört med 2022. Lägre diagnostikintäkter och minskad försäljning av vacciner har inneburit att kostnaden för laboratoriematerial samt inköp av vacciner har minskat.

Oljepriset har sjunkit under året.

Kostnader för konsulter och externa tjänster har dock ökat.

Minskade inköp av förbrukningsinventarier, men kostnad för serviceavtal har ökat.

NOT 7. Finansiella kostnader.

	2023	2022
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	-1 607	-400
Valutakursförluster	-322	-278
Övriga finansiella kostnader	-1	-4
Summa	-1 930	-682

Under 2020-01-08 till 2022-05-03 var det nollränta på räntekonto och lån i Riksgäldskontoret.

NOT 8. Transfereringar.

Avser medel som transfererats via SVA till övriga partner i projekt, där finansiären eller partnern är en svensk statlig myndighet. Även ersättning till privatpersoner för trikinalyser i vildsvinskött redovisas här från och med 2022.

Övriga erhållna medel är medel från:

	2023	2022
EU, avseende forskningsprojekt	0	465
EFSA, avseende story maps över åtgärdssjukdomar	4 143	1 972
Stiftelser, avseende forskningsprojekt	361	319
Summa	4 504	2 756

Lämnade bidrag

	2023	2022
Forskning och utveckling	-2 947	-2 174
Krisberedskap, finansierat av MSB	-2 485	-520
Story maps över åtgärdssjukdomar, finansierat av EFSA	-4 143	-1 972
Subvention trikinanalys i vildsvinskött	-2 945	-2 015
Summa	-12 520	-6 681

NOTER

NOT 9. Årets kapitalförändring.

	2023	2022
Anslagsfinansierad verksamhet	-388	-516
Avgiftsfinansierad verksamhet	-10 912	-3 594
Summa	-11 300	-4 110

NOT 10. Immateriella anläggningstillgångar.

	2023-12-31	2022-12-31
IB Anskaffningsvärde	39 254	36 269
Årets anskaffningar	2 183	3 924
Avgår anskaffningsvärde uttrangerade/sålda tillgångar	0	-939
UB Anskaffningsvärde	41 437	39 254

IB Ackumulerade avskrivningar	-31 852	-30 760
Årets avskrivningar	-2 577	-2 031
Avgår ack. avskrivningar uttrangerade/sålda tillgångar	0	939

UB Ackumulerade avskrivningar	-34 429	-31 852
--------------------------------------	----------------	----------------

Summa aktiverade tillgångar	7 008	7 402
------------------------------------	--------------	--------------

IB pågående immateriella tillgångar	179	2 940
Årets anskaffningar pågående immateriella tillgångar	1 776	1 163
Aktiverat/kostnadsfört	-1 955	-3 924

UB pågående immateriella	0	179
---------------------------------	----------	------------

Bokfört värde	7 008	7 581
----------------------	--------------	--------------

Aktivering av pågående immateriella tillgångar avser utveckling av digitala tjänster inom diagnostiken.

NOT 11. Förbättringsutgifter på annans fastighet.

	2023-12-31	2022-12-31
IB Anskaffningsvärde	103 451	106 514
Årets anskaffningar	1 911	1 252
Avgår anskaffningsvärde uttrangerade/sålda tillgångar	0	-4 315
UB Anskaffningsvärde	105 362	103 451

IB Ackumulerade avskrivningar	-82 528	-81 192
Årets avskrivningar	-5 481	-5 651
Avgår ack. avskrivningar uttrangerade/sålda tillgångar	0	4 315

UB Ackumulerade avskrivningar	-88 009	-82 528
--------------------------------------	----------------	----------------

Summa aktiverade tillgångar	17 353	20 923
------------------------------------	---------------	---------------

IB pågående till- och ombyggnad	296	0
---------------------------------	-----	---

Årets anskaffningar	217	296
---------------------	-----	-----

Aktiverat/kostnadsfört	-513	0
------------------------	------	---

UB pågående till- och ombyggnad	0	296
---------------------------------	---	-----

Bokfört värde	17 353	21 219
----------------------	---------------	---------------

NOT 12. Maskiner, inventarier, installationer m.m.

	2023-12-31	2022-12-31
--	------------	------------

IB Anskaffningsvärde	126 051	131 670
----------------------	---------	---------

Årets anskaffningar	4 298	5 815
---------------------	-------	-------

Avgår anskaffningsvärde uttrangerade/sålda tillgångar	0	-11 434
---	---	---------

UB Anskaffningsvärde	130 349	126 051
-----------------------------	----------------	----------------

IB Ackumulerade avskrivningar	-105 339	-106 763
-------------------------------	----------	----------

Årets avskrivningar	-8 903	-10 010
---------------------	--------	---------

Avgår ack. avskrivningar uttrangerade/sålda tillgångar	0	11 434
--	---	--------

UB Ackumulerade avskrivningar	-114 242	-105 339
--------------------------------------	-----------------	-----------------

Bokfört värde	16 107	20 712
----------------------	---------------	---------------

Reavinst	0	0
----------	---	---

Reaförlust	0	0
------------	---	---

NOT 13. Pågående nyanläggningar.

	2023-12-31	2022-12-31
--	------------	------------

Årets anskaffningar	1 590	0
---------------------	-------	---

Bokfört värde	1 590	0
----------------------	--------------	----------

NOT 14. Varulager och förråd.

	2023-12-31	2022-12-31
--	------------	------------

Lager av vacciner	12 115	8 511
-------------------	--------	-------

Centralförråd	6 207	7 635
---------------	-------	-------

Egentillverkade laboratorieprodukter	404	483
--------------------------------------	-----	-----

Summa	18 726	16 629
--------------	---------------	---------------

Större lager av vacciner i beredskapssyfte.

Ny hantering av datorer under 2023. Datorer ej längre en lagerartikel.

För 2022 ingår lager av datorer i posten Centralförråd.

NOT 15. Fordringar hos andra myndigheter.

	2023-12-31	2022-12-31
Momsfordran	4 761	6 110
Skattekonto	30	32
Kundfordringar, annan statlig myndighet	11 780	8 077
Summa	16 571	14 219

NOT 16. Övriga kortfristiga fordringar.

	2023-12-31	2022-12-31
Fordran anställda	53	0
Övrig fordran	1	0
Summa	54	0

NOT 17. Förutbetalda kostnader.

	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda lokalkostnader	8 033	7 441
Övriga förutbetalda kostnader	4 089	4 675
Summa	12 122	12 116

NOT 18. Upplupna bidragsintäkter.

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna bidragsintäkter, annan statlig myndighet	3 145	5 133
Upplupna bidragsintäkter, ej statliga	10 677	7 559
Summa	13 822	12 692

NOT 19. Övriga upplupna intäkter.

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna avtalsintäkter, annan statlig myndighet	2 236	2 445
Upplupna avtalsintäkter, ej statliga	0	50
Summa	2 236	2 495

NOT 22. Förändring av myndighetskapitalet.

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2022	904	25 549	-4 110	22 343
Ingående balans 2023	904	25 549	-4 110	22 343
Föregående års kapitalförändring	-516	-3 594	4 110	0
Årets kapitalförändring			-11 300	-11 300
Summa årets förändring	-516	-3 594	-7 190	-11 300
Utgående balans 2023	388	21 955	-11 300	11 043

Statskapital består av extra tilldelade medel (under 2001, 2002 och 2003) för byggande av säkerhetslaboratorium, vilket togs i drift hösten 2003. Statskapitalet sjunker i takt med att anläggningstillgången skrivs av.

NOT 20. Avräkning med statsverket.

	2023-12-31	2022-12-31
Anslag i icke räntebärande flöde		
Redovisat mot anslag	1 100	0
Medel som betalats till icke räntebärande flöde	-1 100	0
Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	-4 985	-4 878
Redovisat mot anslag	182 900	165 108
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-174 348	-165 256
Återbetalning av anslagsmedel	27	41
Fordran avseende anslag i räntebärande flöde	3 594	-4 985
Utgående balans	3 594	-4 985

NOT 21. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret.

	2023-12-31	2022-12-31
Beviljad kreditram	9 000	24 000
Utnyttjat belopp	0	0

NOT 23. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående avsättning	1 430	1 470
Årets pensionskostnad	553	579
Årets pensionsutbetalningar	-587	-619
Utgående avsättning	1 396	1 430
Varav kortfristig del	665	630

NOTER

NOT 24. Övriga avsättningar.

	2023-12-31	2022-12-31
Avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete enligt kollektivavtalet		
Ingående avsättning	6 020	4 777
Årets förändring	-127	1 243

Utgående avsättning aktivt omställningsarbete

Varav kortfristig del	500	500
-----------------------	-----	-----

NOT 25. Lån i Riksgäldskontoret.

	2023-12-31	2022-12-31
Beviljad låneram	67 000	65 000
Ingående balans	48 544	57 569
Nya lån under året	8 080	7 374
Amortering under året	-16 381	-16 399

Utgående balans 40 243 48 544

NOT 26. Kortfristiga skulder till andra myndigheter.

	2023-12-31	2022-12-31
Leverantörsskulder, statliga	4 004	3 238
Arbetsgivaravgifter	4 879	4 536
Mervärdesskatt	2 427	2 517

Summa 11 310 10 291

NOT 27. Övriga kortfristiga skulder.

	2023-12-31	2022-12-31
Källskatt	4 246	4 052
Ofördelade projektmedel till partners	6 818	5 382
Övriga skulder	38	9

Summa 11 102 9 443

NOT 28. Upplupna kostnader.

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna semesterlöner inkl. soc. avg.	19 959	19 827
Upplupna löner inkl. soc. avg.	4 718	1 034
Övriga upplupna kostnader	1 718	1 039

Summa 26 395 21 900

NOT 29. Oförbrukade bidrag.

	2023-12-31	2022-12-31
Oförbrukade bidrag, annan statlig myndighet	28 912	29 643
Oförbrukade bidrag, ej statliga	13 306	12 271

Oförbrukade donationer 0 63

Summa 42 218 41 977

Av oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet avser en del inköpta anläggningstillgångar. Medlen är kassamässigt förbrukade, men oförbrukade bidrag minskar i takt med att anläggningstillgångarna skrivs av.

Av oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet förväntas de tas i anspråk:

	2023-12-31	2022-12-31
Kassamässigt förbrukade bidrag (inköpta anläggningstillgångar)	106	238
inom tre månader från årsskiftet	8 041	6 603
inom mer än tre månader till ett år	13 539	10 015
inom mer än ett år till tre år	6 455	11 957
inom mer än tre år	771	830

Summa 28 912 29 643

NOT 30. Övriga förutbetalda intäkter.

	2023-12-31	2022-12-31
Förbetalda trikinkit	1 552	1 685
Förutbetalda intäkter, annan statlig myndighet	415	430
Förutbetalda intäkter, ej statliga	3 520	5 442

Summa 5 487 7 557

NOT 31. Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till ledande befattningshavare och ledamöter i myndighetens insynsråd.

2023

Ledande befattningshavare

Lindberg, Ann, Generaldirektör	1 342
Även rätt till förmånen av fri bil. Nettolöneavdrag 4,2 tkr per månad.	
Gavier-Widén, Dolores, Professor	1 058
Ståhl, Karl, Statsepizootolog	926

SVAs insynsråd

Agné, Hans	6
Bergheden, Sten	4
Eilertz, Ingrid	4
Falkhaven, Elisabeth	4
Forslid, Anna	4
Gisslén, Magnus	0
Malmberg, Betty	4
Skönbrink, Sofia	4
Sonesson, Ulf	6
Tegnell, Anders	4
Tibblom, Victoria	4

SVA:s insynsråd 2023

Hans Agné
VD Svenska Köttföretagen AB

Sten Bergheden
Riksdagsledamot (M)
Ny från och med 2023

Ingrid Eilertz
Veterinär, Lantbrukarnas
riksförbund
Ny från och med 2023

Magnus Gisslén
Statsepidemiolog
Ny från och med 2023

Ann Lindberg
Ordförande
Generaldirektör SVA

Sofia Skönbrink
Riksdagsledamot (S)
Ny från och med 2023

Ulf Sonesson
Forsknings- och affärsutvecklare
RISE

Victoria Tiblom
Riksdagsledamot (SD)
Ny från och med 2023

ÖVRIGA UPPDRAG UNDER 2023

Övriga uppdrag innefattar styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller styrelseuppdrag i aktieföretag.

Hans Agné: Styrelseledamot i Svenskt kött i Sverige AB, Styrelseordförande i Gård & Djurhälsan Sverige AB.

Ingrid Eilertz: Styrelseledamot i Svensk märkning AB och Svenskt kött i Sverige AB. Avslutat styrelseuppdrag under året i Sigill kvalitetssystem AB.

Sofia Skönbrink: Ledamot i Livsmedelsverkets insynsråd.

Victoria Tiblom: Styrelseledamot i PR-konsulterna TISVA AB.

TIDIGARE INSYNSRÅDSMEDLEMMAR UNDER ÅRET

Politiker Elisabet Falkhaven

Veterinär Anna Forslid

Senior expert Anders Tegnell

Politiker Betty Malmberg

Organisationsschema

GENERALDIREKTÖR

INSYNSRÅD

AVDELNINGAR

- » Digitalisering, infrastruktur och säkerhet
- » Djurhälsa och antibiotikafrågor
- » Epidemiologi, sjukdomsövervakning och riskvärdering
- » Kemi, miljö och fodersäkerhet
- » Mikrobiologi
- » Patologi och viltsjukdomar
- » Styrning och förvaltningsstöd

STAB

- » HR och kommunikation

VERKSAMHETSÖVERGRIPANDE STRUKTURER

- » Zoonoscenter
- » Huvudprocesser; diagnostik och produkter; forskning och utveckling; kunskapsstöd och kommunikation; sjukdomsövervakning och beredskap

Förkortningar och ordförklaringar

Agenda 2030 - 17 mål för global utveckling antagna av FN 2015. Varje lands regering ansvarar för att nå målen både lokalt och globalt.

ASF - förkortning på engelska för Afrikansk svinpest, en allvarlig virusjukdom som drabbar tamgrisar och vildsvin. Under 2023 inträffade det första utbrottet i Sverige, på vildsvin i Fagerstatrakten.

Blåtungevirus (BT-virus) - Allvarlig virusjukdom som drabbar tama och vilda idisslare och kameldjur. Sprids via svidknott.

Campylobacter - Flera arter bakterier som smittar från djur till människa och är den vanligaste orsaken till bakteriell tarm-inflammation hos människa i Sverige.

CBRNE - Kemisk, biologisk, radiologisk, nukleär, explosiv. Förkortningen används ofta i arbetet mot hot med dessa komponenter.

COST - Europeiskt nätverksprogram mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Främjar teknisk, samhällsvetenskaplig och medicinsk forskning.

CoVetLab - Collaborating Veterinary Laboratories, ett samarbete mellan fem veterinärmedicinska institut i Danmark, Frankrike, Nederländerna, Sverige och Storbritannien.

ECDC - European Centre for Disease Prevention and Control, EU:s smittskyddsmyndighet.

EEA - European Environment Agency, EU:s miljöbyrå.

EFSA - European Food Safety Authority, EU:s livsmedelssäkerhetsmyndighet.

Ehec - Enterohemorrhagisk *Escherichia coli*, en speciell typ av *E. coli*-bakterie som producerar verotoxin och kan orsaka allvarlig tarminfektion hos människa.

EMA - European Medicines Agency, EU:s myndighet för utvärdering av läkemedel.

Endemiska sjukdomar - sjukdomar som återkommer i ett geografiskt område, för SVA:s vidkommande i Sverige.

Epizone - Ett internationellt veterinärmedicinskt forskningsnätverk för institutioner som arbetar med epizootiska och zoonotiska djursjukdomar.

Epizootisjukdom - Smittsam, allmänfarlig djursjukdom som omfattas av särskild lagstiftning.

EUP AH&W - European Partnership Animal Health and Welfare, EU:s partnerskap för forskning om hållbar produktion, sjukdomskontroll och begränsad antibiotikaanvändning.

EURL - European Union Reference Laboratory, EU:s gemensamma referenslaboratorium.

EU4Health - EU:s fjärde hälsoprogram med en budget på runt 5 miljarder euro. Programmets mål är att stärka EU:s hälsosystem efter covid-19-pandemin och göra dem mer tillgängliga.

FIV - Felint immunbristvirus, en sjukdom som påverkar katters immunförsvar negativt under långt tid.

Forensik - Att planera, säkra, extrahera, analysera och värdera spår, i SVA:s fall spår av sjukdomar.

Formas - Statligt forskningsråd för hållbar utveckling.

Fågelinfluensa - Sjukdom med mycket hög dödlighet som drabbar fjäderfä. Olika fågelinfluensavirus har smittat människor.

HACCP - Hazard Analysis and Critical Control Points, riskanalys och kritiska kontrollpunkter. Internationell standard för arbete med kontroll av säker livsmedelsproduktion.

IBR/IPV - Infektiös bovin rhinotracheit/infektiös pustulär vulvovaginit, smittsam och ekonomiskt viktig herpesvirusjukdom hos nötkreatur och vissa andra djurarter.

IDAlert - Internationellt forskningsprojekt om övervakning av smittsamma sjukdomar.

IMI - Innovative Medicines Initiative, EU-partnerskap mellan offentliga och privata institutioner för bl. a. forskning om nya mediciner.

Impact factor - Mått för antalet citeringar av vetenskapliga tidskrifter registrerade i systemet ISI Web of Knowledge Journal Citation Reports (JCR).

MedVetNet - Europeiskt nätverk för organisationer som arbetar med zoonosforskning.

MycModel - Forskningsprojekt om spridningen av bakterien *Mycoplasma bovis* mellan kobesättningar.

Newcastlesjuka - Anmälningspliktig mycket smittsam virusjukdom som drabbar fjäderfä. Kan bland annat orsaka sänkt äggproduktion och ökad dödlighet.

NRL - Nationellt referenslaboratorium. Varje EU-land ska utse NRL inom de områden där det finns EURL (EU:s referenslaboratorium).

OHEJP - One Health European Joint Programme, ett europeiskt forskningskonsortium med 38 partner.

One Health - En internationell modell för hälsoarbete som integrerar människors, djurs och ekosystems hälsa. Modellen är en vägledning för SVA:s arbete och pekar på hur människors, djurs, växters och ekosystems hälsa hänger nära samman.

Patologi - Vetenskap och verksamhet som arbetar med de kroppsliga förändringar sjukdomar ger upphov till och bakomliggande orsaker. Inom patologin studeras sjukdomseffekter bland annat vid obduktion. Observationerna kompletteras med studier av vävnadsprover i mikroskop.

PCR - Metod för att mångfaldiga DNA-sekvenser. Används i många olika analyser.

PMWS - Porcine multisystemic wasting syndrome, en virusjukdom som orsakar hastig avmagring och ofta är dödlig för grisar.

Salmonella - en familj tarmbakterier som ofta smittar mellan djur och människa.

SARS-CoV-2 - Det virus som orsakar sjukdomen covid-19 hos människa och som sedan 2020 har orsakat en omfattande pandemi. SARS-CoV-2 kan överföras från människa till vissa djurslag, som också kan insjukna i olika grad och även sprida smittan vidare både till andra djur och människor.

Schmallenbergvirus - Kan orsaka missbildningar eller dödfödsel hos får, getter och nötkreatur.

SciLifeLab - Svenskt nationellt forsknings- och infrastruktursamarbete för livsvetenskaper.

Serologi - Diagnostik för att påvisa antikroppar mot smittämnen.

Shigatoxin - Ämne producerat av vissa *E. coli*-bakterier. Förhindrar proteinsyntes i celler. Typiska symtom är diarré och magsmärtor.

SLU - Sveriges lantbruksuniversitet.

Statsepizootolog - I regeringens förordning med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt anges att det vid SVA ska finnas en statsepizootolog med ansvar för frågor som rör allvarliga infektionssjukdomar hos djur.

STEC-smitta - Infektion av Shigatoxinproducerande bakterier.

SustAnimal - Svenskt forskningspartnerskap om livsmedelsproducerande djurs roll i omställningen till hållbar livsmedelsproduktion i Sverige.

Swedac - Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll.

TARANDUS - The Arctic Research Network for Diseases in reindeer related to husbandry and climate change, nordiskt nätverk för koordinering av forskning om renars hälsa och välfärd.

VectorNet - Samarbete mellan ECDC och EFSA för att förbättra övervakningen av vektorburna sjukdomar.

WOAH - World Organisation for Animal Health, internationell djurhälsoorganisation som bland annat publicerar en kod för landlevande djurs hälsa.

Zoonos - Infektion som kan smitta mellan djur och människa.

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

Omslagsbild: Bilden är genererad av AI-programmet Midjourney. Under 2023 blev AI en allt angelägnare fråga för hela samhället. Som en liten reflektion över detta är SVA:s årsredovisningsomslag för 2023 en AI-genererad bild.

Samtliga arkivbilder i årsredovisningen har godkänts för publicering med utgångspunkt från att SVA är ett skyddsobjekt.

©Statens veterinärmedicinska anstalt

Besöksadress: Ulls väg 2B, 751 89, Uppsala

Telefon: +46 18 67 40 00

Fax: +46 18 30 91 62

E-post: sva@sva.se

Webbplats: www.sva.se

SVAKOM0003.2023

© 2024 Statens veterinärmedicinska anstalt